

nám
II. VYDÁNÍ. *34 K 503*

KAFKŮV
ILLUSTROVANÝ
PRŮVODCE
PO
KRÁL.
ČESKÉM.

POSÁZAVÍ
Náhrad

TISKEM A NÁKLADEM
DRA ED. GRÉGRA A SYNA V PRAZE.

DÍL IV.

4
CENA K 400.

KAFKŮV ILLUSTROVANÝ PRŮVODCE POKRÁLOVSTVÍ
ČESKÉM.

IV.

POSÁZAVÍ.

NAPSAL

JOS. KAFKA,

ADJUNKT MUSEA KRÁL. ČESKÉHO.

DRUHÉ ZDOKONALENÉ VYDÁNÍ.

S MAPAMI, PLÁNKY A VYOBRAZENÍMI.

218t

PRAHA.

NÁKLADEM A TISKEM DR. ED. GRÉGRA A SYNA.

PŘEDMLUVA.

Posázaví, jež patří mezi nejpůvabnější kraje české, jest aspoň z části cílem hojných a vděčných výletů. Že není v celém svém rozsahu a také ne všeobecně turisty navštěvováno, toho vinu nese dílem ještě nedostatečné jeho spojení železniční. Než i v té příčině poměry mění se rychle a není daleka doba, kdy všecky jeho partie snadno budou přístupny.

Tak již od 1. vydání uskutečnily se tratě, tehdy teprve projektované, a je dnes provedeno spojení železniční podle celé Sázavy i na příč s okolními hlavními tratěmi.

Až na nepatrné výjimky jest nám tu pohybovati se hostinnými kraji českého lidu, což pouť těmi končinami dvojnásob činí půvabnou.

Se zřetelem na dnešní i příští poměry komunikační neomezují se tuto na pouhou dolinu Sázavy, nýbrž na celý posázavský kraj, jak nám jej ohraničuje na severu čára od Davle přes Jílové, Mnichovice, Černý Kostelec, Zásmuky, Kutnou Horu, Čáslav, Jeníkov Golčův a Chotěboř ke Žďáru na Moravě, na jihu pak čára od Štěchovic přes Netvořice, Benešov, Vlašim, Humpolec a Jeníkov Větrní k Jihlavě.

Kraj ten získal i přílivu turistického, i bude českým výletníkům jistě vhod tato nově zdokonalená pomůcka.

Spisovatel.

POSÁZAVÍ.

Největší díl Posázaví jest částí Českomoravské Vysočiny, t. j. prahorní, většinou rulové krajiny, která zaujímá téměř celé jihových. Čechy a tvoří skoro třetinu naší vlasti. Posázav-

Hláska u Senohrab.

ský kraj převahou rulový, jenž prostírá se po celém toku této řeky až ke Žďáru na Moravě, jest mezi Mnichovicemi a Benešovem přerván velkým shlukem středočeské žuly; menší shluky žuly rozptýleny jsou i v rulovém kraji, tak největší na jih od Světlé až k Humpolci a Zahrádce, jiné menší u Štěpánic, Zdislavic, Něm. Brodu, Chotěboře, Želiva a jinde. Konec Sázavy za velkým žulovým shlukem mnichovickým zapadá do oboru prahorních břidlic, které částečně již vystupují v okolí Ondřejova a Pyšel.

Probíhá tedy Sázava vesměs krajem prahorním a sice od pramenů až do okolí Sázavy prahorním útvarem rulovým čili laurentinským, až k Žampachu středočeskou žulou a od Žampachu pak až k ústí prahorním útvarem břidlicovým čili

huronským. V oboru prvního vystupují menší shluky žuly, v oboru *žul fylity a diority* (u Ondřejova), a v oboru břidlice *porfýry*, kteréž v četných pruzích přetínají Sázavu a dále pak i Vltavu až ku Zbraslavi.

U Šternberka, Rataj, Zruče, Čestína, Vilímova, Golč. Jeníkova, Vlastějovic a j. prostupuje rulou *jinorázové* (amfibolitové) kamení. Na Fijalníku u Vlastějovic, a u Malešova pro-

1.

2.

Dvě zajímavé rostliny posázavské.

1. Švihlík (*Spiranthes autumnalis*). — 2. Kandík psí zub (*Erythronium dens canis*).

vázen jest amfibolit *magnetitem*, u Malešova také *serpentinem*. Na obvodu severním přiléhá k těmto prahorním útvarům v okolí Černého Kostelce *útvár permský*, hlavně pískovci vyznačený; k němu porůznu druží se usazeniny *útváru křídového*, jež znamenáme dále též u Kutné Hory (zajímavé a bohaté naleziště Kaňk a pískovce Korycanské u Mezholes

s hojnými rudisty, t. j. vyhynulými mlži, jichž rourovité skořepiny lid za kosti považuje (odkudž také pověst, že kostel sv. Barbory v K. Hoře, z pískovců těchto postavený, vystaven je z kostí) a Čáslavi (bohatá naleziště pobřežní zvířeny zka-menělé Kamýk a Zbyslav). Vzácně vyskytuje se v této severní končině prahorní vápenec (u Třebonína částečně tuhou prostoupený), hojněji na jih od Sázavy (Chlum u Čerčan).

Však i drahé kovy v Posázaví se vyskytují; proslulá je krajina jílovská svým dolováním *na zlato*, památná je svými *stříbrnými doly* na severu Kutná Hora a rovněž na stříbro dolovalo se v hor. Posázaví u Horek Stříbrných, Petrkova, Šicendorfu a j. (viz o tom Fr. Petra Stříbrné doly v okolí Nēm. Brodu«).

Ráz geologický, jak jsme jej tu vyznačili, zrcadlí se i v povaze porostu.

Rulový kraj posázavský je floristicky krajem *přechodů* z Polabí a okolí pražského do pahorkatiny jihočeské.

Jen krajina při prame-nech Sázavy vyznačuje se některými rostlinami subal-pinskými, rozsáhlejšími ra-šelinníky s charakteristi-ckou jich vegetací a vele-vzácnou ostřicí *Carex chor-dorrhiza* Ehr.

Výjimku v ostatní jedno-tvárnosti květeny činí *Stru-thiopteris germanica* Will. u Štiřína, *Carex pediformis* A. Mey mezi Čerčany a Ko-nopištěm, *Spiranthes au-tumnalis* Rich. v lesích ří-čanských, *Veronica monta-na* L. v lesích dol. Posá-zaví a jako zvláště zajíma-vý zjev kandík psí zub

(*Erythronium dens canis*) na Medníku, po krkonošské pri-mule, jediná rostlina v Čechách, která se veřejně hájí a trhati zakazuje. Přes to setkáte se s ní v dubnu na parolo-dích u četných výletníků i bah trhaček.

Zulové okrsky v okolí Říčan, Mnichovic atd. vykazují *mechy* shodné s jihočeskou pahorkatinou a Šumavou a ostrů-

Radiolites sanctae Barbarae.
Význačná zkameněl. pískovč
Mezholesských.

vek permský mezi Ondřejovem, Čes. Brodem a Kostelcem n. Č. l. shoduje se po té stránce s pískovci korycanskými. Vzácnými zjevy jsou tu *Dicranella crispa* u Doubravčic a *Bryum erythrocarpum* u Čes. Brodu.

Zevní ráz krajiny dovršující lesy rozptýleny jsou po celém Posázaví v menších i větších shlucích. Nejméně lesů má sev. obvod, snižující se do Polabské nížiny mezi Zásnuky a Čáslavě; nicméně i tu nalézáme dost malebných lesních partií, zejména podle některých potoků, jako Vavříneckého (již. od Zásnuk), na Švadlence u Roztěže, na Janském potoce u Krehleb. Proslulý je velký shluk lesů Černokosteleckých, prostírající se až k Sázavě a mající i za ní k j. pokračování k Divišovu. Podobně hojně lesnatá jest krajina posázavská mezi Pyšely a Jílovým, pak krajina na sever a východ od Kácova;

Profil jižním dílem ondřejovského shluku prahorních břidlic.

rozptýlené, nicméně malebné partie tvoří lesy u Zruče, Vlastějovic, Ledče, Němec. Brodu a Přibyslavi, větší komplexy tvoří opět u Světlé a v okolí Lipnice směrem k Humpolci; v jižním obvodu jsou malebné zejména lesní partie na Želivce, pěkné jest lesnaté údolí potoka Čechtického a j.

Sázava, co se rybnatosti týče, náleží mezi řeky lepší a bohatší, dosud málo znečišťované v král. Českém. Její energie samočisticí není však značná, i dlužno dbáti, aby v budoucnosti při zakládání závodů průmyslových dbalo se na řádné

čištění vod odpadových. Přítoky její v okolí Něm. Brodu a Příbyslavi, i potoky Želivky jsou namnoze dosud pěkné potoky pstruhové, ač valně ochuzené. V posléz dotčených končinách jest i mnoho malých rybníků, které dají se dobře pro chov ryb zužitkovati. Mnohé z nich, na př. u Německého Brodu, prozkoumané prof. Petrem, vykazují některé zvláštnosti drobné zvířeny.

Až na malý ostrov smíšený, jenž od Jihlavy táhne se k Pohledu, jest celé Posázaví výlučně české: rázovitost etnografická v krajích českých většinou ustoupila již vlivu kosmopolitismu krojového a obyčejového; v obvodu smíšeném setkáváme se s rázovitostí krojovou (zejména o poutích v lázn. sv. Anny patrnu), v které nicméně dá se tušiti mnoho elementů původně českých.

Průmysl jest v Posázaví dosud skrovně rozvinut: kromě severního obvodu v okolí Kutné Hory a Čáslavi, kde čileji rozvinut je zejména průmysl hospodářský, jsou jižněji jen Něm. Brod, Humpolec a Polná středisky čilejšího ruchu hlavně v průmyslu textilním a škrobařském; porůznu rozptýleny jsou sklárny, z nichž Kavalírova v Sázavě proslula výrobou skla k účelům lučebným. Ve Světlé a Polné nalézají se brusírny, hojnější jsou parní pily, pivovary, místy také vyrábí se olej, líh a škrob. Ze surovin přírodních upotřebuje se na severním obvodu (také u Něm. Brodu) hma v průmyslu cihlářském, láme se vápenec a pálí vápno (Třebonín, Chlum u Čerčan a j.), láme se žula (v Podmráčí granitové dlaždice pro Prahu) atd.

Dioritové žíly v amfibolové žule v zářezu dráhy u Mnichovic.

Nejzajímavější body Posázaví.

A. Nejvyšší body a vyhlídky.

Zkratky: *Rz.* rozhledna, *Rs.* restaurace, *m* výška nad mořem, *V.* vyhlídka.

- Flátník**, vrch nad Vlastějovicemi (525 *m*). (Zde magnetit provází amfibolit.) Vyhl.
- Havelský Kopec** (u Trucháby, 632 *m*). V. na Humpolec s pozadím.
- Hláška** (viz Zlenice); zřícenina n. Sázavou u Senohrab. Pěkná V. na údolí Sázavy.
- Hochtanov**, vrch (586 *m*) 1¼ hod. JV. od Něm. Brodu nad Sázavou. Pěkná vyhlídka.
- Holý Vrch** (620 *m*), na jehož již. vrcholu stojí zříceniny Lipnice.
- Chlum**, zříc., hod. cesty od Leštiny u vesnice Chlumu, druhy lenní statek Slavatů z Chlumu. Vyhl. na část Želez. Hor.
- Chlum**, vrch (580 *m*) u Čerčan s vyhl.
- Janské Údolí**, pěkné výl. místo u Čáslavi, 1¼ hodiny přes Křehleby.
- Kalvarie**, kopec (448 *m*) u Německého Brodu s pěkn. vyhlídkou na město a údolí Sázavy.
- Kamejk** u Čáslavi (1¼ h., záp. od Chotusic), proslulé naleziště křídových zkamenělin.
- Kaňk**, kopec (352 *m*) s městečkem Kaňkem na úpatí, s vyhlídkou na Posázaví, Železné Hory a Polabí. Pomník kališníků r. 1419—1421 do šachet vmetaných.
- Konopiště**, s hradu i s výšiny nad zámkem (386 *m*) pěkná vyhlídka. (Nepřístupná.)
- Medník**, vrch (417 *m*) nad Sázavou 1 h. od Davle. Částečně vyhl. na Sázavu a Po-

- sázaví u Jílového. Naleziště kandíku.
- Orlík**, vrch (676 m), 1½ hod. od Humpolce (není totožný se zříceninou Orlíkem).
- Peperek**, vrch (669 m) u Vel. Losenic (½ h.), od Žďáru 1½ h. V.
- Roslčka**, vrch (643 m) na hranicích moravských 1½ hod. od Žďáru. Vyhl.
- Soutice**, kopec (393 m) nad stokem Želivky a Sázavy. Vyhl.
- Vlková**, lesnatý vrch (519 m) 1 h. cesty na J. od Štířína nebo na S. od Dnespek. Vhl.
- Vysoká**, vrch (471 m) 1¼ h. na Z. od Kut. Hory se zříc. letohr. hrab. Šporkem 1695 založen. a pěkn. vyhl.
- Vystrkov**, kopec (662 m) s mysl. u Humpolce. Vyhl.

B. Místa lázeňská, letní sídla i místa přírodnicky a historicky a jinak zajímavá.

Lz. lázně, Ls. letní sídlo, M. Na Moravě.

- Sv. Anna**. Lz. u Něm. Brodu. 20 min. na S. od Pohledu a Něm. Brodu (2 h.). Četné pouť.
- Bělá** u Něm. Br. Vlídne Ls. s pozadím rozsáhlých lesů.
- Benešov**, stan. Fr. dr., město se zříc. kláštera minoritského, jež 1426 Táboři, 1640 Švédové vypálili; východ. výl. ku Konopišti, na Chvojno, Kozlí.
- Borová**, ves 2 hod. na sever od Přibyslavi. Rodiště Havlíčkovo.
- Brod Německý**, pěkné starobylé město nad Sáz. Ls. stanice dr. SZ. Vých. výletu ku Přibyslavi, do lázní u Petrkova a u sv. Anny na Hochtann a j.
- Břeží**, Ls. u Říčan. Ls.
- Čáslav**, pěkné město s místním muzeem, pomníkem Žižkovým, jenž tu původně byl pohřben, a jehož domnělé pozůstatky byly nalezeny. Vých. na Zleby a Liehnicí.
- Čerčany**, stan. dr. Fr. J., vých. odbočky dr. Posázavské k Modřanům; vých. do Posázaví po vodě i proti vodě.
- Davle**, při ústí Sázavy do Vltavy. Stan. parol. Ls. Východ. na Medník, do Štěchovic, Všenor a jiné.
- Dnespeky**, pěkná ves nad Sáz. ¾ h. od stanice Poříčí. Vých. na Vlkovou a do Posázaví. Ls.
- Dubé** (Dubá Stará), zříc. sídla druhdy pánů z Benešova, na l. břehu Sázavy u Hvězdonic.
- Frýdnava**, pěkně polož. místo u Něm. Brodu, jež hodilo by se za Ls.
- Hláska**, viz Zlenice.
- Jihlava**, město morav. s českou menšinou. Křižovatka dráh SZ. a české transversální. M.
- Hora Kutná**, starobylé památné město s pěknými výlety do okolí (Sedlec, Kaňk, Vysoká, Malešov, Roztěž, sv. Jakub a j.). Kl. Č. T.
- Hrad Sokořovský**, zříc. nad Doubravkou u Chotěboře.
- Hrádek Komorní**, zámek ½ h. od Hvězdonic, vystavěný hr. z Valdštejna. Poblíž zříc. Hrádek Kostkův.
- Hrádek Věelný** u Jílového, (Č. Meran), hotel a pension, u nádr. Jílovského na trati Čerčany-Modřany-Praha. Ls. s pěkn. vycház. do údolí Sázavy a okol. lesů. Do Jílového ½ h.
- Hrušice**, ves mezi Mnichovicemi a Ondřejovem, kde na lezeny zdi tvrze Ježova, od roku 1525 pustého. Pensionát.
- Humpolec**, starob. město, stanice dr. od Něm. Brodu. Ls. s

- přij. výlety (údolí Želivky, Orlík, Trubába, Vysťrkov). Kl. Č. T.
- Hvozdec, ves $\frac{1}{2}$ hod. od Dnespek. Ls.
- Chocerady pod Komoru. Hrádkem, v chráněné poloze nad Sázavou. Ls.
- Chotěboř, vlnité město na JZ. úpatí Želez. Hor. Stan. dráhy Chrudim-Něm. Brod. Ls. s pěk. vycház. (Sopoty, Libolák, Čert. Stolek a j. místa v údolí Doubravky.)
- Chotusice, ves 1 h. cesty na S. od Čáslavi. 17. května 1742 zvítězil zde Fridrich II. nad Karlem Lotrinským.
- Chřenovice, ves se zříc. hradu $1\frac{1}{2}$ h. od Ledče.
- Sv. Jakub, ves s památným románským kostelem z 12. století (1 h. od Kut. Hory).
- Jeníkov Golčův, pěkný městys, stan. dr. SZ. Vhodné Ls.
- Jevany, ves v pěkné poloze mezi rybníky a lesy; pěkný výlet z Prahy přes Vyžlovku a Jevany do Mnichovic. Ls.
- Jílové, staré středisko dolů zlatých (haldy u Bohulib. v Stud. Loužku). V pěkné lesnaté poloze. Ls. na Hrádku. Výl. do Posázaví, údolím Zahoranského pot. do Davle.
- Kácov, malebně položené místo nad Sázavou, stan. tratě Posázavské.
- Kláster Sázavský. Svatoprokop. klášter benediktinů slov. obřadu, nyní zámek. Zbytky basiliky z 11. stol. 2 hod. od Kocerad.
- Kondrac u Vlašimi (1 hod.); pohodlné Ls. s koupelemi v Blanici. Vých. na Bláník.
- Konopiště, zámek a starob. hrad, majetek arciknížete Ferdinanda Rakouského z Este. Museum předmětů z arciknížecí cesty kolem světa. $\frac{1}{2}$ h. od Benešova. Přístup jednotlivcům a malým společnostem dovoluje se jen vyjimečně, není-li vrchnost přítomna.
- Kostelec (Zbořený), ves se zříc. v lesnaté poloze nad Sázavou blíže stan. Týnice a Krhanic.
- Kostelec nad Čern. Lesy. Město s lesnatým okolím. Pěkné Ls.
- Ledeč, město (Odb. Kl. Č. T.) nad Sázavou, s malebným starým zámekem a s pěknými vycházkami do okolí. Vhodné Ls.
- Lhota, osada, $\frac{1}{2}$ h. na sever od Čerčan se starou tvrzí, nyní za sýpku používanou.
- Lipnice, zříc. památného hradu, původní sídlo Ctibora z Lipnice (1238). Pěkná vyhl. až ke Krkonošům. Přístup od Okrouhlice (2 h.), Světlé ($1\frac{3}{4}$ h.) neb Humpolce ($2\frac{1}{4}$ h.).
- Lochy, kostelík blíže Třebešic u Čáslavi. Zde r. 1421 dal Páta z Častolovic upáliti Tábority, v Chotěboři zajaté.
- Malešov, jeviště Žižkova vítězství r. 1424 nad Pražany. Východiště na Sion, Roztěž a Vysokou (viz tyto).
- Malín, městys s proslulou kulturou křenu, blíže nádraží Kutnohorského. R. 1101 bitva mezi Bořivojem a Oldřichem.
- Okrouhlice, stan. dr. SZ., vých. na Lipnici (2 hod.). Ls. Velké školky.
- Ondřejov, místo v lesnaté krajině. Ls. V létě cvičení vojenská. Spojení z Mnichovic na Skalici.
- Orlík, zříc. hradu $\frac{1}{2}$ h. vých. od Humpolce.
- Petrkov, Lz. u Něm. Brodu (1 h.). Parní a vanové lázně. Voda minerál. vytéká ze starých šachet dolů stříbrných. Ls. Rs.
- Podmračí, obec se starou tvrzí a zříc. ze století XIII. a lo- my granititu, z něhož se robí pražské dlaždice.
- Pohled, ves blíže lázní sv. Anny u Něm. Brodu ($1\frac{1}{4}$ h.). Ls., kde bydlí mnozí, kteří lázní 20 min. vzdálených používají.

Polná, město nad Šlapankou se zámek, část zříc. O. N. J. P. Spojení pošt. na Příbyslav a Žďár.

Pomník Žižkův u Příbyslavi, označující místo, kde Žižka zemřel 1424.

Poříčí n. S., Ls. Stan. dr. Čerčany-Modřany. Starob. rom. kostelík. Vých. do Dnespek, na Vlkovou a j. R. 1420 vítěz. Žižkovo nad vojskem Zikmundovým.

Příbyslav, druhdy horn. město: dolování stříbra ve válkách husiských zaniklo. Stan. tratě posázavské z N. Brodu do Žďáru. Vých. na Ronov, k Žižkovu pomn., Peperek, Žďár.

Prívov Kamenný, stan. dr. Čerčany-Modřany, v pěkné a geol. zajímavé (viz str. 5.) poloze n. Sázavu. Spoj. pošt. od Jílového k Neveklovu.

Rataje (Hrazené); městečko na příkrém břehu Sázavy, malebně položené. Druhdy pevnost s 2 hrady: na místě většího od r. 1675 zámek; druhý hrad slouží za faru. Ls.

Ronov, zříc. hradu. vystav. od Čeňka z Hronova ok. roku 1250. Ještě r. 1515 byl zachovalý, od r. 1540 spustlý. $\frac{3}{4}$ h. od Příbyslavi.

Rozkoš, výletní místo u Něm. Brodu. Rs.

Roztěž, vyhl. a Lz. se železitou vodou a rest., $1\frac{1}{2}$ h. od Kutné Hory, $\frac{1}{2}$ h. od Malešova.

Radešovice u Říčan. Villová kolonie. Ls.

Říčany, Ls. Villová kolonie. Zimní sporty.

Sázava, 2 hod. od Chocerad, Proslulé sklárny Kavalírovy. Zřícen. basiliky svateprokopského kláštera z 11. stol. Stanice dráhy posázavské.

Sedlec u Kutné Hory se starým klášterem cisterciac-

kým, (z roku 1142), jehož se používá za továr. tabákovou, s kostelem P. Marie, jenž jest z největších v Čechách a s pověst. kostnicí při kapli Všeoh Svatých na hřbitově.

Senohraby. Ls., zst. dr. Fr. J. Východiště na Hlásku. St. Dubou, Chocerady, Sázavu a j. Villová kolonie.

Slon. Zbytky příkopů a náspů hradu Roháče z Dubé, r. 1437 rozbořeného. $1\frac{1}{2}$ hod. od Malešova.

Světlá, město na Sázavě. Stanice dr. SZ. Východiště na Lipnici. Vhodn. Ls. Pomník vojínů, zemřelých zde v l. 1809—1813.

Šicendorf Něm., u Polné s mat. školou. Ls. Letní byty u Čechů (bližší v české škole). Koupele v Sázavě. Hojně výlety do okolí Něm. Brodu a Příbyslavi.

Šternberk Český, zachov. hrad, prastaré sídlo pánů téhož jména. Vyst. r. 1242. od Zdislava. Příjemné Ls. $5\frac{1}{4}$ hod. od Benešova. Stanice dráhy Čerčany-Kolín.

Štířín, zámek a park Ringhoffrův u Vel. Popovic. Východ. na Vlkovou a do mal. údolí pot. Mokřanského. Botanická zvláštnost v okolí Struthiopteris germanica.

Talmbek, zříc. hradu z X. stol. $\frac{3}{4}$ hod. od Sázavy.

Tis u Leštiny. Odb. N. J. P. Ls. Přístup od Leštiny (2 h.), Světlé ($1\frac{1}{2}$ h.). Okrouhlice ($1\frac{1}{4}$ h.). Příjemné proch. v lesnaté poloze.

Třebonín, $1\frac{1}{2}$ h. přes Křehleby od Čáslavi pamět. lomy prahorního vápence, tuhou proloženého.

Týnec n. S. Stan. dr. Čerčany-Vrané, v pěkné poloze při ústí Janovického pot. do Sa-

- zavy. Vých. na Zbořený Ko-
stelec a j.
- Vlašim**, město nad Blanicí s
velkým zámek kníž. Auer-
sperka a angl. parkem. Východ. ku Sternberku a na
Blaník.
- Vlastějovice**, místo v pěkné
poloze nad Sázavou.
- Vyzlovka**. Ls. mezi Kostelcem
n. Č. Lesy a Říčany.
- Zásmuky**, městečko, kde při
starobylém kostele spatřuje
se náhrobek vítěze nad Ta-
tary Jaroslava ze Sternberka.
- Zlenice** (Hlásky); zříc. hradu
při ústí potoka Mnichovky;
druhdy sídlo Ondřeje z Du-
bé, jenž zde (r. 1400) Výklad
na právo země České sepsal.
Tímtož jménem označen do-
sud poplužní dvůr naproti
hradu.
- Zruč**, malebné městečko se sta-
robylým zámek v pěkném
parku. Vhod. Ls. Nad Zručí
malebné partie sázavské. Kon-
stan. tratě K. Hora-Zruč.
- Zampach**, místo geologicky za-
jímavé stykem žuly a pra-
horních břidlic, i bývalými
puchérami, v nichž zlato-
nosné kamení se tlouklo.
- Zdár**, zámek a klášter nad Sá-
zavou, již na půdě moravské;
tento zal. Buškem z Lichten-
burka a Bočkem z Kunštátu.
M.
- Želivo**, 10 km od Humpolce
(spoj. pošt. z Hump. do Paco-
va a dráhou do Tábora) v
maleb. údolí Želivky. Bývalý
hrad Trčků z Lípy, nyní klá-
šter. Ls.

St. nocelehárny jsou v Říčanech, Uhl. Janovicích, Oužicích
(Uhl. Jan.), Ondřejově, Sázavě, Sternberku, Benešově, Dol.
Královicích, Zdebučevsi, Kácově, Zruči, Ledči, Světlé, N. Bro-
dě, Polné, Přibyslavi a Humpolci.

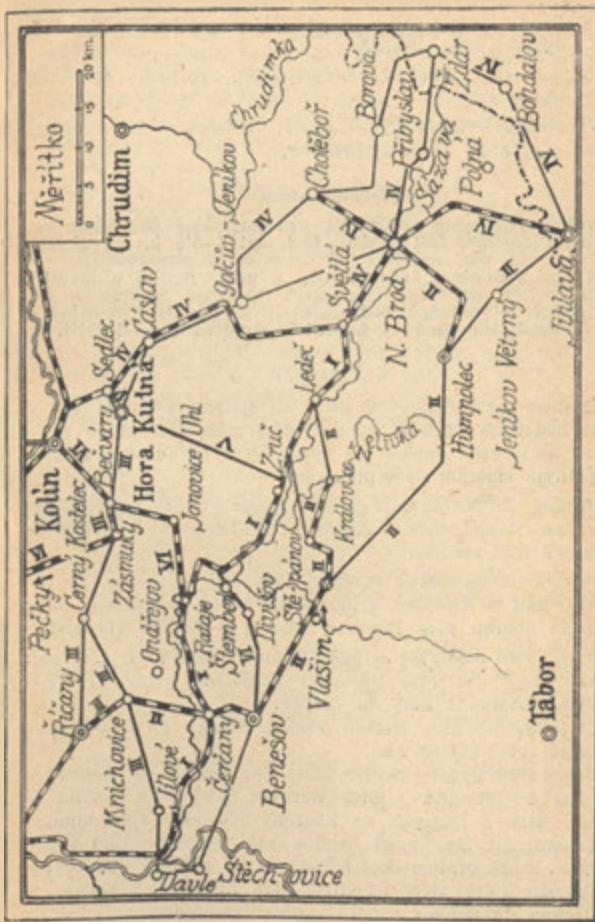
Cestovní rozvrh.

Posázaví, které částečně zasáhá až do samého středu
země, v okolí pražské, jest přístupno z několika východisk,
ležících na tratích Praha-Benešov a Praha-Něm. Brod, kromě
toho i z větších českých měst na jihu jako Tábor, Pacov a
Pelhřimov na východě pak z Jihlavy a Chrudimi. Má-li
průvodce náš v každém směru posloužit, jest nám nezbytné
k různým těmto východiskům přihlížeti. Celé Posázaví roz-
dělili jsme v základě tom na následujících 6 tratí:

Trať I. Od *Davle* po Sázavě až do *Světlé*.

- II. a) *Mnichovice. Benešov. Vlašim. Dol. Královice. Ledec.*
— b) *Vlašim. Humpolec* (Něm. Brod), *Jeníkov Větrný.*
Jihlava.

- III. *Jílové. Mnichovice.* (Říčany). *Černý Kostelec. Zásmu-
ky. K. Hora.*

Orientační mapka Posázaví s označením hlav. tur. tratí.

Traf IV. *Sedlec. Čáslav. Golč. Jeníkov* (Chotěboř-Něm. Brod.) *Světlá. Něm. Brod. Jihlava. Něm. Brod— Přibyslav. Žďár. Jihlava.*

» V. *Sedlec. K. Hora. Zruč. (Štěpánov. Vlašim. — Dol. Královice.)*

» VI. *Pečky — Bečvary — Kolín. Bečvary — Hr. Rataje. (Čerčany.) Divišov, Benešov.*

Výlety polodenní.

(Největší vzdálenost pěšky, již pro normální polodenní výlet doporučujeme, jest 15 km, t. j. asi 3—3½ h.; vycházky delší na půl dne náleží již k výletům namáhavým, při nichž trpí požitkem z kras přírody a není možno věnovati i jiným zjevům náležitou pozornost. Obyčejně rozumí se výlety odpolední; avšak je-li možno, jsou výlety dopolední; příjemnější a často i železniční spojení pohodlnější).

Z P r a h y.

1. Drahou do Mnichovic; odtud na Hlásku přes Hrusice a do Senohrab (12 km), nebo kratčeji přes Hrušovský mlýn (9.5 km); nebo drahou do Senohrab a odtud přes Hlásku zpětným směrem do Mnichovic.
2. Drahou do Senohrab a přes Hlásku, Podubí a Lštění do Čerčan (11 km), nebo z Podubí přes Přestavky a Chlum do Čerčan (12.5 km).
3. Drahou do Senohrab a odtud přes Pyšely (s odb. na Loretu) buď do Dnespek a přes Borovou Lhotu (12 km), nebo přímo oborou přes Borovou Lhotu do Čerčan (10 km).
4. Drahou do Senohrab a přes Javorník do Pyšel, dále pak jako při čís. 3. (přes Dnespeky 12—13 km, přímo přes Borovou Lhotu 11 km) do Čerčan.
5. Ze Senohrab přes Hlásku údolím Sázavy do Chocerad a stejně opět zpět (15 km).
6. Drahou do Pyšel (zast.) a odtud na Loretu; od Lorety údolím do Dnespek a přes Borovou Lhotu do Čerčan (7 km), nebo z Dnespek na Zbořený Kostelec a ze stanice Krhanice (2 km) večer drahou zpět. Kdo podniká dopol. výlet, může drahou dojetí hned až do některé stanice posázavské (Krhanice) a odtud přes Zbořený Kostelec.
7. Drahou do Čerčan a odtud přes Dnespeky a Ledec na Zbořený Kostelec a do stanice Krhanic.

8. Drahou do Čerčan a odtud přes Poříčí k Podhorskému mlýnu a přes Mráč zpět do Čerčan (13 km).
9. Drahou do Benešova (rychlikem získá se $1\frac{1}{4}$ hod. času); odtud pak nejlépe jen krátký výlet na Konopiště a zpět (4 km); nebo na Kozlí a zpět (11 km); obé lze spojit, nezdržíme-li se nikde příliš, jdeme-li přes Konopiště a na Kozlí a přes Chvojno zpět (12·5 km). Nebo z Benešova zpětným směrem dle čís. 7. do Čerčan.

Výlety celodenní.

Polodenní výlety výše uvedené lze také podniknouti jako celodenní s požitkem příjemnějším.

10. Drahou do Mnichovic (nebo do Stránčie) a přes Štířín do Kamenice; odtud na Vlkovou, dolů na Ladví a do Mokřan; odtud údolím do Dnespek (19 km) nebo s vynecháním Vlkové ze Štířínu přímo přes Mokřany (16 km) a po sázavskou dráhou z Poříčí (19 km) zpět.
11. Jako při č. 11. z Mnichovic do Mokřan a dál přes Klenov a Loretu do Pyšel (18 km), nebo ještě dále dle č. 5. až do Čerčan (21·5—25 km).
12. Z Mnichovic do Kamenice a na Vlkovou jako při č. 10. Z Vlkové opět do údolí Kamenického na Čakovice a přes Zbořený Kostelec do Týnice n. S. (20 km).
13. Z Mnichovic přes Ondřejov do Chocerad a přes Komorní Hrádek, Podubí a Hlásku do Senohrab (22 km), nebo (trať I. a II.) přes Kom. Hrádek, Hvězdovice, Poddubí a Hlásku (24 km).
14. Drahou do Senohrab a obráceným směrem čís. 12. přes Chocerady a Ondřejov do Mnichovic (22 km), nebo z Chocerad s odb. na K. Hrádek údolím Sázavy zpět (19 km), nebo z Komor. Hrádku přes Bezděkov, Přestavky a Chlum do Čerčan (20 km).
15. Ze Senohrab přes Hrušovský ml. a Hlaváčovskou mysl. do Ondřejova a Chocerad (12 km); odtud jako při č. 13. zpět.
16. Drahou do Pyšel a přes Loretu do Dnespek; údolím pot. do Mokřan a přes Štířín do Mnichovic (24 km).
17. Drahou do Čerčan a Pyšel; odtud pěšky proti toku Sázavy až na Zbořený Kostelec (22 km) nebo až k Týnici

- n. Sáz. (28 km) a drahou posázavskou zpět (nebo druhým směrem ku Praze).
18. Drahou přes Čerčany-Pyšely až do stan. Jílové; odtud přes Jílové do Libeře a údolím pot. Zahořanského do Davle (16 km, trať III.).
 19. Parníkem do Davle; údolím Sázavy do Pikovic a přes Medník lesem do Štěchovic. Parníkem zpět.
 20. Drahou do Všenor; lesem přes Klinec do Davle a dále jako při č. 18. (11 km, ze Všenor do Davle viz díl »Okolí Prahy«; ostatek trať I.).
 21. Drahou do Čerčan-Pyšel a dále drahou posázavskou do Sázavy neb Šternberka. (Další viz trať I.).
 22. Drahou přes Modřany do Jílového; odtud po Sázavě přes Kam. Přívoz na Zbořený Kostelec event. až do Poříčí (viz trať I.).
 23. Drahou do Kutné Hory a večer zpět (trať IV.).
 24. Dráhou do Říčan; poštou černokosteleckou za Buda k rozcestí na Louňovice; odtud do Louňovic a lesem na Jevany a přes Struhařov do Mnichovic (16 km, trať III.), nebo poštou až na Vyžlovku a dál přes Jevany, nebo poštou až do Kostelce n. Č. L., odtud přes Jevany a Struhařov do Mn., aneb z Jevan podle potoka až k silnici (v pr.) na Voděradý a přes Zvanovice do Ondřejova; odtud přes Hlaváčovskou mysl. a Hrušovský ml. do Ondřejova (24 km).
 25. Drahou do Čáslavi; po případě až do Žleb. Ze Žleb do Čáslavi zpět pěšky nebo povozem. (Příjezd do Prahy več. rychlíkem přes Kolín-Č. Brod.)
 26. Drahou do Mnichovic; poštou do Sázavy; po Sázavě přes Chocerady a Hlásku do Senohrab k vlaku (4 hod. ces., 9 hodin času, trať I.).
 27. Drahou do Světlé (příjezd ve 12 hod. v pol.) přes Lipnici do Okrouhlice a nočním vlakem zpět.

Výlety dvoudenní.

28. Kombinací výletu č. 14. a 22. pěkný výlet posázavský. 1. den z Jílového do Čerčan. 2. den z Čerčan přes Hlásku a Chocerady a Kom. Hrádek do Ondřejova a Mnichovic.
29. Tak rovněž kombinací č. 10. neb 11.: 1. den z Mnichovic přes Kamenici do Čerčan. 2. den z Čerčan přes Chocerady a Ondřejov do Mnichovic.

30. 1. den drahou do Benešova, odtud do Divišova (spoj. poštou) a Šternberka. 2. den přes Rataje a Talmberk do Sázavy a drahou zpět.
31. 1. den Chocerady, Sázava, Talmberk, Rataje. 2. Šternberk, Kácov, Zruč, Kutná Hora.
32. 1. den do Čáslavi (po případě do Žleb) a vlakem zpět do Kutné Hory. 2. den památnosti K. Hory.
33. Drahou do Světlé; přes Lipnici do Něm. Brodu. Druhý den do Přibyslavi, k Žižkovu pomníku a na Ronov; drahou v noci zpět.
34. 1. den ze Senohrab přes Hlásku a Kom. Hrádek až do Sázavy. 2. den přes Talmberk a Rataje do Šternberka a drahou zpět. Ev. z Rataj přes Kolín zpět.
35. 1. den drahou až do Sázavy a odtud přes Talmberk a Rataje do Šternberka. 2. den ze Šternberka přes Kácov do Zruče a drahou zpět.
36. Drahou do Vlašimi a přes Štěpánov a Soutice do Zruče. Druhý den buď přes Vlastějovice do Ledče nebo přes Kácov do Šternberka a drahou zpět. Nebo do Kutné Hory.
37. Drahou až do Ledče a podle Želivky až do Želiva. Druhý den do Humpolce a přes Něm. Brod drahou zpět.
38. Do Přibyslavi (k mohyle Žižkově) a na Ronov. Druhý den do Žďáru a drahou zpět.

Prázdninová cesta Posázavím.

1. den. Z Prahy parolodí do Davle. (Zde možno odbočiti buď přes Medník do Štěchovic, nebo zajeti až do Štěchovic a vykonati cestu Svatojanskými proudy (viz díl: Okolí Prahy) s návratem do Davle. Kdo nechce konati tyto odbočky, jde hned dále jako 2. den.
2. den. Z Davle údolím Zahořanského Potoka a přes Libeř do Jílového; odtud až k Včel. Hrádku u tratě a vycházka do údolí Sázavy u Žampachu (viz tr. I.).
3. den. Přes Zbořený Kostelec podle Sázavy do Poříčí. (Po případě (viz č. 4.) drahou odtud až do Mnichovic.)
4. den. Z Poříčí přes Dnespeky údolím Mokřanského pot. do Mokřan. Odtud na Vlkovou a přes Kamenici a Štířín do Mnichovic. Kdo chce tuto odbočku vynechat, nechť 3. dne použije večer dráhy z Poříčí do Mnichovic.

5. dne z Mnichovic přes Senohraby, Hlásku do Chocerad a na Komor. Hrádek až do Sázavy.
6. den. Ze Sázavy do Šternberka.
7. den. Ze Šternberka do Zruče.
8. den. Ze Zruče přes Vlastějovice do Ledče.
9. den. Z Ledče do Světlé a přes Lipnici do Okrouhlice, drahou večer do Něm. Brodu.
10. den. Do Přibyslavi, k Žižkovu pomníku a na Ronov. (Buď pěšky přes Pohled a Čes. Šicendorf nebo s použitím dráhy.)
11. den. Přes V. Losenici a Peperek do Žďáru.
12. den. Ze Žďáru přes Borovou do Ždírcce; nebo přes prameny Sázavy, Radostín do Vojnoměstce, Devětskal do Svratky.
13. den. Ze Ždírcce nebo Svratky do Chotěboře s vycházkou do okolí.
14. den. Z Chotěboře přes Vilémov do Golč. Jeníkova. (Po případě možno odtud přes Heřman a Bestvin do Třemešnice a druhý den po prohlédnutí údolí Pekla a Hedvíkova přes Lichnici, Ronov a Zleby do Čáslavi. (Viz díl: Železné Hory«.)
15. den. Drahou do Čáslavi a po prohlédnutí města buď některý výlet do okolí (viz trať IV.), buď cesta do Kutné Hory.
16. den. Prohlídka Kut. Hory (viz trať V.).
17. den. Z Kutné Hory buď přímo přes Zásnuky a Kostelec n. Č. Lesy do Mnichovic neb Říčan, nebo z Kutné Hory dále:
18. den. přes Malešov do Zbraslavic (pěšky).
19. den. Ze Zbraslavic přes Zruč a Štěpánov do Vlašimi (odtud možno učiniti odbočku na Blaník; viz díl: Českomor. Vysočina).
20. den. Z Vlašimi přes Benešov na Konopiště a zpět.

Tato dvacetidenní cesta obmezením na pouhý tok Sázavy může se zkrátiti na 12 dní (čísla: 1. a 2. dají první den, pak č. 3.—12.), nebo přiběříme-li k tomu Kut. Horu s Čáslaví a okolím (tedy ještě dny 13.—16.) na 16 dní.

Pokyny cestovní.

Doba cestovní a způsob cestování. Počasí, panující ve středních Čechách, vládne stejně i v Posázaví, přístupném pro pěkné výlety již od časného jara. Vyhlidek rozsáhlejších je poskrovnu. Byť i kromě počasí trvale deštivého, dalo se tu dobře cestovati, přece jen nutno vytknouti, že krajinné krásy zejména vodních a lesních partií jen v plném jasu slunečním máležitě přicházejí k platnosti. Zde zvláště mnoho výletů pěšky lze konati, při čemž dobře poslouží, máme-li na zřeteli čas východu a západu slunce, jenž jest:

východ		západ		východ		západ	
<i>v květnu:</i>		1. 4 h. 35 m.	7 h. 30 m.	<i>v červci:</i>	1. 3 h. 48 m.	8 h. 29 m.	
	10. 4 » 19 »		7 » 45 »		10. 3 » 56 »	8 » 23 »	
	20. 4 » 3 »		3 » — »		20. 4 » 9 »	8 » 12 »	
<i>v červnu:</i>		1. 3 » 50 »	8 » 16 »	<i>v srpnu:</i>	1. 4 » 27 »	7 » 54 »	
	10. 3 » 44 »		8 » 24 »		10. 4 » 41 »	7 » 38 »	
	20. 3 » 44 »		8 » 29 »		20. 4 » 58 »	7 » 17 »	
				<i>v září:</i>	1. 5 » 18 »	6 » 51 »	
					10. 5 » 33 »	6 » 30 »	
					20. 5 » 50 »	6 » 6 »	

Kdo cestuješ pěšky, měj především na zřeteli, abys měl pohodlnou, ne právě zcela novou obuv, lehkou, ale s dobrými, dvojítymi podešvy. Největší část cesty své hled zniknouti, pokud možno, v hodinách dopoledních a k večeru; během dne jez a pij málo, teprve večer se náležitě občerstvi a nasýť. Do vrchu stoupej stejnoměrně a zdlouha. Cítíš-li únavu svalů v lýtkách a stehnech, omeď se mírně studenou vodou a po osušení líhem neb kořalkou. Dospěv na konečnou stanici, neodávej se hned úplnému klidu; po malém odpočinku mírný pohyb velmi osvěží a zabrání zlenivění a stuhnutí svalů, jež jinak se dostaví a nerado povoluje. Dostaví-li se nezkrotná žízeň, uhasíš ji nejlépe vodou s vínem nebo citronovou limonádou.

Výzbroj cestovní. Pěší turista oděje se, pokud možno lehce, učiní však dobře, vezme-li s sebou lehký nepromokavý plášť a jednu neb více košil k výměně na noc. Klobouk buď lehký, plstěný. Nejvhodnějším zavazadlem jest *stahovací vak*, jenž nosí se na zádech zavěšený a o kříž opřený. Nepraktické je používati zavazadel v ruce nesených. Opě-

radlem nejlepším jest pevný deštník nebo hůl deštníková, zocem okovaná. Kdo počítáš s noclehy a několikadenní cestou, vezmi s sebou: mýdlo, ručník, hřeben, kartáček na zuby, kartáč na oděv, nůž se zátkopáčem, jehlu, nitě, knoflíky k zapichování, anglickou náplast, kapky opiové proti kolice a průjmu, natron bicarbonicum proti žíze, jelení nebo salicylový lůj, nebo místo toho mandlový olej proti opruzení, dále trochu citronové kyseliny k uhašení žízně, lahvičku koňaku neb dobrého vína. — Pro cyklisty jest dost pěkných silnic, stoupání většinou mírné. Fotograf-amatér pochodí nejlépe s ruční komorou. Pro jednodušší tury dostačí úplně mapky to-muto průvodci připojené. Kdo cestovati chce podrobněji, opatři si mapy generálního štábu (v měřítku 1 : 75.000), list po 1 K, na plátně po 1 K 80 hal. a sice:

Zona 6. col. XI. •	Zona 6. col. XII. •	Zona 6. col. XIII. •	
Zona 7. e l. XI. •	Zona 7. col. XII. •	Zona 7. col. XIII. •	Zona 7. col. XIV. •

Zona 6. Col. XI. Zbraslav-Benešov.

» 6. XII. Kutná Hora-Uhl. Janovice.

» 6. XIII. Čáslav Chrudim.

» 7. XI. Sedlčany-Ml. Vožice.

» 7. XII. Ledeč-Vlašim.

» 7. XIV. Polička.

» 7. XIII. Něm. Brod.

Mapa zona 7. col. XI. obsahuje jen malou část silnic mezi Benešovem a Vlašimí a není nutná. Tok Sázavy sledovati lze na mapách, označených v plánu bodem.

Kromě toho levnější jsou Kotýškovy mapy (měřítko 1 : 200.000), vydané firmou Bursík a Kohout, a sice jsou po 80 hal. nenapnuté. Na mapy dobře jest opatřiti si brašničku z průsvitné nepromokavé gutaperči (v obchodech s vojenskými potřebami), na níž jest narýsována síť, jejíž čtveřky označují vzdálenosti $\frac{1}{4}$ —1 km.

Útraty a peníze. V Posázaví cestuje se levně. Pěší turista, jenž požadavky své nepřehání a přec přístupné pohodlí a požitky si přeje, vystačí snadně se 4—5 kor. denně, skromnější lehce i se 3 kor., kromě výdaje za jízdu.

Hostince. O ubytování a stravování není ve větších místech nouze. Po různu také již větší hotely a pensionáty se zřizují a nejsou drahé. Nocleh stojí K 1.60 až K 2.—, ale také méně. I ve vesnicích nějaké občerstvení zpravidla se dostane; nicméně není nevhod něco pro občerstvení vzít s sebou.

Cesty a prostředky dopravní, průvodčí. Kromě železničního a pošt. spojení není než soukr. povozu po 12 K denně (dvouspř.), 6—8 K jednospř. Průvodčích netřeba.

Vysvětlivky k textu Průvodce. Používám dvojího rozdělení textu: *přes celou šířku strany* tištěny jsou texty o hlavních stanicích a hlavní tratě, *dvousloupce* odbočky a jednotlivé výlety; kdo sleduje na příkl. hlavní trať, vynechává všechn dvousloupceový, hustější tisk a pokračuje dle tisku řidšího, přes celou šířku strany jdoucího. Vzdálenosti určujeme dle kilometrů (*km*) a času (hodin — hod., minut. — m.); *čísla v závorkách* značí vzdálenost od východiska, *čísla bez závorek* vzdálenost od posledního stanoviska. Jinak užívám zkrácenin jen nejnnutnějších:

v l. = v levo,	JZ. = jihozápad,
v p. = v pravo.	JV. = jihovýchod,
K. Kámen = Kámen (Stein),	n. m. = nad mořem,
J. = Jih,	m = metrů,
S. = sever,	Va, vyh. = vyhlídka,
SV. = severovýchod,	nád. = nádraží,
SZ. = severozápad,	kost. = kostel,
Z. = západ,	h. hs. = hotel, hostinec,
V. = východ,	rs. = restaurace,
Ls. = letní sídlo,	Rs. = rozhledna.
Lz. = lázně, léčeb. místo,	

Sázava.

Traf I. Po Sázavě: Davle. Poříčí. Sázava. Šternberk. Zruč. Ledec. Světlá.

K východisku první trati, jímž jest ústí Sázavy, dospěti lze od severu z Prahy) nejpříjemněji parolodí; kratěji ovšem posázavskou drahou přes Modřany; od východu (z Říčan, Mnichovic a p.) nebo od jihu (od Tábora) nejlépe drahou přes Benešov, Čerčany a Poříčí. Obráceným směrem výhodno ji sledovati od stanice Světlé na dráze severozápadní, kamž snadno drahou dospěti lze od Hory Kutné a Čáslavě, od Chrudimi a Chotěboře, od Něm. Brodu i Humpolce.

Davle, stanice parolodí (jízda proti vodě z Prahy $3\frac{1}{4}$, po vodě do Prahy 2 hod.), $\frac{1}{2}$ hod. od stan. Trnové-Měchenic (jízda z Prahy 2 hodiny, a přímo u stanice **Davle**, dráhy posázavské, jest městys v malebném údolí Vltavy proti větrům záp. a sev. chráněný. Východiště některých výletů.

Hostince: V býv. pivovaře nyní hostinec s několika host. pokoji, na nám. host. zájezdní, strava levná a dobrá. Letní byty v mírné ceně.

Výlety z Davle.

1. Na **Medník** (417 m); přívitá s listy hnědočerveně jemný jarní výlet v době, kdy skvrnitými a dlouhou, na způ-
rozkvétá jaterník; v ten čas na sob zubu psího protáhlou ci-
Medníku kvete velmi hojný, bulkou. Trhání, zejména dlou-
nádherný *kančík* (viz str. 7.), bání cibulek je zakázáno, by
nachově kvetoucí rostlina lili- tato vzácnost, vlastní jen již-

nějším končinám alpským, se nevyhubila. Přesazení do květníků bez toho tak snadno se nezdaří. Kromě kandíku roste tu také vzácná ostřice *Carex pilosa*. Z Davle dáme se přes přívoz osadou Sázavou do údolí Sázavy, tímto po pravém břehu až k přívozu u Pikovického mlýna ($\frac{3}{4}$ h., zast. žel., zde přes přívoz a na pr. přes pole na konec vesnice (zde dobrý host.); zde cestou vzhůru, za krátko však v l. málo patrnou, později na pastvinách se vytrácející pěšinou rovnoběžně se Sázavou až k příční rokli: podle této kousek v pr. na lesní cestu, jež v pozadí rekli překročuje a vrací se opět směrem k řece vedoucím na svah Medníku rovnoběžně nad řekou ($\frac{1}{4}$ h.). Po obou stranách cesty záhy objeví se v lese jamovitý povrch, v němž ze suchého listí porůznu vykučuje květ kandíku. Místo nazpět, možno odtud dáti se přímo lesem vzhůru k vrcholi. Z otevřených míst v lese lze viděti nad druhým břehem Sázavy Petrov. Pod vrcholem v pr. stihneme lesní cestu k j. po několika min. křižovatka: v pr. do Hradištky ($1\frac{1}{4}$ hod., maj. praem. kláštera na Strahově, zámek s kaplí sv. Norberta), v l. do *Třebšína*: jdeme dál k j., později k jv. do *Brunšova* (2 hod.), kde naskytne se nám skvostný pohled do údolí Vltavy, v jehož klínu leží *Štěchovice*, kde možno shlédnouti regulaci Kocáby: odtud zpět parolodí.

2. Do *Štěchovic* a k *Svatojanským proudům*. Po břehu Vltavy příjemná a zajímavá cesta (1 hod.). V l. nad vtokem Sázavy ve Vltavě *Ostrov*, na němž Boleslav II. 999 vyst. benediktinské opatství, jež později Otík Braniborský spustošil; nicméně opatství znovu vzkvetlo; ku konci 12. stol. pa-

třil k němu fil. klášter u sv. Jana pod Skálou u Berouna, u sv. Jana na Velísi nad Kublovem a u sv. Jana na Zátoni. Však v bouřích husitských zničeno opatství, že nikdy více se nevzpamatovalo; na ostrově en zapadlé zbytky zdí a sklepů. Na ostrohu skalním nad ostrovem nalézají se stopy hradu a valů neznámého jména, snad strážště kláštera ostrovského. Zde také leckteré dítko květeny z jižnějších končin Vltavou zanesené se uchyti: tak nalezen při ostrově plavín (*Limnanthemum nymphaeoides*) z jihoč. rybníků přinesený. Naproti již. konci ostrova stihneme na l. břehu Vltavy starý gotický kostel sv. *Kiliana*, se stejnojmennou osadou, založ. současně s opatstvím ostrovským, však ve 14. stol. přestavěný. Údolí Vltavskému přibývá malebnosti; na pr. bř. spatříme roztroušené domky *Brunšova*, na l. stihneme *Štěchovice*, městys, pěk. výletní místo i Ls. (po ruce 25 pokojů pro letní pobyt, dobré hostince u A. Dvořáka (u parolodí), u J. Šékory (host. pokoje), Ant. Čisáře, Jos. Krásného, Václ. Řezáče. Pěšky lesem ku proudům Svatojanským 4 km. Průvodčí na požád. v obec. úř. nebo v host. u parolodí. Cesty značkovány. Plavba po proudech v menší lodi 8 K., ve větší lodi 16 K. Výlet v do proudů pořádá také pražská paropl. společnost. (Další viz v díle: Okolí Prahy.)

3. K *Sloupům* ($\frac{1}{2}$ hod.). příjemná vycházka do lesních partií.

4. K *Spálenému Mlýnu* (1 h.) a údolím Bojanovického pot. k stanici *Trnová-Měchenice* (dobré 2 hod.). Lesnaté údolí potoka Bojanovického zvláště v době jarní květeny jest velmi půvabné. U Spál. Mlýna

roste vzácný v Čechách plícník *Pulmonaria*.

5. Do Libeře (2 hod.) a Jílového (2¼ hod.). Z Davle dolním přívozem k ústí Zahořanského potoka. Malebným, většinou lesnatým údolím tohoto podle vlídně položeného *Maškova mlýna* pod vrchem *Đáblem* (v pr. 395 m) až k *Zahořanům*; kdo nechce do *Libeře*, odbočí před Zahořany v pr. přes Kamenná vrata stále lesem do Jílového. Za Zahořany ustoupí les v l. za Libeňský potok, však podle Zah. pot. jdeme stále lesem po l. břehu podle dvou mlýnů až do *Libeře*, vlídně po-

ložené osady (dobrý host.) na silnici z Prahy do Jílového. Zde stihnouti můžeme také poštu do Prahy. Odtud v pr. vede silnice, velice klikatá přes Radlík do Jílového. Největší zákruty nadejdeme si cestou lesní, jež hned za Libeří ze silnice v pr. odbočuje přes lesnatý vrchol hřbetu, zvaný *Vlpy* k Radlíku. Z *Libeře* možno také příjemně pokračovati přes Dol. Břežany (až sem z Lib. hod. cesty silnicí mezi poli) lesnatým a malebným údolím Břežanským na Záviš proti Zbraslavi. (Z *Libeře* 2 hod.)

Trať naše sleduje od Davle Sázavu podle Sekanky (skalního srázu v l.) k

Pikovicům (zast.). Za Pikovicemi údolí řeky jest stále malebnější; krásné skály zelených fylitů (chloritových břidlic), jež se tu i lámou, střídají se s malebně zalesněnými svahy; za to cesta jen pro otužilejší turisty se hodí. Lidských obydlí tu pořádku. Minuvše zast. **Medník-Luka** a vrchy **Medník** a **Chlum** (v pr.) stihneme v l. (z **Pikovického ml.** za hod.) cestu do blízkého Podluhu, jež dále přes **Luka** vede k *Bohulibským* zlatým dolům; v pr. přes řeku vede pěšina k **Třebšínu**; ¼ hod. níže otvírá se v pr. roklina, již vede pěšina k **Rakousům**. Za další ¼ h. *mlýn Bachův*; odtud v l. cesta do zlatonosné končiny *Studeného Loužku*. Kousek dále za ml. **Bachovým**, kde bývaly puchérny, v nichž zlatonosný křemen se drtil, mlýn *Žampach*; malebné skaliny vynikají tu zvláštní zajímavostí geologickou. Žulové skály vystupují těsně vedle prahorních břidlic. Útesy holých skal žulových malebně se vyjímají vedle zelených svahů břidličných. Krajinu tuto projíždí posázavská trať v malebné poloze s četnými tunely a viadukty (český *Semmering*). Po vysokém viaduktu vidíme i *Žampach* se zbytky staré prachárny, továrnou na šarpiovou vatu s malebně rozloženými staveními a staneme za nedlouho ve stanici

Jílové (2 km vzdál.), již za obvodem těchto skalnatých partií. Při stanici:

Včelný Hrádek, hotel a pensionat uprostřed vlídných, všude přístupných lesů, jenž pro svou polohu chráněnou proti sever. a záp. větrům také *»Český Meran«* se nazývá.

Hosté hotelu kromě koupeli v pensionátě používatí mohou také koupeli na řece, chytati ryby na udici a p. Rejdiště ku hrám, kulečníky, piano a p. Noclehy 1 K., byty úplně zařízené od 10—30 K měs. za pokoj. Povozy (1spřež. 6 K, 2spřež. 12 K na den). Kromě hotelu letní byty také v Jílovém, v Kabátech a Borku a ve vile Šlojiř zvané. Blížší zprávy podá správa. P. p. Jílové. Výlety ze Včel. Hrádku jako z Jílového (viz trať III.). Nedaleko statek (býv. tvrz) Hrádek (viz trať III.).

Od Žampachu podle řeky nebo ze Včel. Hrádku drahou nebo po silnici k J. stihneme za ¼ hod., drahou za 9 min. stanici

Kamenný Přívoz: s Hostěradicemi (nad. dvůr metrop. kap. sv. Víta), při silnici z Tábora do Prahy; několik mlýnů (amer. soust.) a pila. Kaple sv. Lidmily na skále nad řekou dodává celému okolí nevšední malebnosti. Za Kam. Přívozem znenáhla mizí balvany, jež stavily níže tok řeky, jenž v těch místech stává se zase klidnějším; údolí obklopují vršiny tu holé tu zalesněné.

Kdežto trať dráhy od Kam. Přívozu uchyluje se k severov. k prostranným lesům hornopožarským k zast.

Požáry (myslivna hornopožárecká), směřuje tok Sázavy k JV. na *Oujezdec*, odkudž směrem východním táhne se ke Krhanicům. V těch místech neposkytuje tok řeky mnoho zajímavého; kde nechce si zajíti lesem přes hornopožáreckou myslivnu do *Krhanic*, odkudž přes Chrást vede pohodlná cesta do Týnice, nechť použije dráhy blízké se za *Oujezdem* opět k řece ku stanici

Krhanice nedaleko hájovny a mlýna Pěnkavy. Výr. granitových kamenů a dlaždic, krásné lesy arcivévodské na sever. V Blízkých Dol. Požárech arcik. pila. Trať sleduje řeku podle dvou mlýnů, projíždí vesnici *Chrástí* s fil. kost. sv. *Kateřiny* z r. 1550 pův. zal., r. 1684 přestavěným. Za řekou viděti osadu *Poděvůsy* s uměl. mlýnem. Trať vniká do idyllické posázavské planiny, v níž řeka činí mohutný oblouk k sev. kolem stanice

Týnice n. S., prastaré osady s 291 č. ob., se starým zámečkem arciku. Ferdinanda z Este a s kostelem ap. Šimona a Judy, obnov. r. 1755. I Týnice polohou svou a rázem náleží k malebným osadám posázavským. Na návrší nad řekou vypíná se vysoká věž bývalého hradu, z něhož zbývá jen ještě okrouhlá k ní přiléhající budova a tu a tam na dvorech zbytky bývalých hradeb. Věž pochází asi ze 13. stol. V přiléhajících budovách bývalo před lety skvostné renesanční

ohniště. Uchovaná, asi 1000 let stará, hradní kaple románská, náleží k nejvz. památkám prvních dob křesťanských v Čechách.

Hrad Týnec býval pánv. Litvina z Klinštejna přešel tvrzí vládyk z Týnce. Ve 14. Týnec na pány z Barešova a stol. seděl tu Oldřich z Týnce, za Václava IV. Oldřich skrže Hodějovské z Harasova Medek z Valdeka, r. 1483 M. r. 1623 přičleněn ku panství kuláš Trčka z Lipy. Rodem Konopišti.

Výlety z Týnce.

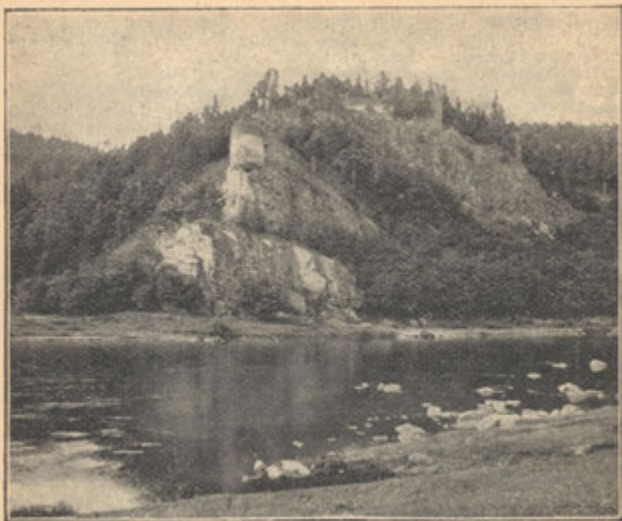
Trať železniční opouští v Týnci na dlouhou dobu tok Sá-zavy, takže, kdo chce tuto poznati, vystoupí v Týnci, odkudž může udělati tyto výlety:

1. **Zbořený Kostelec.** Od stan. k sev. cestou, při rz. v pr. k řece na Brodec s prádelnou na svahu, u této přes řeku a dál podle řeky ku Kostelci Zbořenému, proti němuž na lev. břehu spatřují se nepatrné již zříceniny hradu **Kostelce nad Sáz.**, v němž býval i chrám farní pro okolní osady, jehož opevnění hrad vznikl. Hrad pánv. komory královské, později maj. církevní, patřil na poč. 15. stol. ryt. Sádlovi ze Smilkova, jež konšelé pražští r. 1421 odsoudili k smrti. R. 1450, kdy maj. hradu Kuneš ryt. z Dubé proti králi Jiřímu se postavil, byl hrad Jiřím dobyt a Zdeňkovi ze Sternberka na Konopišti odevzdán, kterýž jej znovuzřídil a opevnil, že platil za jednu z nejpevnějších tvrzí českých. Však v rozbrojích sjednotou panskou dobyt Jiří hradu po druhé, hrad zapálen a ztroskotán.

2. **Vlková (519 m, rzhl. 1 1/2 h.).** Jako při č. 1. ke Kostelci a k zříc. Pod zříc. ústí Kamenický potok, podle něhož za 3/4 hod. přijdeme do Čakovic; několik min. za vsí dělí se cesty; jdeme-li v pr., dojdeme za 1/2 hod. pod **Vlkovou**, na niž pohodlněji lze vystoupiti, zajdeme-li ještě 1/4 h. dále: stihneme tu v pr. cestu od **Ladvi** k vrcholu vedoucí. (Dálší v tr. II.) Sestoupiti možno do Ladvi (20 min.) a odtud dále do Mokřan a údolím Mokřanského pot. pak do **Dnespek** (viz níže) nebo přes **Loretu** do **Pyšel** (viz trať II.). Nebo možno sestoupiti do **Kamenice** (1/2 h.) a odtud přes **Štířín** a V. Popovice do Mnichovic (viz trať II.). Údolím pot. přímo (z Týnce 2 hod.) do **Kamenice** (viz trať III.) Klíč k vyhl. pav. u hajného.

3. **Konopiště-Benešov.** V Týnci ústí od jihu přicházející pot. **Janovický**, jenž až do Krasic (1/4 hod.) vede pěknými lesnatými, odtud pak do **Václavic** (opět 1/4 hod.) lučinatými polohami. Odtud můžeme ještě 1/4 hodiny jíti lučinami k silnici Benešovsko - Neveklovské, anebo nadejít si přímo silnici podle kost. sv. Václava v l. ke **Konopišti** (2 hod.) a podle brodu dále 1/2 hod. do **Benešova**. (Viz trať II.)

4. **Ledce-Dnespeky.** Z Kostelce (viz č. 1.) vede podle Sá-zavy kamenitá ceta po l. břehu na **Ledce**, kde blíže nyn. dvoru stávala tvrz (na vyvýšenině mezi dvěma rybníky) vládyk z Ledce, kteří byli pak i pány blízkého Poříčí. Kostel druhdy

Zbořený Kostelec.

farní příp. se již r. 1350, žebro-
vité klenby kněžiště zakonč. aneb pohodlnější procházkou
jsou hlavicemi zvířecími. Ar- přes Ladví na vrchol Vlkové
cha na oltáři pochází z r. 1650. (519 m, 7½–7 km.). Jeden z nej-
Dále podle Sázavy za ¾ hod. lepších rozhledů do dolního Po-
stihneme Dnespeky (2 hod. z sázaví a na vlnitý kraj okolní.
Tejnce), druhdy Nespěky zva- Zpět do Ladví; kdo se chce vrá-
né, v pěkné poloze s hrdým titi, jde 1 km k V. do Mokřan
lesnatým pozadím. a odtud buď malebným a lesna-
tým údolím Mokřanského poto-
ka až do Dnespek (s vrchole
7 km); nebo jde hned za Mo-
křany k JV. přes Klenov; za
tímto po 10 min. v l. průsekem
cesta do Dubiny, po dalších 5
min. příční průsek a za dal-
ších 10 min. rozcestí, kde dáme
se v l.; za ¼ h. jsme pod Lo-
do Mníchovic 14 km. Z Dnespek
retou, přes níž za ½ hod. aneb
po silnici k S. 10 min. ke kříži, přímo za ¼ hod. můžeme býti
odtud v l. přes Křiváček do v. Pyšelích; odtud do Dnespek
½ hod. přímo po silnici; zaji-

Dnespeky se soused. Hvoz-
cem jsou oblíbené Ls. Do
stan. Poříčí n. S. 2 km, do Čer-
čan 3 km. Cesty turistické v o-
kolí hojně značkovány.

5. Dnespeky-Vlková a zpět
sem anebo dál přes Kamenici a
Štítn do Mníchovic. Z Týnce
do Dnespek 2 hod., z Dnespek
do Mníchovic 14 km. Z Dnespek
po silnici k S. 10 min. ke kříži,
odtud v l. přes Křiváček do
Babě; odtud buď přes Ládvce

mavěji oborou přes Borovou přes V. Popovice a Kunice do Lhotu do stanice Poříčí nebo Stránčle (7.5 km), nebo Mlecho-
do Čerčan (4 km). — Kdo miní vlc.
s Vlkové dále, dá se z Ladví do
Kamenice (n. l. položen zámek
Ringhoffrův; hrobka s Kristem
Myslbekovým, 2.5 km), a dále
přes Struhařov do Střelova (z
Ladví (5.5 km), zámek Ring-
hoffrův s pěkným parkem a dál

6. Dnespeky-Hlásko. Z Dnes-
pek přes Pyšely do Senohrab a
ok. Hrušovského ml. na Hlásko
(18 km), zpět přes Podubí, St.
Dubou, Dubsko, Lštění, Čerča-
hův a Poříčí. Kratčeji ráno dra-
hou z Poříčí neb
Čerčan do Seno-
hrab.

7. Na Konopiště
a do Benešova. Z
Dnespek přes Mě-
stečko do Poříče (3
km); za Poříčím v
pr. ze silnice cestou
podle potoka Kono-
pištského pěkným
lesnatým údolím k
Podhorskému mlý-
nu, dál k ml. Pli-
halovu. Odtud další
cesta oborou na Ko-
nopiště uzavřena.
Nutno vyjít na sil-
nici a touto se dát
v l., po 10 min. kři-
žovatka, zde v pr.
k J. a po ¼ hod.
silnicí opět v pr. 10
min. ke Konopišti.
Stejnou cestou opět
k Benešovu ½ hod.

8. Dnespeky-Po-
říčí. Do Dnespek dle
č. 1. a 4. a dále sil-
nicí dolinou Sázavy
do Městečka a odtud
rovně k jihu do Po-
říče (3 km). Kdo
chce vyhnouti se sil-
nici, jde z Dnespek
do Hvozdece a odtud
na Závist a do Po-
říče (2 km).

Farní kostel sv. Havla v Poříčí n. S.

Trať železniční opustivší u Týnce Sázavu, kterou pře-
kročila u Brodce (v l., přádelna), mine zast.

Pecirady (také Pecerady, Pečerady), a pobl. ryb. Zvá-
rova (v pr.) a osady na Závisti (v l. již opět u Sázavy), stihne
s'anici

Poříčí n. Sázavou, vhodné Ls., 260 m v dolině Sázavy; obv. lékař.

Poříčí druhdy městem bývalo. Nynější hřbitovní román-
ský kostel sv. Petra před r. 1620
býval farní. Do r. 1614 byl při
něm luteranský pastor Matyáš
Plzeňský, jenž sepsal některá
kázání. Zvonice nese znak r.
1549. U mostu stávala druhdy
tvrz rytířů z Poříčí, později na
zámek přeměněná (nyní panský
hostinec u mýta). Bývali tu si-
dlem pán z Ledce, Karlíkové z
Najetic, páni ze Šellenberku z
Valdštejnu, hrabata z Marti-
nie a Vrtby, za nichž připadlo
Poříčí ku Konopišti. Nynější
farní kostel sv. Havla, rovněž
románský a malebně položený,
jest neméně pamětihodný, byť
i byl rovněž dosti znešvářen.
R. 1620 vyhořel, i dal jej pak
hr. Menhard z Martinic znovu-
zříditi, ovšem v tehdejším «mo-
derním» slohu. Později (v 18.
stol. za hr. Vrtby) byla i rom.
okna zgotisována. Z té doby

pocházejí pozoruhodné řezby
(hl. oltár, kazatelna, oratorium)
Lazara Vidmana, byť i gotika
s výtvary slohu barokního se v
nich mísila. (V kajícím hříš-
níku, jenž klečí před sv. Li-
borem, Vidman sebe sama spo-
dobil.) Pod hlavním oltářem a
absidou nalézá se hrobka s ro-
mánskými sloupy, do níž lze po
několika schodech sestoupiti.
Obr. sv. Havla, opata, na hlav.
oltáři, jest dobrá práce praž.
malíře Fr. Luyxe z Luzeňsteinu
z první pol. 18. stol. Cínová
křtitelnice z r. 1624. Zvon z r.
1620 nese nápis upomínající na
vpád Lisovců. Kostel býval
farním kost., zmizelé vsi Balko-
vic; od r. 1663 je farn. kost. Po-
říčí. U Poříčí 1420 Žižka dobyl
vítězství nad voji Sigmundo-
vými, 1620 za bojů s Ferdinandem
II. vyžehl Poříčí (také
kostel) kozáci polského krále
Sigmunda III. (Lisovců).

Výlety z Poříčí.

1. **Poříčské Svýcarsko**, pří-
jemná procházka lesnatým ú-
dolím Konopištského pot. (Po-
říčského pot.) až k mlýnu Plí-
halovu. Dále dle č. 7. (str. 30.)
až na Konopiště nebo do Be-
nešova.
2. **Dnespeky-Vlková** (pro-
pap.) **Dnespeky-Popovice-Strán-
čice** nebo **Dnespeky-Pyšely-
Senohraby-Hláská** — buď přes
Hvozdec nebo přes Městečko do
Dnespek (zpětně dle čís. 7 str.
30.) a dále dle čís. 5. nebo 6
na str. 29. a 30.
3. **Podmráčí** (Dolní Mrač).
Od kost. sv. Havla přes trať
polní cestou k JV. na roze-
stou přes trať do **Podmráčí**,
kde stojí dosud zachovalá a o-
bydlená *tvrz*, pův. Mračských
- z Dubé, později pánů ze Šel-
lenberků a těch rodů, které
byly sídlem na Týnci. U pan-
ského dvora zbytky zámku.
Jež v 18. stol. stavěli ale ne-
dostavěli hrab. z Vrtby na ú-
kor staré tvrze, z níž brali sta-
vivo (zbytky pivovaru a skle-
pů pod tvrzí). Nedaleko jsou
velké granititové lomy arcí-
kníž. Ferdinanda z Este, z
nichž pocházejí dlaždice praž-
ské.
4. **Chlum** (Mezihoří 530 m).
nejvyšší bod okresu benešov-
ského s vyhl. na Posázaví a
na Českomor. Vysočinu. Třeba
voliti cestu přes Čerčany a
sice buď silnicí k Přestavlkům
a první polní cestou v pr. a
na křižovatce v l. stále k JV.,
později lesem kolem vrcholu

vzhůru, nebo z Čerčan přímo k J. polní cestou k mysl. a od této v l. cestou do vsi Mezihoří a odtud na vrchol. Z Poříčí přímo cestou 1½, drahou 1¾—2 hod. Vrchol je holý; ze střední kupy vyhl. nejlepší k J. na Benešov a Blaník, v pr. zám. Vys. Chlumec a Konopiště, v pozadí Třebošenské Pohůří, jež přechází k záp. v Brdské Hřebený. K

S. dohlédáme Pyšely a Loreto a dál ku Praze až na Kostelec na Křížkách, východněji do Posázaví, nad nímž vévodí vrch Manda nad Ondřejovem a Komorní Hrádek, poblíž pak kostelík na Hradišti nad Lštěním, kde odpočívá dr. Edv. Grégr. K JV. vidíme do okolí Ostředku (rod. Svat. Čecha), Jemniště a Třebešic.

Z Poříčí vede trať a současně i silnice do stanice

Čerčany-Pyšely, kde tato část posázavské tratě končí. Odtud vede druhá část tratě posázavské jako díl tratě Čerčany-Pyšely—Kolin až do Ledečka, odkudž odbočuje třetí díl dráhy posázavské Ledečko—Světlá, odtud krátký díl hlavní tratě Praha—Jihlava—Vídeň tvoří posázavskou trať Světlá—Něm. Brod a zde odbočuje pátý díl posázavské dráhy Něm. Brod—Přibyslav—Žďar. — Dobrý host. (pok., pov.) u nádraží. Tutěž mlýn Společenstva mlýnářů.

Výlety z Čerčan.

1. Chlum (Mezihoří). Dle č. 1. výše. Dle č. 4. výše.

2. Hradiště u Lštění. Podle tratě posázavské rovinou ½ h. do Lštění a 10 min. dále v pr. na Hradiště, kde pochován je dr. Edv. Grégr. Skvělý rozhl. na Posázaví.

3. Dubsko - Dubé. Výl. na Hradiště nebo Chlum možno spojit s vych. na Dubé čili St. Dubou a do stanice Hvězdonic tím způsobem: Dle č. 1. na Chlum, odtud sestup k S.

do Přestavlk a přímo dále k S. polní cestou do Dubska a přímo dále do St. Dubé (z Chlumu ¾ hod.) nebo dle č. 2. na Hradiště a sestup přímo do Dubska a Dubé necelé ½ hod. (Další viz níže.)

4. Hláška. Jako při č. 2. do Lštění, přes řeku do Věrad (Čtyrkol) a přes Javorník a podle řeky k ústí Hrušov. pot. a za tímto na Hlášku. (Viz níže.)

Trať dráhy Čerčany—Kolin odbočuje do doliny Sázavy, pak má za Čerčany vlastní lokální stanici; odtud běže se podle Lštění (v l.) k lesnatým bokům Hradiště (v pr.) v l. za sebou nechává Věrady (Čtyrkoly) a Javorník, za nímž zastávka

Zlenice u popl. dvoru stejného jména, jenž patřil ku stejnojmennému hradu na protějším břehu, jenž znám je nyní obecně jménem Hláška.

Hrad Zlenice, jenž je cílevysokém kopci nad ústím lema četných turistů a leží na pot. Mnichovky čili pot. Hru-

šovského, založ. držiteli Staré poskytuje vřidný rozhled po ú-
Dubé, náležel 1350 Janovi ze dolí sázavském. (Další viz trať
Zlenic. Ku konci 14. a na poč. 11.) Pod Hláškou na Sázavě je
15. stol. sídlil tu Ondřej z Du- koupaliště letních hostí seno-
bě, slavný český právník a hrabských a hrušovských. Po-
nejvyšší sudí zemský, jenž tu dle pot. proti vodě za nedlou-
sepsal proslulý svůj *Výklad* ho stihnouti lze do villegiatury
na právo země české. Po jeho hrušovské s příj. hotelem a
smrti nemnoho se tu dědiců dobr. rest. Z údolí vedou znač.
vystřídalo. V bojích krále Ji- cesty na Ježov (mysl.) u Mi-
řího s jednotou panskou byl rošovic, k *Hubačovskému mlý-*
hrad asi r. 1464 neb 1465 Zdeň- nu (na Mnichovce výše), do
kem ze Sternberka dobyt a roz- lesa *Zlábku* a dále podle Sá-
bořen jako Kostelec. Zřícenina zavý částečně stinným lesem
obklopena je lesem, nicméně do *Chocerad*.

Dráha sleduje těsně levý břeh Sázavy; za chvíli v pr.
zřícenina

Dubé. Co vlastně spatřuje- zbytky paláce hradního a ko-
me, jsou skrovné zříc. měste- stelíka se spatřují. — Dubá
čka *Odrance*, jež bylo podhra- založ. již r. 1283 pány z Dubé.
dím hradu, výše na temeni Roku 1428 prodala Markéta z
vrchu vystavěného roku 1350 Rychmburku hrad i městečko
Ondřejem z Dubé, otcem po Odrance Perchtě Šternberské
zdějšího pána Zlenického (viz z Kravař. R. 1440 připojil zboží
výše); k zříc. po stráni z ú- to Ondřej z Postupic ku Ko-
dolí zbytky dvou hradebních mor. Hrádku, s nímž další o-
zdi se táhnou. Na vrchu pak sudy sdílelo.

Za krátko za zříceninou stihneme zastávku

Hvězdonice proti Poddubí, **Komorní Hrádek** (viz níže),
kde je hojně navštěvovaný kamž ostatně chodí se také z
výl. hostinec. V prah. bridlích méně vzdálenější stanice Cho-
vyskytuje se tu ložiště limo- cerad. Z Hvězdonic jdeme kou-
nit. Hvězdonice jsou jednak sek podle řeky, pak v pr. po-
nejbližším východištěm na Du- dle pot. a k silnici, jež vede
bou, jednak na vzhůru na Hrádek (½ hod.).

Odtud pak lesním parkem podlé kapličky 14 pomoc., zbu-
dované r. 1867 na paměť šťastného návratu Karla Khevenhül-
lera z výpravy mexické, dolů k Sázavě do Chocerad. —
Kom. Hrádek, také Kostkáv nebo Hrádek n. Sáz. zvaný,
skládá se ze starší budovy, vystavené zem. komořím Jarosl.
ze Šellnberka na Kostí v l. 1525—1545 (odtud jméno Komorní
Hrádek) a z nové budovy postavené hr. z Valdštýna; od to-
hoto přešel Hrádek na Khevenhüllera, který také starou ka-
pli (1758) v copovém slohu obnovil. Na kruchtě této kaple
jsou ozdobné varhany. Přístup je obmezen přítomností maji-
tele. Dotaz (a zprop.) u vrátného, Ze starší části hradu v 2.
posch. je krásný rozhled na sever k Ondřejovu, na lesnaté

kopec k záp. — Původně stávala tu tvrz na skalním ostrůvku nedaleko v lese, kde spatřují se ještě stopy valů a zdi původního

Hrádku Čejchanova později hnul. R. 1466 obléhán Hrádek, Kostkova. Ku konci 14. stol. jež r. 1440 nabyl přívrženec dobyl tohoto hradu loupeživý Jiřího Poděbrada Kostka z Porýtlí Mikeš Zál z Ostředka, stupie, po druhé odpůrci krále jež tu r. 1403 na rozkaz krále Jiřího se Zdeňkem Konopištváclava oblehl arcibiskup Zbyským ze Šternberka v čele; něk z Hazuburku a hrádku i hrad ztečen a ztroskotán. Roku jeho obyvatelů se zmocnil. Zál 1525 koupil statek se zříc. výše s 50ti druhy byl do Prahy odvedený Jaroslav ze Šelberveden a tam popraven. Ka, za něhož vystavěn most smrti připravoval jej M. Jan přes Sázavu. Hus a ke kajienosti jej po-

Trať dráhy vede téměř pod lesem Komor. Hrádku a podle Sázavy na Malou Stranu proti Choceřadům a stihne stanici

Choceřady teprve za osadou Vlkovcem o ¼ hod. dále. Farní ves Choceřady bývá často konečným cílem výletu Pražanů a je také oblíbeným Ls. Z vill zvláště villa rod. Šlechtovy v ruském stylu provedená poutá pozornost. Kostel, jenž již ve 14. stol. býval farním, stojí na prastarých základech. V nynější podobě podle vkusu vlaského obnoven byl od Valdštnů, kteří tu zřídili si hrobku, druhy o skvostném mausoleu, později jednoduchým kamenem nahraženém. Ve hřbitovní zdi zazděno několik starých náhr. kamenů. Na hl. oltáři obraz Sv. Františka Xav. od Brandla.

Hostince: Panský (noel., stra. a), **Jedličkův** (řeznictví).

Přestoupivše po mostě na l. břeh, stihneme žel, zast. a vozovou cestou v l. proti toku řeky stanici u staré sklárny.

Z Choceřad do Sázavy (pěšky).

Sázavu sledovati lze z Choceřad těsně jen po pr. břehu tenštejnové podporovali hornictví zdejší, zapadly hory úplně. Za Propastí mineme dvůr Pyskočelský, překročíme Vlkansazovaného v posl. době pstruhy duhovými, jenž přichází od Pyskočelský potok a lučinami podle Skalice Hor Stříbrných, 2 km Pyskočelské mysl. (v l. v údolí vzdálené a v klínu lesnatých chaloupky pyskočelské), vyjde vrchů malebně položené. Stáme na hřebenu ke **Krkavčínice** na protějším břehu. Zde **Skále** (dřev. kříž, krásná vyza pánů Zajímačů z Kunštátu hlídka na Sázavu a v l. hora a za Smiřických horlivě bylo skou osadu **Vlkanečice**) a sedolováno na stříbro. Přes to, jdeme ku kapliče sv. **Prokopa**

a se. *Anny* ve stínu košatých stromů, odkudž užijeme krásného pohledu na **Kláster Sázavský**. Nedaleko již leží před námi *Černá Buda*, část města Sázavy, kolem kláštera, zámku a kostela rozložená. (Viz níže, až sem 8 km.)

Železniční trať ubírá se ze zast. Choceradské dále po l. břehu Sázavy k stanici Choceradské u starých skláren (v l. naproti obora Čapík) a k zastávce

Samechov, 1 km. vzdál. od stejnojmenné osady. Přes Samechov možno za ½ hod. stihnouti myslivnu Vestec nad lesnatým údolem pot. Vodslivského, v němž zejména partie u pěti habrův dýše půvabem. Jdeme-li 2 km tímto úvalem k jv., stihneme v pr. silničku, jež přes Vodsliv po 3 km stihne

Ostředek, rodiště Svatopluka přes Bělčice krásnými lesními ka Čecha, z této strany nejpartierni na *Komorní Hrádek* blíž od dráhy dostižitelné. Kdo (5 km) a buď k zast. Choceradské nebo k stan. Hvězdouž cestou, může voliti cestu níže.

Za Samechovem stále podle Sázavy s výhledem v l. na oboru Čapík po 1½ km následuje stanice

Stříbrná Skalice (správněji Skalice Hor Stříbrných) proti ústí pot. Propastě, jehož údolím na druhém břehu vede do Skalice (viz výše) půvabná cesta, ze Skalice pak k S. silnice do Kostelce n. Č. L. (viz trať III.). Sledujeme dráhou dále l. břeh Sázavy s vyhl. v l. na vrchy na Hradečích nad Pyskočely, Krkavčí Skálu (dřev. kříž) a kapličky sv. Prokopa a sv. Anny. Objíždíme ostrý oblouk řeky k sev. a opět k jihu do zastávky

Sázavy při jižní straně města. Kdo chce navštívití památný sázavský klášter, vystoupí na této zast. a nikoli až na stanici Sázava-Buda, odkudž je opět blíže do proslulých skláren *Kavalírových*, kde vyrábí se duté sklo, zvláště k účelům chemickým (82% kys. křemičité), jež do ciziny se vyváží. Prohlídka na požádání.

Městys Sázava, spojený s Černými Budami, položen je ve krásném údolí, vroubeném kupami s jehličnatými lesy (285 m, nejvyšší vrch 472 m). V místě je telegr. stanice a pošta.

Sázava jest vlnidné Ls. v chráněné poloze s hojností jehličnatých lesů v okolí. Říční lázně. 5 hostinců se vším zaopatřením. Strava levná. Hojně letních bytů. Dotazy zodpoví ob. úřad. U *Procházek* stan. Kl. Č. T., stud. nocí.

V Sázavě starý kostel sv. *Martina* s krásným obr. téhož světe od Hellicha. Nedaleko odtud *studánka sv. Prokopa*, kde dle pověsti sv. Prokop setkal se s kníž. Oldřichem, proměniv

zázrakem vodu, již mu dal napítí, ve víno. V Sázavě dolováno druhy na stříbro a olovo. Od kostela jdeme silnicí k sev. a přes řeku do Čer. Bud.

V Černých Budách býv. klášter sv. Prokopa částečně ve zříceninách, částečně s obnoveným kostelem sv. Prokopa. Zříceniny mohutných gotických sloupů a oblouků náležejí původní basilice, založ. s klášteřem od sv. Prokopa v stol. XI. Na budovách těch od Prokopových dob několik opatů benediktinských obřadu slovanského pracovalo. Opat Božetěch rozšiřoval klášter i maloval obrazy svatých a sochy tesal; vše zmizelo však od dob husitských na dobro. Opat Bohudar (Děthar) založil vinice i sepisovati dal knihy, sám jich několik napsav. Neméně opat Silvester o výzdobu kláštera obrazy pečoval. Ve zříc. spatřujeme jen zbytky pravé lodě; loď levá a střední zmizely; na horním konci zachovaná skvostná věž; dolní konec patrně presbyterium zastaveno 1687 kostelem Nanebevz. P. Marie a sv. Prokopa; jenž r. 1746 byl obnoven. Na hl. oltáři pam. obraz sv. Prokopa, nalezený po 300 letech při s. avbě kostela, pak koutek ze dřeva jalove. sv. Prokopem vyrobený, tvoří cuppu kalichu; ukazuje se i lžíce světcova. Pochován tu poslední opat Leandr Kramář (1801), klášter, — nynější zámek — zrušen 1783. Točité schody vedou do jeskyně, kde prý sv. Prokop svůj poustevnický život trávil.

Zříceniny basiliky kláštera Sáz.

Výlety ze Sázavy.

1. Na Talmberk, zříceninu, vyoral, maje ďábla do pluhu jejíž okrouhlá věž zvedá se nad zapraženého. Sem možno dojíti vsí Talmberkem ($\frac{3}{4}$ hod.). Jde přímo přes řeku i od sklárny. Se směrem k sv. Prokopské Se silnice na Čertově Brázdě sklárně, avšak za městysem v jdeme k řece proti sklárně a pr. ke kříži a dál k Budínskému Ml. Přes přivoz a dál přes dáme se pěšinou po pr. břehu, Mrchojedy do Talmberka. Ne která po něk. min. jde vzhůru a svede nás zas do údolí pot. bo přes sv. Prokopskou sklárnu Talmberského, kterýmž jdeme k řece proti ústí Talmberského dále. Tu ku konci 14. stol. Diviš z Talmberka obléhán byl Ha- vlem Medkem z Valdeka na Tejnici, jenž hradu dobyv zde pak sídlil a Diviš v zajetí dr- žel. Teprve r. 1401 Diviš se dra- ho vykoupil a do Prahy odešel,

kde stal se purkrabím hradu pražského. V 15. stol. byl hrad pobořen, statek pak přešel na Slavaty z Chlumu a r. 1552 od těchto na Malešické z Černošic a připojen k Ratajům.

2. Do Českého Šternberka. Viz níže hlavní směr tratě. Pěšky 2 hod. přímo přes *Spálený Vrch* (500 m) na Bělokozly, odtud přes Čereňnici (480 m) do Čereňnic; dále do údolí Křesického pot. k Poříčskému ml. a podle Sáz. do Št.; nebo kratěji také z Bělokozly do Drahoňovic a odtud do Št.

3. Do Hrazených Ratajů (1½ hod.). Viz níže hlavní směr tratě. Jinak buď přes Talmberk (jako č. 1.); odtud JV. k Nov. Dvoru na silnici ze Zásnuv do Ratajů ved. a po této 1 km v pr. a do Rat. Nebo jako př. č. 3. od mostu mezi Sázavou a Budy k V. a na rozcestí před

křížem v pr. a po cestě k S. po 10 min. v l. k dvoru Sedlišti a dolů k řece k ml. Bylině; přes přívoz do Samopše; zde opět přes přívoz do Přívlak a odtud cestou přes Ledečko do R.

4. Na Chocerady - Komorní Hrádek (1½ h.) zpětným směrem jako výše.

5. Do Vikaněckého údolí (2 km); cestou do Chocerad až ku kapliče sv. Prokopa nad Sáz.; před touto v pr. do údolí pot. Lesnatým údolím mezi *Bábou* (v l. 438 m) a Davidkou (v pr. 429 m) k Starohorskému Ml. a do Vikaně; odtud přes pot. v pr. ještě kousek podle potoka a dál v pr. lesem k Moštickému Dvoru na silnici (6½ km); po této v pr. do Benátek, odtud v pr. přes Nechybu a sv. Prokopa zpět do Sáz. (celkem 13 km).

Ze Sázavy vede nás trať naše přes Talmberk do Hraž. Ratajů (viz výše. č. 2. a 3.). Tok řeky tvoří tu četné zákruty, čímž tato vzdálenost 1½ hod. obnášející, značně se protáhne.

Nejkratěji sledujeme dolinu Posázavskou, v těch místech většinou mezi lesnatými, ač nižšími svahy se vinoucí přes sklárnu k Budínskému Ml. Odtud stále po l. břehu ke dvoru Sedlišti a k ml. Bylině; dále přes přívoz do Samopše, skvostné panorama a přes Ledečko do Hraž. Ratajů.

Zel. trať sleduje řeku téměř stále, klesíc si cestu četnými tunely (jeden z nich zkracuje cestu u t. zv. *„Mušle“*, poloostrova s osadou Přívlaky, Sázavou obtočeného) do stanice

Ledečka, kde pokračuje trať přes Hraž. Rataje ke Kolínu a odvětňuje trať přes Šternberk, Kácov, Zruč a Ledeč do Světlé. Také trať posázavská dotýká se zastávkou

Hrazených Ratajů, malebně na skalách nad Sázavou rozloženého městyse. V pozadí korunuje celek starý ratajský zámek, pozůstatek hradu Pirkštejna, v popředí nad údolím vévodí okrouhlá věž (přes 30 m vys.) býv. tvrze a nedaleko od ní farní chrám sv. Martina. Břečková rs. u dráhy s letními byty, koupelištěm, lodkami a rybolovem. Host. v radnici (nocl.) a na poště (řeznictví).

Nejstarší majitelé Rataj byli páni z Choustníka. Od počátku 14. st. patřily pánům z Lipé, kteří tu ve 14. stol. vystavěli nový hrad Pirkštejn, nazvaný tak po rodovém jich sídle v Litoměřicku. 1402 usadil se tu Rácek Kobyla, když jej na Skalice Sigmund oblehl, i činil odtud loupežné výpady až do r. 1414, kdy zjednáno mu odpuštění a ke všemu jmenován maršálkem zem. Po něm dědil proslulý Hyn. Ptáček z Pirkštejna, statečný obránce i rádce vlasti, jenž tu 1444 skončil. Jediná jeho

boť od časů Ptáčkových podávalo se pod obojí. R. 1626 spustošilo selské vojsko statky Talmberků a město i hrad vyplněny i zapáleny; na čas ujal se tu vlády Jan de Vitte z Lienthalu, později Maxmilian Leopold z Talmberka, jenž starý hrad dal opravit i kostel vystavěti. Projdeme-li pivovarem k hlavní bráně, najdeme tu nápis s jeho jménem i manželky Evy Kustošovy z let 1675. Tvrz níže položená pochází rovněž z doby pánů z Lipé. Věž její je nyní zvonice; tvrz sama

Hrazené Rataje. Dle fotogr. p. Jar. Johua.

dcera vdala se za Viktorina, byla zříceninou již od 16. stol. syna krále Jiřího. Potom připadly Rataje Malešickým z Černošic, za nichž dostalo se o sadě znaku městského (brány se znakem Černošickým — hadem svinutým). Po nich ujali se jich Talmberkové, kteří sem o vět katolické kněze uvedli, ne-

byla zříceninou již od 16. stol. Hr. Okt. Kinský dal při věži vystavěti farní stavení. Chrám z r. 1672 jest zajímavý jen náhrobky, z nichž jeden svědčí Hynkovi Ptáčkovi, jiné Malešickým a v presbyterii Talmberkům.

Na Sázavě u Ratajů, také níže u Kom. Hrádku, Skalice, Mnichovic a p. dolovalo se druhdy na stříbro.

Výlety z Hražených Ratajů.

1. **Čes. Šternberk.** Od zast. str. 37, nebo přes Ledečko a ratajské zalesněnou strání vrchu sv. Ivana (381 m) do *Mallovid* (Is., býv. dle stříbrné, lomy vápencové) a v pr. dolů k Sázavě a podle řeky do Šternberka (1½ hod.). Viz níže.

2. **Talmberk.** Od zast. nebo ze stan. Ledečka přes řeku do Ledečka a přímo k S. 2 km do Talmběrka (viz str. 36).

3. **Na Černá Buda - Sázavu.** Buď přes Talmberk a údolím pot. Talmberského, zpětně dle (11 km.).

Posázavská dráha od Hraž. Ratajů sleduje Sázavu po pr. břehu po svahu vrchu Svatoňovického (v pr. Maní Hora), podle ústí pot. Křečického (v pr.) a lesa Vrabova (v pr.) do stanice.

Čes. Šternberka (také Šternberka n. Sáz.), městyse při Sázavě a potoku sv. Františka, nad nímž trní na skále zámek, druhdy hrad Šternberk. Vlídne Ls. s pěknými výlety. Na pravém břehu Sázavy pod zámkem pěkný francouzský park, pens. s rs. a letními byty i z ver. vyhl. na hrad a les Vraždu.

Šternberk založen Zdislavem, synem Diviše z Divišova 1242 a nazván dle hvězdy ve znaku dle tehdejšího panského zvyku po něm. Šternberg, po něm dědil syn Jaroslav, jenž první zval se ze Šternberka a proslul r. 1253 vítězstvím nad Tatary u Olomouce; vnuk Zdislav r. 1311 koupil Konopiště; odtud psali se dědici také Konopištskými. Petr Konopištský ze Šternberka byl z nejhroších od půreň Husových a také jeho žalobníkem vedle Jana, biskupa litomyšlského a j. na koncilu. Sám potom branně proti Husitům vystoupil r. 1414 u Jabloné, r. 1420 proti Žižkovi u Sudoměře a u Poříče a padl téhož roku pod Vyšehradem; manželka jeho pak přijala artikule pražské a pomáhala kašlíkům. R. 1441 seděl na Št. Aleš, jenž zval se Holickým ze Šternberka; větev tato vymřela r. 1712, kdežto konopištsí se udrželi. Poručníkem Petra, nezletilého syna Alešova, byl Zdeněk Konopištský ze Šternberka, druhdy přítel krále Jiřího, k jehož povýšení na trůn i přispěl, později jako hejtman odbojného vojska, z Říma jmenovaný, velký jeho nepřítel. Spoléhal velmi na pevné své hrady (viz Kostelec Zbořený). R. 1461 oblehly královské voje vedením Jana Rožmberka a Buriana Trčky z Lipy Šternberk a dobyly ho i opevnění pobořily. Statky zabaveny a teprve r. 1473 králem Vladislavem vráceny Petrovi Holickému ze Šternberka, jenž hrad dal opravit a k pohodlnému bydlení zříditi. Ve válce 30leté stáli Šternberkové na straně císařské; hrad utrpěl proto jen r. 1626 od zbouřeného lidu selské

ho. Byl pak znovu opraven, pohřbichu opravami po strážce umělecké značně zohyžděn. Petrem Holickým vymřela po meči tato větev Šternberků. Deerou přešel št. na Max. hr. z Götzů, a deerou tohoto na Fr. Ant. hr. z Roggendorfu. Pak r. 1770 prodán Vác. Mich. Čejkovi z Olbramovic a vystřídal jiné ještě majitele, až r. 1881 koupil jej opět Zdeněk hr. ze Šternberka. Ze starých památek nemnoho se tu zachovalo. Nejzajímavější je rytířský sál a hradní kaple; několik obrazů ze 17. stol.; Jaroslav, vítěz nad Tatary, poselství krále Ladislava u Karla VI. se Zdeňkem ze Šternberka v čele, podobizna krále Jiřího, spor Šternberků, provedený neznámým mistrem ille způsobu Škrátova, podob. Jana Žižky z Trocnova, Škrátův obraz sv. Šebastiána na ol-táři. Dále některé staré zbra-ně ze 17. stol. Ze starých opev-nění zbývají jen stopy zřícenin základních zdí, obě věže, druh-lý mostem zdvihacím asi spo-jené a čtyřhranná věž pod skalou u řeky.

Výlety ze Šternberka.

1. Do Sázavy (2 hod.); zpět-
ným směrem jako čís. 2. na
str. 37.
2. Do Divišova (1 hod.);
přes Šternov a Měchnov. Další
viz trať V.
3. Přes Drahoňovce do ú-
dolí Křešického pot. (4¼ km);
tímto k Poříčskému mlýnu a níže.)
4. Do Hraz. Ratajů (1½ h.)
zpětným směrem jako výše.
5. Do Kácova (10 km) při-
mo pěšky přes Otryby a Vra-
nou k mysl. Kozínci a odtud
po silnici do města. (Další viz

Skoro od Sázavy již sledují tok Sázavy skály amfibolo-vité, tuto u Šternberka i serpentínové, jež většinou lesem kryty malebně břehy její vroubí. Výše po pravém břehu svahy již rulové se níží a také les dále ustupuje; po l. břehu jest dále cesta půvabnější. Ze št. vede podle l. břehu při-jemná cesta k dvoru Čejkovickému, za nímž nedaleko pře-kročíme Blánici blíže jejího ústí do Sázavy, po jejímž levém břehu odtud dále 1 km přijdeme naproti Soběšínu s fil. kost. sv. Michala již ve XIV. stol. uváděným. Před Soběšínem buď po překročení Blánice dáme se v pr. k hájovně, od níž vede cesta k J. do Radonic a odtud silnice 1½ km do Zdebuzer-si s kost. sv. Anny, allod. dvorem, par. mlýnem a parní pilou a vápenc. lomy; odtud přímo k vých. podle Chochole a Ticho-vic na silnici, jež vede do Kácova (11 km) nebo překročíme Blánici a jdeme přímo přes Sázavu do Soběšína a po pr. břehu dáme se 1 km výše k ml. Mazouru; odtud podle toku řeky proniknouti lze jen pěšinami do Kácova (8 km) podle Pelišku (mlýn); lépe jest však dáti se od Mazouru přes Kačoves a Tichonice (od Mazouru 4½ km. ze Šternberka 9 km) nebo zajímavěji od ml. Mazouru k sev. do Otryb, jichž gotic. ko-

stel sv. Havla náleží k nejdrah. stavit. památkám v Čechách. Svou gotikou upomíná na stavby franc. a povstal patrně asi za opata sázavského Regnarda. V nejkrásnějším stylu got. je proveden podivuhodně zachovaný ale zazděný portál v sev. straně lodi. Odtud jako výše do Vrané a přes mysl. Kozinec do Kácova (13 km). Žel. trať sleduje stále pravý břeh Sázavy k zast.

Soběšínu, nejbl. východišti k památnému chrámu gotickém v Otrybách ($\frac{1}{2}$ hod. viz výše), níže za Soběšínem brzy mlýn Pelíškův samot., pak mysl. Kozinec (v l.) a v *Zámosti* stihneme stanici **Kácov** $1\frac{1}{2}$ km od městyse vzdálenou. Kácov rozložen je na návrší (332 m), sklánějícím se k Sázavě a vroubeném v pozadí vyššími, částečně lesnatými kopci (415 až 463 m). Druhdy stával zde hrad, po němž není stopy kromě nepatrných zbytků okrouhlých zdí nějaké tvrze.

Držiteli hradu Kácovského byli páni z Kácova z rodu Kouniců s leknem ve znaku, mezi prvními Jindřich z Kácova, jehož vnuk Arnošt bojoval 1424 u Skalce a Hořic proti kališníkům. Za to jiný Arnošt z Kácova byl věrným přívrženцем krále Jiřího. Téhož syn Jan r. 1501 založil Nové Město n. M., avšak ani tu neměl státní a odešel na Moravu na Kunštát. Neznámo jak, dostali se pak v držení Kácova Tetovci (Tetaurové), z nichž Jan z Tetova od r. 1536 vedl se Šternberky houževnatý spor o právo přechodu přes Sázavu. Kácovští měli na řece převozní přámy, z nichž značný jim příjem plynul, kdežto Šternberkové dali níže postavit most, jehož stopy se ještě spatřují. Spor vedli ještě synové jeho, kteří Kácov r. 1541 zastavili Křištofovi z Jondorfu na Vrchlabí. Po něm objevuje se tu Čejka z Olbramovic, jenž do kostela uvedl kněze kališnické a r. 1618 odsouzen k ztrátě poloviny panství, již koupil 1623 Jan Verda z Verdenberku. Snad Čejkové již, jistě ale Verdové z hradu přesídlili do města, kde nový zámek vystavěli. Po Verdovi několik držitelů se tu vystřídalo. 1711 sídlil tu neoblíbený utiskovatel lidu Karel Jáchym Breda (odtud pořekadlo o běda, běda, koupil nás Breda), z pozdějších jako zvelebitelka místa proslula Marie vévodkyně Toskánská; nyní náleží Kácov rodině císařské.

Na náměstí Kácovském spatřuje se sousoší 14 sv. pomocníků, pořízené dle vzoru florenckého a darované městu r. 1736 od vévodkyně toskánské. V dolní části náměstí nový zámek, původně renesanční, r. 1728 na rozkaz vévodkyně toskánské v slohu italském úplně přestavěný, jen původní půdorys zůstal zachován. Farní kostel Naroz. P. Marie stojí na základech starého kostela, již r. 1348 připomínaného. Na radnici pam. deska, připomínající, že se zde 19. června 1798

nar. vlastenec biskup budějovický Jan Valerian Jirsík. Hostince: Hotel Dušek u nádr. Host. u Nohů s verandou nad řekou.

Výlety z Kácova.

1. Do Čes. **Sternberka** (9 km) zpětným směrem dle hl. tratě. (du Čabelic, sídla ryt. Čabelických. Z Pobípsů v l. přes potok do Losin. Zpět údolím Nesperky k ml. Chobotu a mysl. Kozinecké. (Celkem 2½ hod.)

2. Do **Hrazených Ratajů** přes Otryby zpětným směrem dle č. 4. na str. 39.

3. Do **Losin** nad Nesperkou v pěkném lesnatém údolí. Z K. nejlépe na Mal. Stranu a přes Čestinský pot. v l. k mysl. a dál do Pobípsů (nikoli Polípsů). Za mysl. 1 km v pr. dvůr Čabelický se stopami býv. hrazel zvaného.

4. Do **Čestína** (8 km). Do Pobípsů jako při č. 3.; odtud buď v pr. cestou do údolí Čestinky a pěšinami pěkného lesnatého údolí až do Č. nebo v l. cestou na St. Hutě: po 3 km v pr. okolo Žichovického dvora do Č., také Čestín Kozinecké.

Nad Kácovem tvoří Sázava opět značné zátočiny, jichž svahy většinou teprve dále od řeky jsou zalesněny; údolí samo je také většinou jen pěšinkami schůdnou, takže nedoporučuje se přesně sledovati. Také dráha se tu dolíně Sázavy vyhnula. Volíme z K. cestu k J. přes vesnici **Zliv** k mlýnu **Posadě**; odtud cesta přerizne oblouk řeky k v. se uchylující a sleduje pak její zákrut k Z. vybočující do mlýna **Mařanova**, kde obrací se k J. v l. na druhém bř. spatřujeme **Čížov**, jižněji stihneme hájovnu **Borek**, za níž opět řeku opustíme; dáme se rovně dál k **Černýši**, vsi s nepatrnými zříceninami stejnojmenného hradu. Po vých. svahu **Soutice** (393 m), s níž pěkná vyhl. do krajiny stále malebnější se naskytuje (k V. a JZ. přes lesnaté údolí potoka ke Lhotě Štěpánově a Štěpánovu, k V. na stok Želivky se Sázavou a malebně položené Soutice), podle pěkné kaple P. Marie stihneme **Soutice**, ves nad Želivkou, která se 1½ km níže do Sázavy vlévá. Starý zámek pochází prý ze 14. stol., byl však r. 1801 obnoven. Kostel sv. Jakuba pochází z r. 1740 (z Kácova až sem 8 km). Byly tu dvě tvrze Čabelických a Janovských ze Soutic. Jedno tvrziště je dosud obklopeno mohutnými valy a příkopy. Odtud možno nějaký čas sledovati silnici ze Štěpánova do Zbraslavic vedoucí; dávše se přes Podolí (most s Hergeselovou sochou sv. Jana N.), překročíme po této Želivku, podle níž asi ¾ km k V. se ubíráme; po dalších 2 km stihneme kříž, od něhož v l. vede cesta 1¼ km do Zruče (z Kácova 12 km).

Kdo z Kácova chce přímo do Zruče, dej se přes Zliv a odtud v l. přes Chaběřice méně zajímavou, ač o ½ kratší silnici do Zruče. Dráha uchylující se od Sázavy k sev. stihne zastávku

Chaběřice a za ní za krátko

Zruč. jež právem náleží k nejmalebnějším partiím Posá-

zaví. Starožitný zámek, nyní pěkně opravený s rozsáhlým parkem jest chloubou Zruče, jejíž okolí mnohými půvaby krajinářskými se honosí. (Viz obr. u tratě VI.)

Původně stávala opodál nynějšího zámku tvrz, (starý zámek); nový hrad založili ve 14. stol. nejspíše Kolovratové z Chřenovic, kteří tu od r. 1355 se uvádějí a psali se pak Zručští z Chřenovic. Po nich od pol. 16. věku následují tu Kaleničtí z Kalenic s dvěma bňvolími rohy ve znaku, jež v erbu městečka jsou zachovány. Albrechtu Bavorovi z Kalenic r. 1623 Zruč zkonfiskována a prodána Arnoldovi Perglerovi z Perglasu. Pak četní jiní se v majetku tom vystřídali. R. 1872 koupil Zruč před volbami velkostatkářskými J. S. Skřejšovský. Nyní náleží A. Šebkovi. R. 1781 vyhořelo měste-

čko a také část zámku vzala za své, při čemž zničen také starobylý archiv. Přes to zachovalo se v starožitné budově hradu několik věží a bašt, které při opravě v původní stav uvedeny a nová nárožní věž přistavěna. Ze staré malby tu uchované, představující Templáře v řádovém kroji, souhlasí se neprávem, že Zruč dříve Templářům náležela. Ve farním kostele sv. Kříže, stojí za povšimnutí jen klenba presbytere a náhrobní kameny, z nichž jeden svědčí Hložkoví ze Žampachu, druhý Václavu z Rumerskirchenu (1808). Základy kostela pocházejí z 12. stol., přestavba však z r. 1649.

Vycházky ze Zruče.

Kromě skalnatých partií posázavských nejpěknější vycházky poskytuje údolí Želivky a Čechtického potoka. Na pravém břehu Sázavy blízko u Zruče pozoruje se zajímavý náleziště tu Andrian tři žíly turmalinové žuly, které prostupují břidlicí jínorázovou a úlomky téže obklopují.

1. Do Dol. Královce po Želivce. Dáme se přes Sázavu ke kapliče a cestou k Souticům; po 10 min. se cesta dělí; jdeme v l. k silnici, pak po silnici v l. 1 km a ze silnice v pr. cestou přes Hrádek do údolí Želivky (4½ km) proti vtoku pot. Čechtického. Údolím Želivky lze dále jen pěšinami ještě 9 km do Dol. Královce. (Další viz tr. VI.) Jinak možno přejítí na l. břeh a odbočiti v pr. do Borovska a odtud přes Bernartice (12 km). Zpět možno silnicí přes Bezděkov a Čejtice (12 km).

2. Do Vlastějovic a na Chře-

novice viz níže hlavní směr tratě.

3. Přes Soutice do Štěpánova (11 km). Viz trať VI.

4. Do Kácova zpětným směrem dle hlavní tratě (v. výše)

5. Vlastějovice. Ze Zruče nelze sledovati Sázavu stále po dobré cestě, dolina její místy jen pěšinami je přístupna; od Zruče k jihu tvoří velký zákrut na *Damhoř*; tento si na-
dejme, dáme-li se od již. konce městečka k východu podle kříže na *Deboř*, kde se Sázavou opět se sejdeme; sledujeme pak směr jejího toku cestou k JV., která u *Bud* (zast. dráhy) křížuje silnici (z Dol. Královce do Kut. Hory), jdouc rovně dále ještě 2½ km na *Březinu*. Odtud dáme se v l. podle řeky, k sev. velkou zátočinu tvořící; po 1 km jsme pod vrcholem Fialníku (Fijovníku), po 1½ km ve Vlastějovicích. (Další viz níže ve směru hlav. tratě drahou.)

Trať železniční minuvši zastávku **Horka n. S.** (Sázava mezi spoj. obcemi Buda-Horka přepnutá žel. mostem), se zámkem a veř. kaplí sv. Josefa, parním ml., pilou, šindelnou, dvorem, pivovarem, lomy. Odtud lze jíti podle Sázavy $2\frac{1}{2}$ km k ml. Březině a do stanice

Vlastějovice (podle starých dolů železných zvány jsou něm. Hammerstadt), městysi se starým zámkem na místě tvrze, jež byla sídlem Vlastějovických, z kterých Mikuláš z Vlastějovic Jiřímu pomáhal při dob. Prahy.

Po Vlastějovických seděli ple sv. Máří Magdaleny a je-
zde Firšicové jinak Sofířové z hož vrchol zaujímá lože magne-
Nabdína a prodali VI. 1550 titu křemenem bohatého v po-
Myškovi ze Zluníc. R. 1573 kou- dobném uložení jako u Male-
pil je Trčka z Lípy. Po kata- šova. Tento magnetit byl od
strofě sdílely osud Ledče, až pradávna předmětem těžby i
Enkefurth roku 1663 pustil je- ťavilo se z něho v hamru na
Ant. Losymu z Losiměálu; po- Sázavě železo. Magnetit tento
zdější majitelé až do Jana Vi- spočívá na tence břidličnaté
léma z Trautsonu nejsou do- rule, jsa místy i ssutinami
bře známi. V prv. pol. 18. stol. žuly (pegmatitu) prostoupen;
nál. Vlast. hr. Věžníkové ro- rula střídá se níže s lavicemi
zené Švihovské z Rýžmberka. pevné světlé ruly, jinorázové
Nad městysem zvedá se vrch břidlice a turmalinové žul-
Pijovník (Fialník 525 m), na až v údolí opět tenkobřidličná
němž stávala neznámenitá ka- rula opanuje.

Z Vlastějovic vede nás dráha a také cesta podle řeky k jv. do vsi *Bučie* (2 km), odtud možno dále postupovati dvo-
jím směrem; buď po pr. břehu cestou k V., držíce se stále
směru řeky, přijdeme na vrch *Bábu*, odtud jen příkrou pě-
šinou sestoupiti lze do údolí na cestu, která sledujíc zátočinu
řeky k JZ, okolo Chřenovického ml. dovede nás za 30 min. do
Chřenovic (z Vlast. $5\frac{1}{2}$ km); nebo možno z Bučie dále k J.
přes řeku; na l. břehu pak v l. okolo Hamru, zde zpět na
pr. břeh a dále ku stanici

Chřenovicům (nikoli Křenovicům), starobylé obci vzdále-
né od nádr. $\frac{1}{4}$ hod. a položené na návrší (460 m) řekou ob-
klíčeném. Kostel sv. Václava z první pol. XII. stol., stojící
na ostrohu, pův. vsi opevněném, vyst. je v prostém slohu rom.
asi klášterníky sázavskými. Má něknu 20 m vysokou věž
z kvádrů stavěnou s okny ve třech patrech, románskými sloup-
ky rozdělenými. Milota z Chřenovic zavedl sem kněze pod
obojí, kteří tu setrvali až do r. 1624 pod ochranou pánů
Trčků z Lípy.

Sejdeme z obce k Sázavě a podle této po $\frac{1}{2}$ hod. k zříc-
nině hradu Chřenovického.

Hrad Chřenovický, z něhož Zbraslavice. Milota z Chřenovic, kromě mohutné, okrouhlé věže, zbývá již jen trochu poškozených zdí a při břehu dole zbytky čtyřhranné věže, vystavěn byl v 13. stol. jako sídlo rytířů z Chřenovic, po nichž dědili Koiovratové, jímž jako věno připadly později i

Zbraslavice. Milota z Chřenovic, přívrženec Husova učení, byl (1421) na sněmě Čáslavském volen do sboru 20, později byl horlivým stoupencem krále Jiřího. Ještě za panování tohoto byl hrad opuštěn, připadl Ledečským z Říčan a v zapomenutí podlehł zkáze.

Ledeč. Dle fotogr. c. k. dvor. fot. J. Eckerta.

Pod zříceninami Chřenovickými tvoří Sázava malebné zákruty mezi kopei (450—482 m); kopec k vých. od zříc. ležící zove se Dědek; přes něj značk. vede cesta přes *Obrvaně* (krásná vyhl. na Ledeč s Melechovem) do Ledče (1 hod.). Méně vděčnou cestou ubírá se žel. trať do stanice

Ledeč, města (354 m, sídlo okr. hejt. a soudu, pošt. a telegr. spoj.

Město malebně položeno na obou březích Sázavy v kotlině chráněné proti nevlídným větrům. Hodí se za útulné letní

sídlo; v městě jsou dva hotely, strava dobrá a levná; pohodlné a zdravé byty na požádání odporučí městský úřad. Říční lázně na Sázavě. Veř. sady na Šeptouchově. Divadlo v hot. záloženském. Příjemné výlety do pěkných údolí Sázavy a Zelivky a jejich přítoků.

Na pr. břehu v Horním Ledči vypíná se na skalnatém ostrohu nad řekou

Hrad Leděčský, jeden z nejstarších hradů českých. Založen v dobách neznámých, připomíná se poprvé r. 1186, kdy darovala jej král. Alžběta řádu Johanitů. Potom sídlili tu vladykové z Ledce, z nichž poslední byl Mikuláš, kmet soudu zemského za Sigmunda. Potom byli tu pány již Řičanští, kteří odtud psali se z Ledce. Jindřich a Jan Řičanští byli horlivými kališníky, proto ušetřena Leděč pohromy, která jiné hrady stihla. Burián Řičanský z Ledce, poslední svého rodu, vyzdobil hrad Leděčský všemožnou nádherou. R. 1509 propadla se podlaha sálu pod tančícími hosty (ve středu před sv. Tomášem), kdy zahynula domácí paní Zofie, roz. ze Sovince s dvěma syny svými. Propadlina byla, jak se zdá, při obnovení zaházena. Burianova dcera přinesla Leděč věnem Zdeňkovi Meziříčskému z Lomnice; jeho dcerou Zofií dostala se pak Leděč Trčkům z Lípy. S malou přestávkou (1598—1613) náležela Leděč tomu rodu až do r. 1630, kdy Adam Trčka z Lípy v Chebu zahynul a Ferdinand II. jeho statky zabavil; Leděč daroval bavorskému baronu Adrianovi z Enkefurthu, který hrad v pravém slova smyslu vyloupil a spustošil a obyvatelstvo týral; 1639 také Švédové město vyloupili. R. 1643 dvakrát srazili se měšťané se Švédy, na konec je porazivše. Trofeje toho vítězství chovány na radnici až do r. 1766, kdy požárem

většinou zničeny. 1645 objevili se Švédové znovu, však na přimluvu Enkefurthovu města ušetřili; toto muselo za to Enk. právo pivovárčné postoupiti. Syn Enkf. prodal Leděč hr. Mich. Osw. z Thunu, věnem dostala se pak Liechtensteinům. Ve válce sedmileté učiněna z hradu kasárna pro voj. gen. Dauna. Vystřídavši ještě několik majitelů: r. 1773 prodána byla Ledec bar. Kochem císa. Marii Teresii, která ji darovala ústavu šlechticů na Hradčanech. Co nestačil vykonati vandalism Enkefurthův, zničeno za pobytu vojska. Dnes Leděč druhdy nádherná činí dojem opuštěnosti a chudoby. Skrovné stopy bývalé nádhery ukazují arabesky na lemování oken a dveří a některá sotva již patrná sgrafita. Strop hradní kaple pochází ze 17. stol. **Kostel děkanský** sv. Petra a Pavla na druhém břehu vystavěn jest ve slohu pozdní gothiky, žebra a jiné ozdoby jsou z hlíny hrnčířské a neporušeně zachovány. Na stropě spatřují se malované znaky pánů Leděčských. Mramorový náhrobek Buriana Leděčského (v l.) jest umělecké dílo sochařské. Pěkná cínová křtitelnice z r. 1518 a dvě tabule staré malby na skle. Rovněž pouzdro na sv. oleje ze 16. stol. zasluhuje povšimnutí. — **Kostel hřbitovní** sv. Trojice z r. 1585 vystaven původně v přechodním slohu z gothiky do renessance, později však opravenými znešvařen.

Výlety z Ledče.

1. Do **Dol. Královce** (2 hod.) silnicí k jihu, která po 1½ km za kapličkou se rozvětňuje. Dáme se v pr. do lesa *Peklo*, za nímž leží stranou od silnice (v l.) *Hněvkovice Bílé*, kde druhdy na železo se dolovalo; odtud ¾ h. dále *Dolní Královice* (viz trať VI.).

2. Do **Zahrádky** (9 km); po téže silnici jako při č. 1. však od rozvětvení v l. do údolí *Želivky*, kdež v malebné poloze nad ústím pot. *Blázejovického* leží městy *Zahrádka Trhová* (382 m, 1317 ob.), se starým farním kostelem (1384).

3. Do **Želiva** (21 km). Přes *Zahrádku* silnicí (dobře i povozem), která za *Zahrádkou* od *Želivky* se uchyluje; tato tvoří v pr. velkou zátočinu k *Vojslavicům* se zříc. stejnojmenného hradu, také *Bušohradem* zv.; kostel, jenž byl již 1384 farním, vystavěn v nynější podobě opatem kláš. *Hyroným* Hlinou 1723 a vyzdoben freskami od malíře *Kaliny*. Minuvše silnicí proti *Vojslavicům* ves *Hojanovice* a *Koberovice* (v pěkné poloze na prstuhovém potoku), přiblížíme se opět k *Želivce*, nad níž tu blízko za sebou v pr. vidíme malé vesničky *Lisky* a *Miletín*, kdežto při silnici a blíže k řece stihneme *Lhotice*, ves se zříc. zvanou *Hrádek* a se star. kostelem, v němž spatřují se náhrobky ze 16. a 17. stol.; *Bušického* z *Bušic* (1571), *Jindř. Vrchotického* z *Loutkova* a *Lhotic* (1621), *Andreáše* z *Ostašova*, *Lhotic* a j. Za *Lhoticemi* lesnaté údolí *Želivky* opět daleko na pr. se uchyluje, kdežto silnice rovně přes *Vitice* míří do *Želiva* (další viz trať II.).

4. Na **Melechov**. (709 m), nejvyšší, však zalesněný kopec, kdež konávaly se husitské bohoslužby. Sem když 1420 fa-

rář *Petr* vytáhl s měšťany *Le-dečskými* a sedláky okolními, byl přepaden *Sigmundovými* vojáky; sám zraněn zahynul a měšťané se rozprchli. Lid mylně tvrdí, že *Melechov* je středem Evropy. Z *Ledče* k J. ke kapličce nad l. břehem přes samotu *Háj* na *Velkou* a dál přes *Dobrovitovu Lhotu* a *Mstislavice* k vrcholi. 3 hod. Rozhled jen s paseky na jihových. straně, pokud nezaroste opět vyšším mlázím. Odtud dolů k J. *Loukovská mysl.* (bývalá sklárna) a od této v pr. průsekem k mysl. *Homoli* nad rybníčkem v pěkném údolí potoka, podle něhož v pr. vede cesta přes *Kout* a *Bojiště* do *Ledče* (16 km). Na *Bojišti* kapl. sv. *Vojtěcha* označuje místo porážky *Sigmundovy*.

5. Na **Chřenovleký hrad** (zříc.). Po silnici k sev. do *Habrky* (2 km), odtud v l. do údolí *Divokého* pot. pěkným lesnatým údolím až k zříc. (5½ km). Zpět (nebo tam i zpět) přes *Dědek* na *Obrvaně* 3 km. (8½ km). (Viz výše str. 44.)

6. Na **Lipnici** (zříc.). Kdo chce použítí povozu, jede do *Světlé* (1½ hod.) a odtud přes *Závidkovice* a *Dolní Město* (Dol Lipnice) do *Lipnice*. Kdo jde pěšky, dej se přes *Velkou* (jako při č. 4.) a *Dobrovitovu Lhotu* do *Trpišovic*, dále přes *Kaňkovice* a *Mezi Klasy* do *Dolního Města* a *Lipnice* (15 km). Další viz str. 49. — Pěkný okružní výlet možno podniknouti buď přes *Zahrádku* (č. 2.) a *Podivice* do *Kaliště* (15½ km) buď přes *Kout* (č. 4.), *Homoli* a *Rejškov* do *Kaliště* (14½ km), nad níž zvedá se pěkný lesnatý kopec *Rapotický* (631 m). Odtud pak přes *Proseč* a *Řevčice* k rybníku »*Kamenná Trouba*«, 7½ km, kde stihneme silnici do *Lipnice* v stejném

směrn dál ještě $2\frac{1}{4}$ km vedoucí (celkem $24\frac{1}{2}$ — $25\frac{1}{2}$ km). Z Lipnice pak jedním neb druhým směrem výše naznačeným zpět. (Výl. na 2 dny.)

7. Do **Humpolce** (23 km). Jako při č. 6. do Kaliště, odkud vede dobrá silnice dál

přes Rapotice pěknou les. krajinou do **Humpolce**. Odtud možno zpět přes Čejov, Kejžlice a Lipnici. (Vyl. 2 až 3 dny. Další viz trať II.)

8. Do **Světlé** viz níže směr hlavní tratě.

Z Ledče vede do Světlé pěkná silnice, z velké části krásnými lesy přes **Ostrov** ($1\frac{1}{2}$ km; kdo jde pěšky, dej se před vsí u kř. na pr. a nadejdeš si tak zákruty, jež silnice za vsí tvoří, opět k Sázavě se přibližující), **Vilimovice** (4 km), samotu **Benetice** (s myslivnou 6 km pod Žebrákovem 601 m) a **Březinku** (8 km, 6 brusíren šňůrkových granátů); za touto u rybníka Na Pile překročíme Žebrákovský potok, přitékající z pěkné lesnaté doliny od severu a staneme ve **Světlé** ($9\frac{1}{2}$ km).

Trať železniční sleduje směr k Vilimovicům opět na Sázavě ležícím. Sem dojdeme přes samotu Háj a Velkou jako při čís. 4. pěšky: pod Velkou objeví se nám jedna z nejmalebnějších partií sázavských »*Strořidla*«. Tudy lze projítí podle řeky až ústí pot. Mezihlaského, kde dráha dotkne se zast.

Smrčné na pr. břehu, odkudž vozovkou mezi řekou a drahou vede cesta dále podle *Leštinky* a *Mrskovic* k pomníku (viz níže č. 1.) naproti osadě **Lipnici**. Překročíme potok Žebrákovský a stihneme současně s drahou nejprve zast., pak stanici

Světlou, město s čilým průmyslem (sklárný na výrobu dutého skla, kamenickým a kamenářským (broušení granátů), škrobařským, výroba třísla, mlýny par. pila a j.). Rodiště skladatele písní Al. Jeleny.

Ve 14. stol. (1392) seděli na hr. Fil. Krakovského z Ko-Světlé Šternberkové, pak náležela klášteru Vilimovskému, po němž přišli později Trčkové z Lípy. Burian Trčka z Lípy vystavěl původně zdejší zámek († 1591 jako pán na Lipnici a Světlé); 1637 přesešel zámek s majetkem a panstvím na Valdštyna, 1676 na svob. pány z Rabatty, 1680 na Jana Kašp. z Montany, jehož následníkem byl Vernier, jenž zámek značným přestavbám podrobil. 1716 patřilo panství hr. Fr. z Pöttingu, 1737 Fr. Ant. Černínovi a přešlo 1748 na hr. Fil. Krakovského z Kolo-lovrat, jenž tu průmysl brusičský zavedl a také zámek přestavěl. V přestavbách i v novější době pokračováno. Tak jeví se nám tato poměrně nákladná budova, vystavěná na místě bývalé tvrze jako podivuhodná směsice různých dob a různých slohů. Nejstarší část pochází ještě od Bur. Trčky z Lípy z r. 1657, ač jen skrovné stopy těch dob nese. Ostatek jsou nešťastné přestavby z dob pozdějších. Při zámku pěkná zahrada, nad Sázavou obora s

vodárnou. Vstup do zámku na ohlášení u kastelána. Děkaný kostel sv. Václava již r. 1384 farní, jest budova málo významná, jež však na starých základech spočívá, má starou gotickou klenbu v kněžišti. Zvony z r. 1569 od Ptáčka Kutnohorského. Olt. obraz od R. Müllera z r. 1847. Odpočívá tu poslední pan Trčka (Jan Rudolf Trčka z Lípy).

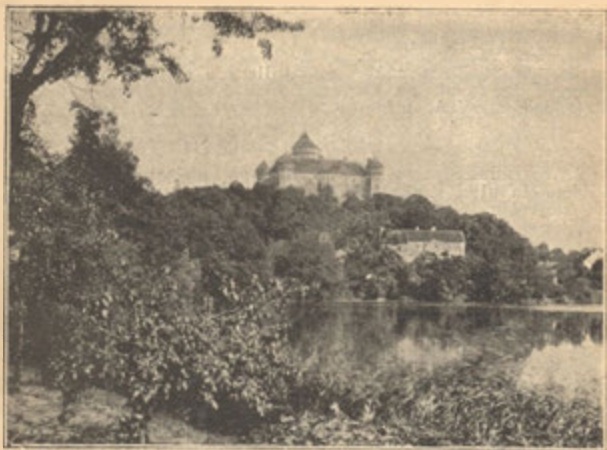
Výlety ze Světlé.

1. Na Dolní Sázavu (1 hod.). Od kostela ulicí k záp. přijdeme na cestu, jež nad Sázavou po 1 km přivede nás k ústí Zebrákov. pot., za nímž na svahu spatřuje se štihlá pyramida pomníku, jež tu postavil dal hr. Salm-Reiferscheid 1841 na paměť vojáků, kteří tu v l. 1809—1813 jako oběti válečné zemřeli. Odtud vede cesta dolinou Sázavy přes Mrskovice, později v pěšinu přecházející. Za hodinu přijdeme naproti Smrčné, osadě s brusírnou, při ústí meziklaského pot. v nejmalebnější končinu této části řeky, »Stvořidla«. — Od Světlé až k ústí je Sázava část. regulovaná, ve správě zemské.

2. Na Melechov. Jako při č. 1. na Stvořidla, odtud do Velké a dále jako při č. 4. na str. 47.

3. Na Lipnici. Kdo užiti chce povozu, jede k jihu po silnici přes Zavidkovice (4 km) a Dolní Město (10 km Dol. Lipnici), za nímž silnice se rozvětví; je; v l. dál jede do Humpolce, v pr. do Lipnice (17 km), městyse, kamž ze Světlé dojíždí také pošta odpol. za 1 K. Městys rozkládá se na jižním svahu Holého Vrchu (620 m). Turisté pěší můžou vyhnouti se silnici, dá-li se od Zavidkovic v l. k myslivně, od této stejným směrem přes les do osady Vilimovice, odkudž $\frac{1}{4}$ hod. je do Lipnice (celkem 14 km). Nad městysem přímo zvedá se památná zřícenina hradu Lipnice, původně sídla znamenitého velmože Ctibora z Lipnice (1238

až 1249), později obratného politika i udatného pána Jindřicha z Lípy. 1370 vyměnil jej za Landštejn Vilém z Landštejna, jehož dceři 1398 přešel hrad na Čenka z Vartenberka. Roku 1436 koupil L. Mikuláš Trčka z Lípy, při jehož rodu zůstala až do smrti Valdštýnovy 1630, při které také Adam Trčka z Lípy zahynul. Ferdinand II. skonfiskoval Světlou i Lipnici a daroval je Mat. sv. p. Vernierovi. Za něho Švédové hrad obsadili a okolí zpustošili. 1723 přenechali zadlužení Vernierové Lipnici věřitelům. 1842 přešla na rodinu Trautmannsdorffů. Lipnice až do pozdní doby v původní podobě se zachovala. Teprve požár 1869 zasadil jí ránu, následkem které vydána je úplnému spustnutí. V nádvoří nejpamátnější jest kaple sv. Vavřince, jejíž gotické kružby statně ještě vzdorují zkáze. Již 1380 bylo při ní založeno bohaté nadání i povýšena na kostel kollegiatní s vlastní kapitulou. Vilém z Landštejna žřdil při ní českého kazatele. Za Čenka z Vartenberka vypuzení odtud katoličtí kanovníci; 1417 a později několikrát světil v ní táboritské kněze biskup Heřman Nikopolský, Čenkem z Vartenberka k tomu cíli sem dopravený; 1482 na žádost kališníků světil tu kněze za Buriana Trčky vlašský biskup Augustus Sanktuarienský. Mohutně ční vzhůru 3 m silné zdě věže Samsonovy. (Vyobr. viz při trati IV.).

Konopiště u Benešova. Dle fotogr. c. k. fot. J. Eckerta.

4. Do Humpolce. (Poštou rá-|samoty Michalíčka, Kreyhan-
no a odpol. za K 1-32 přes Křelo-|sla a Rasovnu do Kejžlic, dále
vice a Želivo.) Turista pěší mŕ-|pak silnicí přes Čejov. (Viz
že jíti lesem přes Lipnici (14|trať III.)
km, jako č 2.), odtud pak přes

**Trať II. a) Mnichovíce, Benešov, Vlašín, Hum-
polec, Něm. Brod, Větrný Jeníkov, Jihlava.
b) Vlašín, Dolní Kralovice. c) Vlašín, Ště-
pánov, Zruč, K. Hora-Sedlec.**

Přijíždějíce tratí od Prahy přes Říčany a minuvše stanici Stránčice, vstupujeme u Mnichovic (zast. Mnichovice) na půdu našeho Posázaví.

Mnichovíce, malé město, položené v dolině pod tratí, vy-
vyšuje se k pozadí černokosteleckých lesů a jest východištěm
pěkných výletů.

Mnichové sázavští v těchto místech druhdy uhlře na víru obrátili, a zde kapli založili; osada okolo kaple vznuknuvši, nazvána odtud Mnichovicemi. 1383 byl tu již místo kaple chrám farní sv. Václava. Tento byl 1754 hr. Marií Khevenhüllerovou přestavěn. Od konce 14. stol. nepatřily již Mn. klášť. Sázavskému. Při záp. str. města býval rybník Koloděj, dávno již v louku proměněný.

Výlety z Mnichovic.

1. Na Zlenici (Hlásku) a) Přes Hrusice (7 km); nejprve 2½ km po silnici k Ondřejovu, pak 1 km v pr. polní cestou do Hrusice, jichž kostel již 1384 býval farním. Odtud jdouce stále k J. ještě 1½ km, dojdeme ke stoku Mnichovky se Šmejalkou, kde nalézá se **Hrušovský mlýn** s hotelem, pensionátem a četnými villami pod zastávkou senohrabskou, oblíbené výletní místo a Ls. Cesta vede nás dále lesnatým údolím Mnichovky až pod Zlenici-Hlásku. b) Kratčeji (6 km) dáme se z Mn. polní cestou podle tratě k Hubačovskému rybníku, a dál od Hubač. ml. podle Mnichovky k Hrušov. ml. — Asi v půli cestě mezi těmito mlýny leží za tratí Myslivna Ježov (k ní cesta značk.), pod níž při stavbě dráhy objeveny zdi staré tvrze Ježova; od r. 1525 pusté. Zde objevují se také nad stokem Senohrabského a Mirošovského pot. stopy hrádku Lipky, jejíž pánové z Lipé a Dubé vystavěli. (Další viz na str. 33.). Z Hlásky zpět do Senohrab.

2. Na Komorní Hrádek (9 km) vede nás cesta (možno také pošty použití) silnicí přes Ondřešov, k němuž (6 km) dospějeme zákrutem pod Mandou (529 m) a Pecným (546 m). Odtud ještě po silnici 3 km do Chocerad. Pěší příjemněji od kříže za Ondř. cestou v l. k myslivně a oborou ke Choc. Cyklisté mohou výlet pohodlně prodloužit přes Vranov a Soběhrady do Benešova. Z Cho-

cerad zpětným směrem dle tratě I. (str. 33.) přes Hvězdouice a Poddubí na Hlásku a do Senohrab.

3. Do Poddubí a Čerčan. (31 km). Z Mn. jako při č. 1. do Hrusic; přes Lensedly (1 km v pr. přímo na Hlásku) do Poddubí (str. 33.) a Čerčan (13 km).

4. Přes Jevany do Říčan. a) Z Mn. do Myšlína (6 km), kde spatřují se ještě nepatrné stopy hrádku Myšlína, na kterém 1383 Mik. Kolovrat seděl. Odtud dál k silnici a po této na **Habr** (mysl. a samota v lese nad Struhařovem) a po odboč. sil. v pr. pěknými lesy po svažku **Kobyly** (505 m) až k **Jevanskému rybníku**; v l. okolo ryb. do Jevan.

b) Z Mn. přes Struhařov k Habru a dál jako při a). c) Ze stan. Mnichovice-Stránčice přes **Menčice** a **Klokočnou** (nad vsí Klokočná 498 m) do Struhařova (6 km) a dál jako při a).

Jevany (pošta z Říčan, 360 m) jsou vhodné letní sídlo, první villu stavěla tu Irma Geisslová. Prostředí lesů s koupelny (10 bytů, strava v host., kde také dot. zodpoví). V okolí celá řada vesnic v 30til. válce vymizela; na př. v pr. ¼ h. cesty do **Aldašína**, kde jen kostel sv. Jiří a hájovna býv. ves označují. Kostel již 1384 byl farním r. 1729 znovu byl přestavěn; jeden zvon z r. 1611. Z Jev. možno přímo lesem na Vyzlovku; malebnější cestou podle ryb.; nejprv po hrázi Je-

vansk. ryb. na druhou stranu, pak lesem až k 4. rybníku Vyžlovce, zde zpět na l. břeh a do Vyžlovky. (Ls. 420 m v samém lese, koupele, 15 bytů v hostincích, 10 ve vsi, bez náb.; strava levná. Dot. zodp. správa školy). — Odtud dál po černokost. silnici na Buda. Kdo nechce do Vyž., zůstane u ryb. Vyžlovky na l. břehu a dá se lesní cestou do Louňovic, a odtud po hrázi 3. neb 7. ryb. k silnici. Od Bud (hostinec) v pr. $\frac{1}{2}$ km Mukařov (Ls. u samého lesa, 11 byt. s nut. nábytkem, levná strava v host.). Další viz trať III.

5. Přes Mukařov do Říčan. Ze stan. Stránčice do Všešar (1 km) a Tehova ($2\frac{1}{2}$ km) a k Vojkovu (mysl. na černokost. silnici), $1\frac{1}{2}$ km v pr. po silnici a v l. do Mukařova (oběd, pak zpět lesem do Říčan).

6. Na Vlkovou (519 m); nejlepší ze stan. Stránčice, také však ze zast. Mnichovice do Kunie a dál do Vel. Popovic (viz trať III.). Odtud k J. do Brtnic a údolím Mokřanského pot. do Mokřan, vesnice s mal. ryb. Malý km k Z. na Ladví na staré linecké silnici; po této v l. k SZ., na konci vsi v l. k vřeholi (viz str. 29.). Zpět do Ladví buď po silnici k JV. přes Dnespeky do Poříčí n. S. (stanice) nebo až do Mokřan a malebnějším údolím Mokřanského pot. až do Dnespek. (Celkem 21 až 32 km). Cyklisté konají tento výlet ze Stránčice přes Všechromy do Popovic a odtud přes Štířín (viz trať III.) a Ladví do Poříčí, po případě až do Benešova.

Podle dráhy za Mnichovicemi krajina stává se zajímavější; brzy objeví se zastávka

Senohraby; od ní v l. v údolí Mnichovky spatřujeme Hrušovský ml. s pensionatem a hotelem a malebně rozloženými villami. Senohraby samy leží v pr. 10 min. cesty. V oblíbeném Ls. Pražanů dohlédáme i odtud některé villy. Odtud údolím Mnichovky na Hlásku (viz str. 50.) a dále po Sázavě dle tratě I. (str. 31.).

Výlety ze Senohrab.

1. Na Komorní Hrádek nejoblíbenější celodenní výl. Pražanů údolím Mnichovky k Hlásce a dál přes Poddubí, Hvězdonic a Kom. Hrádek (9.5 km viz str. 32.) do Choceřad (9 km) zpět přes Poddubí nebo Lensedly do Senohrab nebo přes Ondřejov do Mnichovic (viz str. 51.).

2. Do Ondřejova (5 km) přes Hrušovský ml. a Hlaváčovskou myslivnu. Odtud pak zpět buď přes Choceřady a Poddubí nebo Lensedly a Hlásku.

3. Do Čerčan. Pěkný výlet přes Hlásku, Podubí a přivozem přes Dubé. Dál přes Dubsko do Lštění a Čerčan (11 km). Možno také z Podubí vydati se na Přestavky a přes Chlum (419 m), což jest sice kratší, nicméně s větším stoupáním. Jinak vděčno jíti přes Pyšely (viz níže hlavní trať). — Buď přímo podle Pětihostů na Nov. Ves (3 km) nebo přes Hlásku a Javorník (7 km). Z Pyšel možno pak některým směrem, níže uvedeným.

4. Do **V. Popovic** a na **Štířín**. Ze Sen. cestou k Z. až ke kříží pak v pr. k lesu (Ježovská mysl. zůstane v pr.) do Lomnice, silnicí dále (od zast. 7½ km viz tr. III.), nebo ze Senohr. do Kovářovic; odtud pěkným lesem Zášavou k Todčím a Popovicům (od zast. 7 km); ostatní viz trať III.).
5. Na **Vlkovou** (519 m, 9½ km). Od zast. přes Senohraby vede přímá cesta přes Zaječice k samotě Dubu a dál pěknými partiemi přes Lojovice do Mokřan. Odtud dál jako na str. 29.
9. Do **Kamenice** (11 km) jako při č. 5. přes Mokřany až do Ladví a dál po silnici v pr. (k SZ.) 1 km k rozcestí; zde v pr. 1½ km do Kamenice. (Další viz trať III.) Zpět přes Štířín a Popovice do Mnichovic-Stránčie, nebo blíž do stanice Krhanic jako na str. 29. přes Čakovice.

Trať železn. od Senohrab k J. sleduje lesnaté svahy Mnichovky (v I.) podle výše položené obory Pětihostské (v pr.) k Sázavě, při níž objeví se mal. položená zříc. Hláška; naskytne se pěkný pohled do údolí Sázavy s Hradištěm (kostelík), od níž trať na pr. odbočí, aby kolem Javorníku a Věrad (Věrady přepsány na gen. mapách Vierrad — z čehož zkomoleno překladem do češtiny »Čtyřkoly«), zavedla nás do zastávky

Pyšely; město se zámek ze 17. stol. vystavěným hrab. Halleweilem a obnoveným 1780 Voračickým z Paběnic. Kostel, jenž již 1384 býval farním, chová četné náhrobky ze 16.—17. stol. (ryt. Nebřehovských, Mráčka z Dubé, Halleweilů, Voračických a j.). Na oltáři malý, na dřevě mal. obraz P. Marie, jež r. 1332. Oldřich z Paběnic z Říma přinesl. Na vrchu Loreť (¼ hod.) hřbitov s kaplí St. Loretánskou. V městě závod na výrobu pláten pro cukrovary a hasičské potřeby. V Pyšelic, Věradech, Lštění a p. místech Ls.

Výlety z Pyšel.

1. **Loreta** (¼ hod. 419 m) lesnatý kopec se hřbitovem a pěkn. vyhl.
2. **Vlková** (519 m). Přes Loretu, Klenov, Mokřany a Ladví zpětným směrem jako na str. 29.
3. **Zbořený Kostelec**. Silnicí do Dnespek (2½ km po případě se zacházkou oborou přes Borovou Lhotu a Městečko do Dnespek, 2¼ km); odtud podle Sázavy až do Kostelce zpět. směr. jako na str. 29.
4. **Benešov** (13 km). Jako při č. 3. přes Borovou Lhotu a Městečko do Poříčí (4½ km) a odtud dál jako na str. 30.
5. Na **Hlásku** a do hor. **Posázaví** přes Věrady a Javorník (jako na str. 32. a 33.).
6. Do **Čerčan**, do nichž přivádí nás žel. trať v malém oblouku mostem přes Sázavu,

jdeme z P. příjemnou procházku oborou přes Borovou Lhotu. Přímější cesta vede Oborou do Lhoty, v níž spatřujeme zbytek staré tvrze, nyní za sýpku používané, která 1741 náležela Karlu Davidovi, jemuž ji daroval Karel VII. a jenž později Marií Terezií pro velezrádu k smrti byl odsouzen.

Čerčany (stan. Čerčany-Pyšely), středisko čilé těžby žuly a vápna. U Podmráčí láme se drobně zrnitý granitit, z něhož jsou dlažební kostky pražské (také vídeňské), na Chlumu pálí se prahorní vápno. Nyní jsou Čer. křižovatkou tratě Františkovy dr. s drahou Posázavskou (na Jílové) a tratě na Rataje-Kolín Světlá. Dobré východisko do Posázaví (viz str. 51.). Výlety k Pyšelům (viz výše), přes Poříčí Poříčským Švýcarskem k Benešovu (viz str. 31.) a k Senohrabům a Mnichovicům (viz str. 51. a 52.).

1. **Chlum** (530 m) nad Čerčany, cestou od Mezihoře pří- krajiny Českomoravské Vysočiny. Viz str. 31.
stupný poskytuje pěkný rozhled do této části Posázaví, k Benešovu a daleko do vlnité 2. **Podmráčí** (Dol. Mráč, 2 km lomy granitové. Nepatrné již. zříc. hradu z XIII. stol., zachovaná tvrz (viz str. 31.).

U stan. Čerčanské opouští trať na dobro Sázavu a ubírá se k J. podle přítoku jejího potoka Mráčského, při němž za nedlouho spatřujeme Podmráčí (Dol. Mráč v l. a Hor. Mráč v pr.), a po něm Žlňanky (v l.), kdežto v pr. od tratě zvedají se lesn. výšiny Roudník, Muřetín a Tužinka (416). Naproti Tužince opouští trať Mráčský pot., na němž dále od tratě leží Bedrč, přes níž vede k Benešovu sil. od Mnich. a Kom. Hrádku. Podle této spatříme malý Benešovský pot. a překročivše silnici Lineckou od Poříče vedoucí staneme v

Benešově (398 m), průmyslovém i obchodním městě (hojně navšt. trhy), okr. hejtm. a zást. okr., fin. kom., cejch. úřad s gymnasiem (zal. r. 1703) a kolejí piar. s kost. sv. Anny, prům. šk. pokr. Z prům. závodů je zde kniht. a kamenot., pivovar, výr. lisov. droždí, mlýny, par. pila, z peněž. ústavů spořit., záložna, v okolí lomy na žulu a syenit.

Hostince: U kníž. znaku (stan. automob.), U nádraží, U křížků, Hot. Nigrin (12 pok., lázně), Na sladovně, Zahr. rest. na Čápě. Automob. spojení s Neveklovem, pošt. sp. s Divišovem, a přes Vlašim na Pelhřimov. Odboč. trať na Vlašim a Dol. Královice.

Z pamětihodností: zdaleka patrné zříceniny kláštera minoritského, jenž 1420 byl od Táborů vypálen a po obnovení 1640 od Švédů zničen. Radnice, památná schůzkou Jiřího Po-

děbrada s Eneášem Sylviem (pot. papezem Piem II.) 1451, kde jednáno o vydání nezletilého krále Ladislava a o povolení kalicha; dále sněmem stavovským, jenž tu konáu 1451, když v Praze zuřil mor. Farní chrám sv. Mikuláše chová na dřevě malovaný obraz P. Marie, jenž pochází prý z kláštera minoritského; pod presbyteriem nalézá se hrobka s pěti cínovými rakvemi pánů Hodějovských. Na věži zvony z roku 1322 a 1430. Na hřbitově poch. Karel VI. Zap. Narodili se zde Matouš Benešovský, P. Leandr Kramář († 1801), posl. opat kláštera Sázavského a topograf Fr. Schaller.

Město zal. okolo r. 1408 Benešem či Benedou, vojevůdcem Břetislava I., jenž postavil tu hrad a kostel sv. Mikuláše (1070) s podhradím, jež 1311 již městem se nazývá. Zničený kostel minor. postavil na místě rodinného hradu 1246 Tobiáš z Benešova, probošt staroboleslavský, jenž zde také 1261 zemřel. 1448 zadržen tu papežský legát Karvajal, jenž s kompaktáty z Prahy uprel a zde je vrátiti musel. 1473 ovdovělá královna Johana z Rožmitálu ve spustlém chrámě minor. domlouvala rozvaděným stavům, aby nechavše rozbrojů, svorně pečovali o blaho a slávu vlasti. V 30til. válce B. silně utrpěl, takže 1694 bylo tu jen 112 usedlíků.

Výlety z Benešova.

1. **Konopiště.** (½ hod.). Starobylý hrad a zámek Konopišský, nyní majetek arciknížete Ferdinanda Rakouského z Este. V 13. stol. seděli na hradě silně opevněném pánové z Bechyně, po nich konopištská větev Šternberků (viz na str. 39.) 1467 obléhal je král Jiří marně po 18 měsíců. Na poč. 14. stol. koupili je Hodějovští (výše při Benešově zmíněni), jimž bylo však po běloh. bitvě konfiskováno a Valdštýnovi prodáno. 1648 pobořil je švédský generál Würtemberg. Pak vystřídalo se tu několik majitelů (Michnové z Vacínova, hrabata ze Sinzendorfu) až 1715 koupil je hr. Jan Josef z Vrtby; 1830 zdědil je Jan z Lobkovic a od něho koupil arcikníže Ferdinand. Hrad, jenž malebně shlíží se na straně záp. v rybníku, jest dosti zachovalý. Staré příkopy z části sice vsypány a v sad proměněny a

mosty zdvihací pevnými nahrazeny, než přece spatřuje se tu ještě starý hluboký vyzděný příkop, stará brána, gotická kaple sv. Jiljí s obrazy od L. Vidmana a okrouhlá věž s ochozem, v níž 1394 vězněn byl král Václav. Severní část s velkou věží, malou zvonici, kaplí, divadlem a někol. obydl. místnostmi jest z doby Šternberků ze 14. stol. K tomu pojí se na sev. straně ještě část stavby z doby Hodějovských, však nejspíše jen stavba jimi obnovená. Již. a záp. část jest stavba Vrtbova z l. 1725 až 1727. R. 1746 sneseno bylo dřívějších 5 věží. Nyní zřízeno tu sídlo arciknížecí; umístěno muzeum předmětů, přinesených z cesty arciknížete kolem světa; také staré památnosti a sbírka olej. obrazů se tu spátrují; z těchto některé vzácnější jako sv. rodina od Palma Vecchia zasluhují povšimnutí.

Přístup jen výjimečně malým společnostem na ohlášení v nepřítom. vrchu. S věže i s výšiny nad K. pěkná vyhl. až ke Komor. Hrádku, na J. k Bystřici, k Z. na malebné doliny pot. Konopišského a Janovického, k SZ. a Z. se táhnoucí až k Sá. zavč.

2. Chlum (Mezihoří 500 m. Vyh.) Podmráčí—Čerčany. — Lštění—Čerčany. Okr. silnici k S. na Bedře a Soběhrady, za tímto v l. přes Těhov do Mezihoře a na vrchol (2 hod.). Sestup buď jako na straně 31. přímo do Čerčan a drahou zpět, nebo jako na str. 32. přes Přestavky na Dubsko a přes Hradiště do Lštění; odtud nebo z Čerčan drahou zpět. Anebo sestup k mysl. u Čerčan a odtud do Podmráčí a podle Mráčského (Benešovského potoka) do Benešova. (Celkem 5 hod.)

3. Do Poříče přímo přes Zeletinku k Plíhalovu ml. a údolím Konopišského pot. do Poříče jako na str. 30.

4. Na Kozlí. Jako při č. 1. na Konopiš k rybníkům; po hrázi Jarkovického ryb. k Vel. Chvojnu, jehož kostel malebně stranou na vrchu položen (pěkn. vyhl.); odtud k Z. do údolí pot. Janovického k ml. Kozlí (5 km), nad nímž několik m spatřuje se malá zříc. hradu Kozlí, kde roku 1404 seděl Petr z Pětichvost; od něho přešel hrad, jak se zdá na Pány z Dubé a pak na Šternberky a byl 1458 králem Jiřím dobyt a zničen. 1460 uvádí se jako zříc. Odtud podle pot. k silnici (1½ km) a v pr. podle Konopiště zpět do Benešova.

5. Na Struhařovský pot. Po Vlašimské silnici až k pohodlnici. Za touto v l. na Dlouhé Pole a dolů k pot. k ml. Pilátka zv. Po pot. dolů až do Bedře a silnici přes Bábu zpět (celkem 2½ hod.).

6. Komor. Hrádek. Zpět ným směrem jako na str. 45. přes Soběhrady a Vranov 14 km.

7. K Svatojanským proudům. Přes Neveklov (automobil) do Netvořic (z Nev. 1½ hod.) pošta, jinak také přes Václavice, Chrástany do Netvořic a dále 1 hod. do Vys. Újezda. 1 km do Nedvězí a odtud podle potoka Trblovky (2½ km) k Svat. Pr., kde může čekati loď, ve Štěchovicích u ob. úř. písemně objednaná. Po lodi do Davle a opět dráhou až do B. Kdo jde pěšky, dá se u rozcestí silničního za Konop. v pr. do Václavice (druhdy Vladislavice), jimiž k S. protéká Janovický pot. (viz č. 4.); odtud dále 1½ km do Chrástán, kde sbíhají se pot. Černíkovický a Tloskovský; ubírají se k S. ke Krusičanům, kde spojujví se s Janovickým, tvoří silný přítok Sázaavy, malebnou lesnatou dolinou k Týnici se ubírající. — Z Chrástán sledujeme nikoli silnici, nýbrž polní cestou Tloskovský pot. k Běničům a Soběšovicům vesměs lesnatými partiemi a odtud přes Háj až do Netvořic (3 hod. cesty). Dále pak jako výše.

8. Týnice n. S. Pěkná partie po Janovickém pot. z Václavice; cesta jako při č. 3. na str. 28.

Z Benešova uchyluje se naše odbočná trať k IV. silnici a drahou k Vlašimi. Trať zahýbá nejprve k J. na Černý Les (v pr.), míjí vísku Radikovice s rybníčkem a ves Myslič, na-

čež křižující sil. Divišovsko-Bystřickou a pak sil. Benešovsko-Vlašimskou, staví ve

Struhařově, třetí ves. téhož jména v Posázaví. Odtud pěkná procházka údol. pot. Struhařovského do Bedrče. Trať vrací se přes silnici podle *Dobříčkova, Lhoty Roubíčkovy* a *Lisku* ku stan.

Jemniště-Postupice (při siln. k Louňovicům), oblíbené ls. V Jemništi zámek s kaplí, vyst. 1724 hr. Fr. Adamem z Trautmannsdorfu. Fresky od Václ. Reiner. V Postupicích bývala přádelna, jež zanikla. Odtud pocházeli Kostkové z Postupic, z nichž Vilém K. z P. r. 1424 připomíná se jako dobrodinec zdejší kostela, jenž chová staré náhrobky pánu z Říčan. Mezi drobnými osadami, dvorei a rybníky směřuje trať k *Městečku* s velkým rybníkem; odtud však zahýbá na J. k lesu Kladiuč, jímž podle mysl. Brodu (Bruck) dostaneme se do stan.

Brod-Domašín. Domašín, město, jež v 16. stol. náleželo Táboru. Nad myslivnou Brodem (Bruck) glorieta (513 m). Pěkné výlety stejně jako z Vlašimi. Trať činí odtud veliký oblouk podle *Hrazené Lhoty* k J. a překrčuje mezi Polánkou a Znošimí Blanicí, podle níž pak blíží se k stan. Vlašimské.

Vlašim. Město, jež Blánice dělí na Staré a Nové. Na Z. přiléhá k němu zámek (nyní kníž. Auersperka) s velkolepým angl. parkem, v němž Blánice v několik ramen se rozvět-vuje.

Původně r. 1303 vystavěli Pánové z Vlašimi opevněný zámek; na jeho místě 1589 Vilém Vostrovce z Královic nákladem 11.000 kop grošů postavil zámek nynější, k němuž přistavena Auersperky kaple. Sestává z hlavní budovy a dvou křídel a obsahuje 121 místností. Park s budovou Samsonovou jest vždy přístupný. Zámek jen v nepřítomnosti panstva. Pozoruhodný jest též děkanský chrám, jenž v nynější podobě vystaven 1523 Bur. Trčkou z Lípy. Veliký zvon 16 mte těžký daroval kostelu Vilém Vostrovce z Královic.

Kromě domácího průmyslu punčochářského a obuvnického jest ve Vl. velká tov. obuví, závod na výr. zboží trikotového, několik mlýnů, lihovar a p. V. je rodištěm dr. Serv. Hellera. Z výletů uvádíme zde zevrubněji jen směry k Sázavě; ostatní viz v díle Českomor. Vysočina.

Výlety z Vlašimi.

1. Na **Blaník**. Silnicí k J. do **Kondrace** (4½ km) nebo až do **Louňovic** (9 km) a odtud na vrchol (viz díl Českom. Vysočina).

2. Údolím **Blanice** do **Šternberka**. Podle **Blanice** většinou jen pěšinami pěknou dolinou, v sev. části hojně lesnatou a malebnou (18 km); jinak po silnici k **Radošovicům** 1 km ke kříži; zde v pr. polní cestou k mysl. **Březině** a do **Čtiboře** (3 km); něk. min. k SZ. kopec **Ulehý** (420 m) v pr. v údolí **Blanice** 1 km vzdál. **Hrádek** — farní čtibořský kostel, jenž byl již 1384 farním a 1760 znovu byl přestavěn. Na den Navštívení P. Marie bývají tu slavné poutě. Pod **Hrádkem** tvoří **Blanice** malebné zákruty; možno ji odtud sledovati po l. břehu 2 km přes **Žáčkův** mlýn k **Liběži**, pod níž ústí silný potok **Chotěšovka**. Říčka značně mohutnější odtud téměř stále lesem spěje až k ústí. Pohodlnější chodec dá se od **Liběže** na pravý břeh 1 km k **Novému** ml. a zpět na l. břeh cestou 1¾ km do **Všeclap**; odtud v pr. k S. přes lesnatý kopec **Pokoř** (486 m) 2 km k **Filipovu** ml. pod rybn., jehož odtok spadá několik min. níže do **Blanice**. Zde schází se několik pěkných silnic, z nichž k SZ. vedou dvě přes **Šternov** (2½ km), jedna přímo k S. do **Šternberka** a jedna přes **Čejchovický Dvůr** k **Sázavě** a do **Št.** (cel. 12.5—13.5 km). Cykli-

sté dají se přes **Radošovice** (kostel z r. 1727 s hrobkou ryt. z **Věžníků**), **Bílkovice**, **Slovenice** do **Dívišova**. Odtud dál silnicí do **Št.** (7 km viz trať V.).

3. **Kácov**. Pěší chodec jde silnicí **Štěpánovskou** až do **Pavlovic** (½ hod.), zde hned první cestou v l. přes náves a stejným směrem dál do **Kladrub** a přes les **Jivinu** (533 m) opět k silnici a po této v l. do **Těhova** (6 km, kostel z r. 1771. nalez. tuhy); odtud pak k S. silnicí 2 km do lesa (v l. 1 km **Psáry** blíže u silnice mysl. **Lipina**, v pr. žulový kopec **Lhota**, 470 m), po čtvrt hod. v l. cesta do **Zdobuversí** (žulové lomy), silnice však uhýbá v pr. přes samotu **Licoměřsko**; po ¼ hod. nedaleko v l. **Tichonice** se stopami staré tvrze a za malé ½ hod. **Kácov** (13 km viz str. 41.). Cyklisté jedou přes **Pavlovice** dál k **Štěpánovu** až na rozcestí v lese pod **Kosinou** (6 km) a zde lesem na **Těhov**.

4. Do údolí **Vorlíny**. Po silnici ke **Kondraci** 2 km do údolí pot. **Vorlíny**; tímto na již. str. lesnatým údolím v l. k rybníku (nad ním v pr. vrch **Žižkov**, 608 m) a dál podle lesa k ml. **Skalkovu**; za tímto mineme ještě dva malé ryb. a přijdeme k čtvrtému na **Šebíři** (1 hod. z **VL.**), odtud přes poutní kapli **Loretu** (zal. 1716 hr. z **Weissenwolfu**, jenž tu má hrobku) k siln. a pěš. o **borou** nebo podle této zpět.

Naše trať vede nás z **Vlašimi** krásnou **Pelhřimovskou** silnicí (výb. terrain pro cykl.), podle této také drahou k **JV.** nejprve k **Oboře**, po 2 km v pr. cesta na **Loretu** a **Šebíře** (viz výše čís. 4). Za **Oborou** mineme při silnici ves **Bolínku** (3 km), za níž po ¼ hod. v l. od siln. spatřujeme **Bolín** a v jejím sousedství hned stan. **Zdislavice** (viz níže trať II a).

Za $\frac{1}{4}$ hod. za Bolinou překročíme lesem pot. Zdislavický a stoupáme k lesíkům na Židovském Kopci (489 m).

Pod ním (v l.) k S. sbírají se nad *Peklovským ml.* prameny potoka, jehož pěkné, většinou lesnaté údolí, k S. stále malebnější, táhne se hodinu cesty k *Panskému ml.* a Štěpánovu a pak ještě $1\frac{1}{2}$ hodiny cesty až k Sázavě pod Černejškem (viz str. 42.).

V pr. naskytuje se nám až sem stále pěkná vyhl. na lesn. kopce (Žižkov 508 m v pr., Na Skalkách 600 m v l.) v pozadí (k JZ.) s Blaníkem (638 m). — Minuvše *Miřetice* (v pr. pod Žid. K.) přijdeme za několik min. do *Kunějovic* (nikoli Kuňovic); za vsí v pr. přes Chmelnou, za níž spařujeme les na *é Kopaniny*, cesta do Pravonína, kousek dále host. Kuňovka a po $\frac{1}{4}$ hod. *Borovnice* (v l. starý kostel farní, 1384, až sem 11 km). Nedaleko za Bor. při silnici 2 rybníky s několika mlýny.

V pr. od hor. ryb. podle Jistbického lesa cesta do Jeníkova, nad nímž o samotě stojí starý kostel sv. *Kateřiny* (1395) a dál až do *Jistbie* s kostelem rovněž prastarým (od r. 1384 farním), v l. údolím podle mlýnů 3 km do *Strojetic*.

Siln. odtud vede dále holinou, však 1— $1\frac{1}{2}$ km v pr. vyvyšuje se Jistbický les až do výše 570 m na *Velký Kámen*, a 594 m na *Jistbický kopec*, za nímž ještě výše k JV. vystupuje *Hárka* u Prachňan (604 m). Po $2\frac{1}{2}$ km městečko

Čechtice (z Vl. $14\frac{1}{2}$ km) se starým kost. sv. *Jakuba* a zámkem s pěkn. parkem.

Přes *Křivsoudov* do *Ledeče* ku krajem rulovým, bezlesým vede pěkná silnice až do *Dol.* a dosti jednotvárným. K *J. Královci*, (viz trať IIa.), kde silnice do *Lukavce* (viz díl cesty rozvětvují se na Souti-Českom. Vysočina).
ce-Štěpánov, Ledeč a Zahrád-

Za *Čechticemi* blížíme se k prachňanské *Hůrce* (2 km v pr.) a střídavě mezi lesíky a vesn. tu bližšími, tu vzdálenějšími (*Paseka*, *Čeměnice*, *Chlistovice* v pr., *Lhotice Růžkova* a *Chýšná* v l.), dospějeme po $6\frac{1}{2}$ km pod les *Borek* (také mlýn *Borek*) do údolí pot. *Martinického*.

Odtud v l. $\frac{1}{4}$ hod. rybník nad *Martinicemi*, $\frac{1}{2}$ hod. pod nimi na pot. *Onšov* v pěkné poloze nad pot., jenž odtud v četných a mnohonásobných zákrutech, částečně malebnými, lesnatými partiemi táhne se až k *Vojslavicům* (viz str. 47.). Starý kostel *Onšovský* byl již r. 1384 farním; nejst. zvon z r. 1492. Staré náhrobky.

Za *Borkem* překročivše nevelký kopec sestoupíme do údolí k *Nov. Mlýnu* a za ním hned do

Košetle (24 km), jichž pozadí vroubeno pěkn. lesy Hřrou (v l. od Onšova se táhnoucí), v pr. Hájem.

Košetice, statek druhdy | r. 1398 byl farním, jest obraz, Mik. Beřkovského, prodány 1623 | věnovaný od Mart. Košetického z r. 1650. K J. odbočuje pánům Košetickým. Od r. 1650 | tu silnice přes Arnoštovice do vystřídalo se tu četně jiných | Hořepníka (viz díl Česko- majitelů. Pěkný zámek z r. 1725 | mor. Vysočina?). vyst. Jos. Jar z Věžníků. V | kostele, jenž r. 1384 vystaven,

Za Košetícemi vede nás pěkná partie 2 km lesem, v němž sbírají se (v l.) přítoky Martinického pot. k mysl. u *Pachtýře* (v pr. sil. k Arnoštovicům, v l. pěkná lesu. dolina, a vsi Jirice a Čichovice), za níž po 1½ km následují

Křelovice (28 km, pošt. připojení na Humpolec, Lipnici a Světlou).

Odtud k SV. vede nás silnice přes **Senožaty** (kostel r. 1816 želivským opatem Fähdrichem po požáru znovu vyst.), *Děkančice* (přes údolí Martinického pot.) a *Hořice* přes pěkné údolí Blažejovického pot. podle *Blažejovic* ke *Lhoticům* na silnici ze Zahrádky do Dol. Královic vedoucí (zajímavá partie pro cyklisty). — Druhý směr vede odtud na J. do *Červ. Řečice* (viz díl Českomor. Vysoč.).

Za Křelovicemi nabývá terrain opět větší zajímavostí. Sestupujeme do doliny Želivky, v níž na l. objevuje se nám nedaleko *Poříč*, a překročivše řeku vstupujeme do

Želiva. Minuvše v pr. spojení Trnavy od Červ. Řečice přicházející se Želivkou, spatřujeme nejprve nad touto (v pr.) klášter premonstrátský, za nímž teprve po několika min. dostihneme obec (také Želiv, druhy i Želavec zvané).

Klášter želivský zal. 1139 | již před tím do Jihlavy, kde Soběslavem I. pro Benediktiny, | ještě 6 dalších opatů bylo vo- které odtud 1148 biskup do Sá- | leno. 1468 král Jiří zastavil zavy převedl a sem Premon- | Želivo se Senožaty Burianovi stráty německé ze Steinfeldu | Trčkoví z Lípy, jehož rodina u Kolína n. R. dosadil. Tito | držela se tu až do Rudolfa II. za nedlouho své panství až | Tento odevzdal Želivo strahov- přes Humpolec k Jihlavě roz- | skému opatu Janu Lohelioví, šířili, kde také patronátní prá- | jenž jal se klášter obnovovati. vo vykonávali. S majetkem a | Však ve stavovském povstání mocí vzrůstal zde i počet klá- | 1620 zmocnili se značné části šterníků, kteří králi českými | majetku želivského opět Trč- až do Václava IV. vydatně | kové, kteří ji prodali Karlovi byli podporováni. 1423 setkal | Görgrovi. Tomuto byly statky se tu Žižka s Janem Leskov- | ty po bitvě běl. konfiskovány sem, po jehož porážce klášter | a pí. Marii Mag. Trčkové za- byl dobyt a vypálen. Mniši i | staveny. Když Ferdinand II. s opatem Martinem uchýlili se | 1622 klášter splnomocnil pan-

ství toto zpět vykoupiti, přikročilo se k novým opravám kláštera. Rozhodnutím Ferdinanda III. (1643) přisouzeny kláš. Želivskému všechny jeho statky a práva v Čechách, statky a práva (Jihlava) na půdě mor. pak přikázány klášteru Strahovskému. Budovy klášterní kromě prelatury konventu a chrámu Narož. P. Marie obsahují také starý Trčkovský zámek; vlastní bud. kláš. pocházejí ze 17. stol., větší stáří jeví jen kostel; vystav. pův. ve 12. stol. v pod. románské basiliky, z níž nic se nezachovalo; nyn. stavba pochází z r. 1462, shořela však 1716 a byla 1736 obnovena. Z té doby pochází také vnitřní výzdoba. Obraz Nar. P. Marie na hl. oltáři od Noseckého jest z r. 1716. Kromě klášterní hrobky (1675) jsou zde i četné staré náhrobky rodiny Věžníků, Vraždy z Kunvaldu a j. V konventu jest knihovna s tisíky z 15. a 16. stol., jež některá vzácná bohemica obsahují. Zámek, jež stavěl Melchisedech Trčka (1485 až 1499), jest starobyle opevněn. Ve vsi Želivě nar. se malíř Jan Kalina, jehož pozoruhodné práce spatřujeme v knihovně klášterní, v letním refektáři, v kostele Vojslavickém (viz str. 47. a j.). Člen řádu Heřm. Jelínek († 1779) proslul jako virtuos na violinu a varhany. Část kláštera obnovena je po nedávném požáru.

Želivo svou pěknou polohou jako křižovatka několika směrů hodí se za východisko pěkných výletů, nejlépe jako letní sídlo, pro něž by se tu snad příznivé podmínky daly shledati.

Výcházky ze Želiva.

1. **Obor** (460 m). JV. od kláštera (20 min.); po sil. k Červ. Řečici za Trnavu, pak v pr. polní cestou vzhůru. Krásná vyhl. na klášter, ves a údolí Trnavy i Želivky.
2. Přes Vojslavice a Zahradku do Ledče (21 km). Zpětným směrem jako na str. 47.
3. Do údolí Želivky pak k sev. k Poříčí (½ hod.) přes Bolechov (povstáví místo zaniklých vesnic Říkova a Mechutic) k Tukletskému ml. (¾ hod.) nebo k Lhoticům (po Ledčské sil. ½ hod.) se starým kost., jež chová náhrobky Bušických, Vrchotických a j. ze 16. a 17. stol., tak i k východu pěšinami mezi krásnými lesnatými partiemi. Zejména výstupy na jednotlivé vrchy nad Želivkou poskytují vděčný rozhled na malebné, klikaté její údolí. Zejména z Kalvarie a j. míst na pr. břehu na stok s Trnávkou s výhledem k Červ. Řečici je úchvatný.
4. Do Humpolce. Údolím Želivky přes Novou Václhu až k Petrovickému ml. (1 hod.), kde ústí do Žel. dva krásné pot. pstruhové; silnicí v l. Obečníím lesem vzhůru k silnici (zde jsou pěkné letní byty) a po této v pr. do Humpolce. (11 km, viz níže hlavní trať).

Trať naše vede nás ze Želiva nejprve k S. po silnici ledečské, po 1 km však odbočkou v pr. (k V.) podle vsi Vřesníka (v pr.), nad níž holý kopec (633 m) poskytuje pěknou

vyhl., k *Petrovicům* (v l. host. u siln.) a k samotě Trubábě (v l. patří k bl. Jiřicům, velké a pěkné vsi v láně úrodných polí); v pr. **Havelský kopec** (632 m s pěkn. vyhl. na Humpolec a celé okolí); 1 $\frac{3}{4}$ km dále

Humpolec, město (530 m) s odb. tkalcovskou a hospodářskou (lnářskou) školou, s proslulým průmyslem souken., ježž

Humpolec.

zastupuje několik vynikajících továren (Em. Dítě, Fr. Skorkovský a j.), celkem asi 100 souk. firem, 10 postřih. sukna, velká valcha, přádelna na vlnu), výr. tkalc. stavů atd. V novější době, zejména od jub. výst. r. 1891, kdy heslo „Svůj k svému“ počalo nabývatí váhy, zjednal si zdejší průmysl souk. jméno a přízeň v kruzích česk. obec. a díky této a vyznamenání, jehož se mu dostalo, zjednal si i čilý vývoz do ciziny. R. 1879 tov. Em. Dítě za 10 hod. pořídil z vlny, právě ze živých ovcí stříhané úplný oblek, jenž císaři byl odeslán.

Humpolec je stará osada Něm. ryt. měl tu svůj dům (Orlík nad Humpolcem), která (Domus Teutonica). Kostel jako brána moravská již v 13. farní stával tu již r. 1233; jak stol. se připomíná. 1233 řád se zdá, byl 1726 obnoven; z Něm. rytířů, tu panovavší po té doby pocházejí pěkné fresky na stropu kaple, jež maloval bratr laik Siard ze Strahova. Také česká augsburská obec má svou modlitebnu od r. 1783, židé pak synagogu. Nová budova hosp. školy k sev. nad městem. V okolí četné malebné rybníky a krásné potoky příjemné lesy atd. Humpolec máje žel. spoj. s Něm. Brodem hodí se dobře za letní stol. král. městem a řád. sídlo.

Několik dobrých hostinců (U bílého beránka, 15 pok., hot. Pujman, Jaroš, kavárna a vinárna), pošt. a telegraf. úřad, želez. a pošt. spojení s Něm. Brodem, pošt. spoj. se Světlou a Pacovem.

Výlety z Humpolce.

1. **Želivo** a údolí Želivky zpětným směrem dle výl. 4 na str. 60.

2. **Havlův Kopec** (20 min., 632 m) po silnici k Želivu nad samotou Trubábou s krásnou vyhl.

3. **Vystrkov**: po silnici ji-hlavské několik min.; u ci-helny polní cestou v pr., k lesu a rovným směrem dále až na Vystrkov (2 km 656 m); nad mysl. pěkná vyhl.

4. **Orlík** (zříc. 2½ km). Po siln. německobr. k lesu a na Rozkoš. Za touto u kříže v l. (2 km) hrad Orlík (také Humpolec zvaný) připomíná se ve 14. stol., dle Balbína pak byl ještě v pol. 17. stol. obydlen. Na vrch Orlík (676 m) do středu krásného revíru Orlovského jdeme tak, že od zříc. vrátíme se k silnici a po té dále (v l.) jdeme až k malému rybníčku; od něho v l. rozvět-

vuje se cesta do Čejova v l., v pr. na lesnatý vrchol Orlíka (žád. vyhl.); tudy lze dále buď přes **Kejžlice** (s vrchole cestou k SV. až k průseku, tímto v l. k mysl. Orlov-Podlesí v l.) a v stejném směru dále přes Čihadla až do Kejžlic 4 km, dále v pr. po silnici), buď příměji přes **Lipnici** (stejnou cestou k mysl. avšak tuto průsekem v pr.; na konci průseku v l. cesta okolo Loskotu k Dol. Dvoru a odtud v l. do Lipnice 7 km).

5. **Lipnice** (pošt. spoj., krásná sil. terr. pro cyklisty) přes Čejov a Kejžlice zpětným směrem dle str. 46.

6. **Ledeč** (19—23 km); silnicí k Rapoticům a do Kaliště a dále buď přes Zahrádku (viz str. 47.) nebo kratěji zpětným směrem jako na str. 48. přes Rejčkov pod Melechovem a Kout do L.

V Humpolci naše trať dělí se ve dvě větve. Jedna vede nás podle silnice a železniční tratě do Něm. Brodu. Silnice jde dosti přímo k SV. pod zříc. Orlík (viz výše); za hodinu jsme u mysl., odkud několik min. v l. víska Leština; za další ¼ hod. ves **Skála** (kost. Nanebevz. P. Marie 1728 obnovený), mlýn na kostní moučku; v pr. silnice do **Herálce** (3 km); dále po siln. za 20 min. **Věž** (zámek s kaplí sv. Jana Nep., čilý obchod s plodinami za hranice); po několika min. za vsí odbočuje v l. siln. přes **Bezděkov** do Okrouhlice 9 km); za Věží po ½ hod. překročujeme Perlový potok, jenž od Herálce vine se tudy k Bezděkovu a přes Krásnou Horu do Sázavy u Okrouhlice); několik min. za pot. host. Svitálka a v pr. odtud siln. přes **Květinov** (zámek z r. 1811 s parkem) a **Nadňov** do **Herálce** (6·5 km) s dobře organ. ryb. hospodářstvím; několik kroků dále v p. odb. silnice do **Kvasetic** (0·5 km zámek s parkem); necelý km dále překročujeme u Michalovského ml. potok Úsobský, tudy k S. do Sázavy se beroucí a mjííme **Michalovce** pod holým kopcem (504 m; v pr. cesta do lz. Petrкова ½ hod., viz níže) a **Smolov** (v pr.) a staneme po 4 hod. (19 km) v Něm. Brodě.

Železu. trať oponští Humpolec ve značném oblouku k J., překročující sil. jihlavskou ubírá se střídavě les. partiemi, mezi nimiž místy rybníčky se objevují (v l. s několika ryb. Plachov) ku stan.

Herálec-Úsobí. Herálec, městečko s průmyslem škrabařským, v okolí žulové lomy, výroba cihel, šindele a p. pěkně rozvětvené sil. (výb. terr. pro cyklisty) do Humpolce, Něm. Produ, Větr. Jeníkova, Úsobí, Štoků a Polné.

1. Do **Větr. Jeníkova**, silnice k J. na *Slovince* (1.75 km, v l. nedaleko velký ryb. Skorkovský), dále pak lesem až k mysl. u Velešova (zde bývala skel. huť), odtud za ½ hod. do V. (8 km). Kratčeji hned za Her. cestou polní v l. ze sil. ke *Skorkovu*; odtud k J. proti potoku Pílskému a lesem k *Zlinovskému ml.*; zde v l. podle rybníčků přes *Zbinohy* do V. J. (7 km). V l. od cesty vrchol Skalky (701 m) s pěknou vyhl.

2. **Přes Úsobí do Jihlavy.** (20 km). Ze stan., která leží při silnici, spojující Herálec s Úsobím, dáme se k JV. do **Úsobí** (Pollerskirchen!), českého městyse s 1160 ob. v údolí vroubeném na Z. výšinou Volšinou, na V. hřbetem, jenž k J. vyvýcháje se do 683 m na *Suchém Vrchu* u Kosova. (Vyhlička jako se Skalky u Zbinoh.) Na tomto hřbetu spatřují se zříc. býv. kaple Anděla Strážce, jež 1780 byla zrušena. Po starém zámku, jenž v 30tíl. válce byl zničen, není stopy, nyn. zámek s úhl. zahradou jest z tohoto stol. Kostel je stará budova neznámého původu s pěkným oltář. obrazem neznámého mistra. (Rozhod sv. Petra a Pavla). Kromě stoup na kosti, škrabárny a lihovaru jsou zde též dvě raffinerie skla. Od zám-

ku v pr. jdeme údolím k j. podle rybníčků a lesem 3½ km k rozcestí pod Suchým Vrchem (v pr. 3 km do Větr. Jeníkova, v l. 7 km přes Petrovice do Štoků; viz níže). Po 2½ km odtud stihneme do smíšené obce **Smržné** (157 Č. 543 N. sklárna a brusírna skla, 2 škrabárny), odkudž nás cesta vede skoro stále hlubokými lesy (7 km) až do *Wald-dorftu* (85 Č., 143 N.). Odtud zahýbá silnice k J. 3½ km do Jihlavy; kdo chce na stanici, jde po 2 km k rozcestí, kde dá se v l. k S. a po několika min. v pr. k stanici.

3. **Přes Štoky do Polné** (22 km z Úsobí 19 km). Od zámku v Úsobí jdeme rovně dál k V. pod Masebným Kopcem (v l. 633 m) a Farářstvím (v pr.) 2½ km do *Chýšky*, české obce, kde spoř. liberecká má lihovar; 4 km dále leží **Štoky** (264 Č., 1128 N.), pověstné nepřátelskými výpady proti Čechům; od S. k J. křižuje zde silnice od Něm. Brodu do Jihlavy (viz trať IV.). Od této dáme se v l. k JV. většinou lesem 5 km do **Něm. Šicendorfu** (žel. stanice Polná na trati v pr. od silnice); místo je smíšené (252 Č., 277 N.), vhodné Ls. s blízkým lesem (dot. zodp. řídicí matičné školy; další viz trať IV.).

Od Herálce ubírá se trať z části pěknou lesnatou polohou Úsobeckého pot. k zast. **Lípě**, za níž hned stihne

Petrkov, lázně v rukou českých s vodou mírně železitou uhličitou a sirnatou, jichž proslulost datuje se zejména z l. 1745, kdy po válce o posloupnost asi tři tisíce vojinů všech hodností hledaly tu úlevy a vyléčení.

Lázně 4 km od Nēm. Bro-
na Lipnici, Žižkovo pole u Pří-
du postaveny na kraji rozs. byslavi. Štoky, Jihlavy, Hum-
úpravného parku, opatřeny polec atd. (viz Německý Brod,
host, pokoji, restaurací, kou- trať IV). — Povozy a dotazy
pelnou a parními lázněmi, té- u láz. správy. Z Petrкова jsme
lovčičnou a kuželníkem. Pří- za 14 min. v Nēm. Brodě (viz
stupný park zámecký, blízké trať IV.)
lesy, rybník s loďkou. Výlety

Ib. Vlašim. Dol. Královice. Leděč.

Žel. trať z Vlašimi sleduje zprvu silnici k Bolině (viz str. 58), pak uchyluje se od ní k stanici

Zdislavice, městys s kost. Petra a Pavla, odkudž vlídným údolím potoka pochodem přes Ratajský mlýn za $\frac{3}{4}$ hod. dojíti lze do Štěpánova. Také dráha sleduje tento směr k stanici

Štěpánov (Trhový), město s kost. sv. Bartoloměje (r. 1384 byl farním, zvony z l. 1551 a 1552), zámečkem a dvorem kníž. Auersperga a někol. mlýny. Pěkné jsou zejména partie nad Panským a zvláště pod Panským ml. k Sázavě.

Silnice ze Štěpánova do Soutic (1 hod.), křižující toto údolí u ml. Kletecků, překročuje za Souticemi Želivku; po 2 km a kříže najdeme tu cestu, jež v l. za 20 min. dovede nás do Zruče.

Údolí toto překročuje i dráha, nehylující se k vých. podle Dubějovic k zast.

Sedmipany, na úpatí Holého Vrchu (544 m) lesem zarostlého, kdež mimo obec stojí pivovar, za nímž hned následuje stanice

Keblov, obec s kost. Nanebevz. P. Marie, za nímž překročuje dráhu krásné lesnaté údolí pot. Sedlického, jenž vody své sbírá v okolí Čechtic, Křivsoudova a Strojetic a velkými zákruty vine se do Želivky. Za ním dostaneme se na pláň k zast. Borovsku, za níž hned následují

Dol. Královice, zatím konečná stanice tratě, jež má býti prodloužena do Ledče. Město, rod. prof. dr. Jar. Hlavy, má kostel Nar. sv. Jana Křt., synagogu, panský piv., mlýn a cihelnu. V nedalekých Hněvkovioích naleziště žel. rudy.

Druhdy ves, která s okolím (Újezdem Svatavinným) darována od král. Svatavy († 1126) kostelu Vyšebrodskému. 1352 bylo tu již městečko s far. kostelem. Asi 1580 zřízena tu tvrz. Od r. 1850 jsou tu zeměp. úřady. Jen mostem odděleny Král. Horní, po Cínadrech z Újezda (v 16. stol.).

V Královicích Horních zámek se zahr. parkem a pivovarem, lihovarem a dvorem.

Výlety z Dol. Královic.

1. Zruč. Z Královic vede přes Horka n. S. silnice do Kutné Hory, jež snad časem doplněna bude spoj. železn.) Silnice tato vede přes Bezděkov a Čepice k rozc. (7 km), v l. na Soutice, v pr. na Horka (2 km), odkudž přes Deboř do Zruče (viz str. 43.) za ½ hod. Půvabnější, ač obtížnější, protože většinou jen na pěšiny obmezená je cesta podle Želivky, většinou lesnatými stráněmi vroubené, do nichž místy nutno vybočiti. Držme se levého břehu přes Borovsko až do Švihova (3 hod.), odkudž možno podle řeky ještě dobře jíti hodinu do Soutic; jinak překročíme řeku ve Švihově a vzhůru cestou v l. strání dáme se k silnici, přímo za silnicí dále až k přivozu u Zruče (ze Švihova ½ hodiny).
2. Vlastějovice. Jako při č. 1. silnicí do Bezděkova a dále ještě ½ km k S. (v pr. mineme rozc. do Ledče) až ke kříži, kde dáme se polní cestou v pr. přes les Luhy do Kounic a přímo dále k S. až k mostu do Vlastějovic (2 hod. viz str. 43.).
3. Melechov. Dostí jednotvárná, jen místy lesem vede z D. K. silnice do Zahrádky, městyse Zahrádky Trhové se starým far. kostelem (1384) sv. Víta, nad Želivkou, kde provozuje se řezbářství tiskařských forem pro barvíře. Silnice s pošt. spoj. přes Koliště vede odtud do Humpolce. Jdeme touto 4 km až na Horky, kde dáme se v l. 2 km na Rejčkov a přímo dále k S. (cestou v pr.) ½ km k rozc., kde odbočíme v pr. k Loukovské mysl. a přímo na vrchol Melechova (viz str. 47.).

Z Dol. Královic vede do Ledče silnice k S. přes Bezděkov (rozc.), kde odděluje se v pr. podle Hněvkovic, tam kde dolovalo se druhdy na rudu želez. Za lesem *Peklo* zv. na holinu Děkanská pole (471 m), odkudž sestupuje do údolí Sázavy u Ledče (10 km). Spoj. toto má rovněž býti žel. tratí doplněno. Další viz na str. 45.

Trať III. Jílové. Mnichovice (Říčany). Kostelec n. Č. L. Zásmyky. Kutná Hora.

Z Davle, nejzazší posázavské stan. naší na Z. vede nás do Jílového buď dráha a cesta podle Sázavy ke Včel. Hrádku

Chrám v Sedleči. Dle fotogr. dvor. fot. J. Eckerta.

(str. 26.), buď pěkná procházka údolím Zahořanského pot. přes Liber (str. 26), nebo posléz siln. přes *Petrov* (z Davle 8 km)

Jílové, král. horní město, proslulé druhdy výnosnými, dnes zanedbanými zlat. doly, děkuje za vznik svůj této těžbě sahající zpět asi do 9. stol. Úpadkem hor i nedostatečným spoj. železn. trpělo město až do nejnovější doby. U města zanedbané Lz. Sv. Václ. s kost. sv. Václava. V okolí letní byty (viz Hrádek, str. 27). Na náměstí prostřed malého sadu farní chrám druhdy sv. Mikuláše, nyní sv. Vojtěcha, s goth. kněžištěm ze XIV. stol. Loď, v nevkusné nyn. podobě, vznikla pře-

stavbou r. 1766. V domě č. 19. býval od r. 1623—1785 klášter Minoritů, kteří kostela jako klášterního používali a až do r. 1636 faru obsazovali. Radnice stará (dům s věží), Věž zv. trojpatrová stavba, vše ze XIV. stol., chová muzeum s památkami na zlatodoly zdejší. Původně byla tu dědičná rychta, zdmi, branami a příkopy opevněná, pražského nákladníka Mikuláše od Věže, jejíž rozvaliny po válce třicetileté r. 1696 primátor pražský J. F. Schönplug daroval obci, aby si z nich radnici upravila; souvisí s ní *stará mince*, pův. dům král. komory a *šmelcovna*, r. 1708 těžářstvem Dvořákovským pro laboratoř a tavení zlata z části vyhořelé radnice zřízená. Tento dům přestavěn r. 1854 pozbyl původního charakteru. — Hřbitovní chrám Božího Těla je starobylá stavba v místech, kde nalézala se zlatá kutiště.

Zlato těžiti počali prý u Jílového v 2. pol. 8. stol. Nejstarší zprávy připomínají bohatý výtěžek zlatých rýžovišť v l. 998, 1031, 1079, 1099 a 1145. R. 1338 zastavil Jílové král Jan Petrovi z Rožmberka. Za Karla IV. byl prý výtěžek skvělý. Tehdy bylo 11 dolů v činnosti. Z nich nejdůležitější byl Šlojiř. Měl na něm podíl známý pražský měšťan *Rotlev* (prodal prý svatební závoj své manželky, aby mohl dále dolovati, když před tím dolováním o jmění přišel; odtud jméno dolu, jenž mu štěstí přinesl). 1422 bylo město Tábority dobyt a spáleno a od těch časů již datuje se úpadek; za Jiřího nestačily již prostředky, aby zatopené doly mohly býti obnoveny. Pozdější pokusy za Ferdinanda I. zmařeny vpádem Turků a novým požárem města 1567; za Rudolfa II. našel minemistr hr. Bedřich Šlik město i doly v žalostném stavu. Ač i Ferdinand II. (1628) a Leopold I. o povznesení dolů se zasazovali, nebyla jistě doba 30tilet. války k tomu způsobilá. Také pokusy za Marie Terezie nepřinesly žádoucí pozhledání. Rýžoviště bývala

na Zahořanském pot. na Sáza-vě, v Stud. Loužku a na Radliku. Na pot. záp. od Jíl. udržela se nejdéle, r. 1778 ještě 150 lidí bylo tu zaměstnáno, však na počátku tohoto stol. bylo tu již jen jediné rýžoviště. V poslední době zabýval se otázkou jíl. dolů dr. Jindř. Barviř (Věst. král. čes. spol. nauk 1896), jenž ujišťuje o možné výnosnosti dolů jílovských, kdyby dostatečný kapitál byl po ruce. Zlaté žíly jílovské jdou částečně břidlicí prahorní, dílem chloritovou. Částečně porfýrem; hornina žil jest převahou bílý a šedý křemen, dílem i vápenec v krásných krystalech vyhraněný v dutinách; kromě zlata vtroušeny jsou kyz železný, arsenový, albit, granát, epidot, laumontit, stilbit a j. zlato vyskytuje se v plátech, zrnkách a větvičkách většinou v křemeni, řídkěji v kyzech. Celkem jako hlavní žíly se znamenají: šlojiřská, tobolecká, klobáská a kosovská. Spočívají v kontaktním pásnu žul a prahorních břidlic, u Zampachu na Sázavě zřetelně patrném a břidlicemi, na svor upomínajícími vyznačeném.

Kromě žel. stan. v Hrádku (3 km, viz str. 26.), má Jílové pošt. spoj. s Prahou a Neveklovem.

Výlety z Jílového.

1. Kabáty a Včelný Hrádek. Po silnici k J. 2 km leží Kabáty a Borek (Ls., viz str. 27.) v pěkné lesnaté poloze; lesem cesta do dvora *Včelného Hrádku*, jenž v min. století náležel starožitníkovi a okres. hejt. královéhr. Karlovi Josefovi ryt. z Hrádku Včelného (Bienenburgu), který do zdejší kaple sv. Prokopa zakoupil z kláš. Sázavského oltární obr. sv. Prokopa, skvost. starou monstranci a některé ostatky svatých (str. 27.).

2. Kamenice (7 km a Vlčková. Pěkný výlet přes Chotouň (1½ km, fer. kol. pražských dětí); odtud na *Pohoř* a dál podle pot. k Markvartovu rybníku a stejným směrem dále do *Těpína* (z Jíl. 5½ km); odtud k S. pak k SV. 1½ km do *Kamenice* (zámek s krásným parkem bar. Ringhoffra, hrob-

ka rodiny téhož se skvostným Kristem Myslbekovým, slévárna, válcovna a hamry na měď, výroba měděného zboží. Přístup na požádání v průvodu úředníka. Na Vlčkovou po silnici k Ladví, však po ¾ km cestou v pr. od rozvětvení jejího v l. k vrcholi (str. 29.). Klíč k vyhl. pavil. nu v blízké hájovně nebo u správy zámku v Kamenici. Host. v Ladví nebna Hvězdě (Olšovice, čistý a do brý, neoznačen, v domě pošt. úřadu).

3. Zbořený Kostelec (13 km). Buď podle Sázavy od Včel. Hrádku jako na str. 27. nebo příjemněji přes lesy jako při č. 2. až do Těptína; odtud lesní cestou k J. pak JV. do *Čakovic* a dále údolím Kamenického pot. (str. 28.). do *Kostelce*.

Z Jílového běheme se nejprve pražskou siln. k S. Pod Vlypy za *Radlíkem* (1 km) rozvětňuje se (2 km), dáme se v pr. lesem k samotě *Chvátalce* (4½ km); až sem může si pěší nadejítí přes Chotouň o 1½ km (nebo brátí se jako výše pod čís. 2. přes Těptín na Kamenici a odtud přes Struhařov do Štířína). Siln. vede dále lesem k mysl. (5½ km), za níž pod lesem v pr. leží víska *Břeka* (přes tuto pěkná cesta lesem až do Borku pod Jílovým); kousek dále rybník a nad ním u silnice

Kostelec u Křížku (7 km), zvaný tak dle španělského kříže na vršku, kde 29. září 1419 shromáždilo se na 40.000 lidí s knězem Václ. Korandou v čele, kteří tu pod obojí přijímali; s nimi spojil se pak Žižka a táhnul k Vyšehradu. Ve starém kostele zdejším starý zvon se starým starogot. nerozluštěným nápisem. 1½ km dále křižovatka se siln. lineckou, vedoucí v pr. přes Nov. Hospodu s rozvětvením v pr. na Kamenici a Těptín, rovně dál přes Ladví na Dnespeky. 1 km za křižovatkou

Štířín ($9\frac{1}{2}$ km z Jíl.) se zám. bar. Ringhoffera; v pr. siln. do *Struhařova* (10 min.); za zámkem v pr. cesta přes *Řepčice* do *Mokřan* (3 km); $\frac{1}{2}$ hod. dále u silnice *Všedobrovice* (v pr. cesta do Brtnice na pram. Mokřansk. pot.) a $1\frac{3}{4}$ km za nimi

Velké Popovice ($12\frac{1}{2}$ km); před rybn. v l. siln. k Uhříněvsi; v pr. přes Brtnice do Lojovic; za pivovarem (s pivem daleko proslulým) v l. silnice přes *Všechromy* k *Stránčicům* a *Říčanům*. Sledující tuto až do Stránčie, můžeme odtud buď do

Kostelec n. Č. Lesy. Celkový pohled.

Mnichovic a pak jako na str. 51. přes *Struhařov* a *Jevany* do *Kostelce n. Č. L.*, aneb dáme se ze *Stránčie* v l. silnicí do *Všechrom* a dále přes *Tehov* lesem k *Černokostelecké* siln. a *Vojkovu* (směr pro cyklisty). Po této sledujeme v pr. směr přes *Buda* a *Vyžlovku* (viz str. 52.) ke

Kozojedům, jež leží několik min. v l. od siln. (z Jíl. do *Stránčie* 18 km, k *Vojkovu* $22\frac{1}{2}$ km, na *Vyžlovku* 28 km) a do

Kostelce n. Č. Lesy (34 km). Město v lesn. pahorkovité poloze s velmi čilou frekvencí. Od 15. 5. do 15. 7. bývají tu (nyní jen zřídka) evičení vojenské posádky pražské. V ten čas týdně 3krát voj. koncerty. Později v létě hojnost dobrých letních bytů. Dobré host. «U zel. stromu», skvostné hřiště pro lawn-tenis. Poštou spoj. do Říčan 3krát, do Čes. Brodu 4krát denně (povoz do Č. Brodu 4 K pěšky 2 hod., poštou za 60 h, do Říčan za 1½ hod. K 1-30).

Kostelec byl v první půli 14. stol. majetkem komory král., která jej vyměnila od pávů Náchodských za Náchod. Karel IV. převzal jej nazpět a jehož rod drží jej posud. Zámek na JV. straně města vyst. byl 1561 Jaroslavem Smiřickým, jehož znak spolu se znakem choti jeho Kateřiny Zajícové nad hlav. vchodem s čes. nápisem byl umístěn. Jiný něm. nápis připomíná, že zámek obnovila Marie Teresie Savojská. Zámek poskytuje skvost. vyhl. — Kostel sv. Vojtěcha, jenž již 1384 byl farním, vystaven rovněž Jarosl. Smiřickým a chová hrobku Smiřických se 7 cínovými, rakvemi. Děkanský kostel Anděla Strážce vyst. 1737 Sigm. Smiřického r. 1608 zemř. Mar. Ter. Savojskou. Stará rad. a dal se jako poručník blbého

V Kostelci je prům. po skrovnu; po domácku provozuje se hrnčířství, krom toho je tu továrna na hliněné zboží, zejména kamna a strojní pletárna.

Výlety z Kostelce n. Č. Lesy.

1. Přes **Aldašín** do **Jevan** (4½ km). Po Mnichovické sil. 1 km k J. k sv. Janu; odtud v l. cestou ke dvoru a hájovně a rovným směrem do lesa až k Aldašínu (str. 51.). Zde v pr. lesem do **Jevan** (str. 51): zpět přes **Vyzlovku** (7½ km), nebo rovně po Mnichovické sil. (4½ km) do Mnichovic.

2. Do **Sázavy** (16 km). Rovně silnicí k J. podle hájovny **Zlodějky** na **Konojedy** (4½ km) jen částečně lesem; odtud mož-

no v pr. přes **Penčice** do **Jevan**, z **Kon.** 4 km; nebo přes potok přímo dále do **Voděrad**, za nimiž stihneme **Zvánovický** pot., údolím tohoto v l. vede cesta ke stoku s **Vyzlovkou** a po té dále až do **Skalice**. Z **Kon.** 10 km). Silnice však ubírá se z **Konojed** dále k J. stále lesem (**Bahnivá Rokle** v l.) až do **Skalice** (také **Stříbrné Skalice**), města v pěkné hornaté poloze nedaleko **Sázavy**, kdež asi v 16. stol. a i dříve ještě

sti jednotvárnou většinou po-
dle samot přes Staňkovice ve-
de cesta do Uhl. Janovic (z
Volešce 21, z Kostelce 25½ km).

1½ km za Maloticemi leží při potoce Výravce

Doubravčany, z jichž okolí známa jsou dvě předhistor.
hradiště k V. »na hradištatech« a jižně »na Šancích«. Zde
opět rula (často překrásná rula sloupkovitá) vystupuje, již
sledujeme skoro až do

Zásmuk (z Kost. 13 km), města a stan. tratě Pečky-Bečvá-
ry; mají pamětihodný klášter Františkánů s kost. sv. Frant.
Ser., děkanský kostel Nanebevz. P. Marie, prastarého založ. a
zámek s pěkným parkem, Pivovar, Cukrovar. Hotel Hampl.

Ve 14. a poč. 15. stol. ná-
ležely rytířům Zásmuckým,
však již roku 1549 pánům Ří-
čanským. Ještě několik různ-
ých majitelů se tu vystřídalo
nežli 1631 ujali je Šternberko-
vé. Kostel děkanský již 1348
jako farní se uvádí, však star-
ší jeho původ patrný jest z ro-
mánské kaplice, která k levé-
mu boku sakristie přiléhá. Ny-
nější stavba z r. 1648. Hlavní
oltář z r. 1742 s obrazem J.
Schlegla (kopie dle V. V. Rei-
nera). Lepší je obr. oltáře sv.
Antonína Pad. 1676 Starobylá
cinová křtitelnice (1687) a kali-
chy z 18. stol. Náhrobky pánů
z Říčan. Z jejich doby také dva
pěkné zvony (1537 a 1568). —
Klášter. Františkán. vyst. ku
konci 17. stol. Ad. Vrat. hr.
ze Šternberka. V kostele velký
hlavní oltář barokní s obr. Sti-
gmata sv. Františka z doby

zal. kost.: na oltáři P. Marie
obraz Madonny na zlaté půdě
ze 17. stol.; po stranách téhož
dva dobré, ale otřelé pastely
z 18. stol. věku. Pěkná kro-
penka z červ. mramoru (1892),
pěkný kalich, misál se stříbr.
kováním a na kruchtě psané a
miniaturevané knihy vesměs z
18. stol. Náhrobek Jarosl. ze
Šternberka vítěze nad Tatary.
Mezi vyřaděnými paramenty
mnohé z brokátových látek
lyonských z konce 16. a poč.
18. stol. (Viz soupis Památek,
okr. kolínský.) Zámek je jed-
noduchá stavba z poč. 18. stol.
V zahradě jeskyňový pavilon,
jehož stěny kaménky a mušle-
mi jsou vykládány. Za mě-
stem v Lipách kaple Nar. P.
Marie z r. 1682 moderně zgo-
tisovaná; Boží Muka z pískov-
ce z r. 1700, obnovená 1810.

Výlety ze Zásmuk.

1. Přes Církviči do Skvr-
ňova a Krůt. Silnicí k JV. do asi 20 min. Vavřince s veli-
přes Prachonoch (298 m, vyhl.) kým rybníkem. Přes kopec
a Nesměny přijdeme za hodi- (421 m) 1¼ km. dále Škvřňov
nu do lesnatého, údolí pot. (zajímavý kost. Sv. Havla, ro-
Vavřineckého, který v těch mánská stavba z 12. stol.), od-
místech mnohonásobné tvoří kuď k SZ. vede pěkná cesta
zákruty. Již v údolí počínají lesnatým dolem Tlukačovem;
domky pěkně položené Církvi- od konce v l. několik min. Bo-
ce, druhdy statku Benediktinů houňovice, z nichž za ¼ hod.
Sázavských; (četné lomy v pís- stihneme do Krůt; než lépe

dáti se hned v pr. do *Horních Krát*, kde spatřuje se pěkný barokní kostel Sv. Václava ze 40 let. min. století na místě, kde již 1384 stával kostel far. ní. Ze starších památek je tu pěkná křtitelnice z r. 1553 a pěkné zvony ze 16.; jeden z 18. stol. Příjemný návrat přes Bohouňovice a dále podle potoka k SV.; po 3 km v l. předh. hradiště »na Šancích«; dál údolím Vejrovky až do Doubravčan (z Krát do Zás. 11 km).

2. *Sázava*. Jako při č. 1. do Dol. Krát, odtud polní cestou k j. ke dvoru Benátku (kdo nemáš gener. mapy, dej si cestu ukázati), odkudž přímo dále vede silnice do *Nechyby* a přímo dále serpentinou přes *Čertovu Brázu* do *Sázavy* (z D. Krát 1½ hod.).

3. *Talmberk*. Jako při č. 1. až do *Škvrňova*, odtud dále silnicí přes *Smrk* do *Úžic*, kdež si od kost. dáme ukázati cestu starou ves (stávala již ve 13. na *Talmberk* již jen ½ hod. vzdál. (ze *Škvrňova* ¾ hod.). Z *Talmběrka* pak do *Sázavy* zpětně dle str. 36., nebo do *Hraz. Rataj* zpětně dle str. 39.

4. Přes *Chvaltinu*, *Mančle* a *Voděrady* do *Lošan*. (Cykli-
sté mohou buď sil. do *Bečvar*, a odtud v l. (5½ km do *Chvaltin*), nebo sil. do *Plaňan* a natud máme již jen ¾ hod. do prv. kříž. v pr. (4 km). *Pěší Kolína*.

Necelé 3 km na východ od *Zásmuk* stihneme k

Bečvarům, stan. dráhy, která se tu rozvětňuje do *Peček*, *Kolína* a přes *Hraz. Rataje* do *Čerčan-Pyšel*. (Viz trať V.)

S *Bečvary* souvisí *Bečvářky*.

Několik minut za *Bečvářkami* stihneme mlýn na *Bečvářce*, za nímž opět vyst. na povrch rula. Kousek dále křižujeme siln. od *Uhl. Janovic* ke *Kolínu* vedoucí; několik min. cesty v l. *Pučery*, v pr. *Poděhusy*; 1½ km dále křižov. cesty od *Solopisk* k *Chotouchovu*; (přes *Malenovice* do *Malešova*). 3 km dále

Suchdol, městys, křižovatka několika silnic; kostel z roku 1756.

turista dá se polní cestou k *Zel. kříži* a v stejném směru dále do údolí *Bečvářky*, přes které se přijde okolo lomů (v l.) do *Chvaltin Horních*, za nimiž po 10 min. přijdeme do *Chvaltin Dolních*. Zde pěkný kostelík Sv. Petra a Pavla z r. 1814—1827. Náhrobky *Gradeckých* z *Bukoviny* (r. 1600). Za kostelem okolo dvoru vede sil. 2 km do *Mančle* (v okolí nalez. denáry kníž. *Boleslava* a nádobky uložené v česk. mu-
seu), kde sil. obrací se k S.; za ¼ h. jsme ve *Voděradech* s kost. *Naneb. P. Marie* z r. 1771. a se zámekem ze 17. stol., však silně zmodernisovaným. V l. sil. přes *Libodřice* a *Svojšice* (kostel Sv. Vác. z r. 1678. Zám. barokní z r. 1756—58.) do *Plaňan*: podle dvora (odtud k JV. táhne se pruh amfibolové břidlice v rule) v pr. do *Kolína* přes *Lošany* (ze *Zás. 11 km*) starou ves (stávala již ve 13. stol.) s kost. Sv. *Jiří*, 1895 ze základů obnoveným. Chová monstranci vynikající bar. práce z 18. stol. a kalich ze 16. stol. Věž, zbytek staré tvrže z 15. stol. Kousek již leží *Lošanky*, u nichž nalezeny žáro-
vé hroby: ve vsi popelovitá vrstva typu hradišského. Od-

V pr. od silnice vrch **Vysoká Zikmundovými**; starý kostel (471 m, s překrás. vyhl.). Na sv. Václava dala 1672 obnoviti vrcholí stával letohrádek s ka-Ferdinanda Viléma z Lobkovic, plí sv. Jana Křtitele, r. 1695 1770 pak znovuzřídití a rozšířiti post. hrab. A. Šporkem, nyní Marie Kar. Khevenhüllerova. ve zříceninách. Pod Vysokou Před kostelem pískovcová skuporažen 25. dubna 1142 Vladi-pina apotheosa sv. Jana Nep. slav II. od Kunráta II. Zno-z první pol. 18. stol. V kostejemského. le pěkný kalich ze zlaceného

K S. silnice do **Radboře**, stříbra s ornamentem pozdní-vsi, která v 15. a 16. stol. byla ho baroku. V místě je cukro-ve stavu spustošeném (Uhry, var a stan. dráhy ke Kolínu.

Za Suchdolem 1 km křižovatka siln.; v l. k S. přes Pe-čky a Nebovidy ke Kolínu, v pr. k J. do Malešova, Čestína a Uhl. Janovic; 1¼ km dále **Miskovice**; ¼ hod. odtud na J. leží **Mezholes** s proslulými vápenci a pískovci korycanskými, plnými rudistů (viz str. 7.). Minuvše ještě malou vesnici **Přítoka** (statek, jenž r. 1250 náležel Brunovi, biskupovi olo-mouckému, v 17. stol. však Hrobčickému z Hrobčic (jemuž byl po bitvě bělohorské skoufiskován). staneme v

Kutné Hoře. (Podrobn. o K. Hoře viz níže trať V. str. 90.).

Trať IVa. Sedlec (K. Hora). Čáslav. Světlá. Něm. Brod-Jihlava. b) Něm.-Brod. Žďár. Jihlava.

Stanice Sedlec-Kutná Hora, z níž odbočuje trať V. Kutná Hora-Zruč, ze stanice na jiho-severoněm. spoj. dráze v trati Kolín-Něm. Brod. Sousedí s Malínem, proslulým střediskem kultury křenové a městečkem

Nové Dvory se zámekm z r. 1686 Bernardem z Věžníků po-staveným.

Za ním viděti park se zám-stup na ohlášení u správce v kem **Kačinou** (stavba řec. slo-zám.; nedaleko dobrý hostinec hu se skv. knihovnou); pří-na Huse.

Drahou blížíme se odtud k silnici čáslavské v místě kde v l. odbočuje silnice do nedalekých **Ověčár** (bažantnice, cukro-var); 1½ km dále křižuje trať silnice z K. H. do Cirkvice, od níž jen ½ km na sever leží

Sv. Jakub, vesnice s památným románským kostelem sv. Jakuba z 12. stol.

Chrám Sv. Petra a Pavla v Čáslavi. (Restaurovaný.)

Staré náhrobky členů řádu Maixnera. Ve far. kost. Sv. eister. sedleckých, Žerotínů, Vavřince v Církvi staré a Rýžnberských a j.; zvláště vy- velmi cenný oltářní obraz Bol. níká náhrobek hr. Kateřiny z P. Marie; ze soch zejména Ka- Arco. Sochy nejstarší v Če- teřina Švihovská zasluhuje po- chách. V novější době péčí hr. zornosti. Chotka vyzdoben freskami od

Za Církví k východu otvírá se rovina bojiště Chotusi- ckého (17. května 1742 Karel Lotrinský porazil Bedřicha II.), trať však uchyluje se do malebnějšího terrainu u *Třebešic*, za nimiž v pr. spatřujeme kostelík **Lochy**, kde 1421 Páta z Častolovic upáliti dal Tábority v Chotěboři zajaté. Kolem *Kolobousku* v l. zajíždí pak vlak obloukem do

Čáslavě, starého král. města, o němž jako východisku vý- letů do Železných Hor pojednuáno zevrubněji v díle *»Železné Hory«*. Tuto jen několik poznámek:

Hostince: U princea (stan. Kl. Č. Tur.), u hvězdy, u ko- níčka, u koruny, záj. host. u Dědků.

Památnosti: Chrám sv. Petra a Pavla, v němž objeveny při provedené obnově stavitelské domnělé ostatky Jana Žižky

z Trocnova, nyní v Museu čásl. uložené, kostelík sv. Alžběty z r. 1728; evang. chrám z r. 1869. Pomník Žižkův dle modelu Myslbekova. Rodný dům Dusíkův (nám.) a Opizův, radnice (drát. košile Žižkova). Věž okrouhlá z dob Přemysla Otakara II. Museum Kaunického a archaeol. spolku Včely (hlavně nálezy z blízkého Hrádku) s lidovou galerií uměl. Divadlo Dusíkovo, znovu přestavěné. Nová sokolovna s velkým sálem.

Domnělé pozůstatky Jana Žižky z Trocnova.

Z Čáslavi vede také trať Vrdy-Bučice (velká raff. cukru) na Žleby a Ronov, na Železné Hory do Třemošné-Závratec.

Výlety: Žleby, Lichnice, Váp. Podol atd. (Viz Železné Hory). Ubíráme-li se tratí SZ. dráhy od Čáslavi JV., kterýž směr sleduje také dobrá silnice (pro cyklisty), provází nás po l. ruce stále tu blíže, tu vzdáleněji lesnatý hřeben Žel. Hor. Minuvše Filipov (zámek a park s hrobkou ryt. Boleslavských z Rittersheimu na místě býv. dvora Šintlochů, cu krovár a kolonie dělnická, v pr. při silnici Drobovice), spatříme v l. nejprve Markovice a pak hned věž zámku Žlebského, za níž v Železných Horách objevuje se kopec se zříceninou Lichnice; trať křížuje u Horek silnici z Tupadel a Potěh (v pr.) ke Žlebům vedoucí a sleduje dále silnici čásl.-němbr. v pr. u lesa spatřujeme Brabčice (v kost. sv. Václava

náhrobky z 15. a 16. stol.) s rybníkem na pot. Čáslavce, v l. Hostoulice, Okřesanec, Chrástice a při samé trati Ráj, načež v oblouku krajinou již vlnitější v terrainu opět rulovém zajíždíme do stanice

Jeníkov Golčův; město původně Jeníkov, od r. 1657 Golčův zvané (361 m) v pěkné lesnaté poloze, jež hodí se za ls.

Několik dobrých hostinců (hot. Černý Orel) i letních bytů. Povozy 1 spř. 4 a 8, 2 spř. 6 a 12 K, na ½ dne a celý den. Výroba nepromok. látek a plachet (vývoz), značný vývoz obilí a semen. Z nádr. do města 1·5 km.

Zříceniny Lipnice (str. 49.).

Zámek s pěknou loreťanskou kaplí je statná budova z r. 1623. Při kapli křížová chodba, v ní 7 obrazů Brandlových (Život P. Marie) a mramorový náhrobek z r. 1653 Mart. Maxm. z Golců. O mariánských dnech velké poutě.

Děk. kostel Sv. Frant. Ser. z r. 1827. Až do r. 1812 bývala zde továrna na tabák, tehdy do Sedlce přeložená. Nynější hřbit. kostel zdá se, že již 1395 byl farou, která později protestantům náležela; obsahuje staré náhrobky zakladatelů.

Po boku Železných Hor vede pěkná tur. odbočka do Chotěboře, o níž zevrubněji pojednává díl našeho průvodce »Železné Hory«. Z Chotěboře pak zaokrouhluje naše Posázaví:

Trať **Chotěboř-Něm. Brod** krásnou lesnatou dolinou Loučberoucí se z Chotěboře k JV., později Břevnický pot. zva-

né k Sázavě na **Rozsochotec** (statek se zámek dr. Mettala, jenž po 300 let náležel Bechyňským z Lažan); silnice z Chotěboře do Nēm. Brodu uhýbá se v těch místech k záp. do **Krupé Dol. a Hor.** (s kost. z r. 1683, jenž chová zajímavou dřevěnou monstranci, od zdejšího truhláře J. Šmejkal a řezanou); asi 1½ km sev. od H. Krupé leží osada **Kerštejn** s nepatrnými již stopami býv. hradu. Trať sleduje dále

Loučnou podle samoty Chrástku a jiných samot k **Břevnici** (nedaleko dvora nalézají se nepatrné již zříceniny obecně **Hradu** nazývané po hrádku Václava Bibrštejna, jež Jiří 1469 zajmouti a hrádek jeho zničiti kázal. Zde také mnohé starožitnosti byly nalezeny). Trať konečně u Pohledských Dvorů překročuje silnici z N. Br. do Přibyslavi vedoucí a podle Sázavy běže se do Nēm. Brodu (viz níže).

Golčův Jeníkov spojen je s Habry 6krát denně autobusem. Z Golč. Jeníkova silnice (směr cyklistů) odchyluje se daleko od tratě železniční přímo k J. přes Olšinku do Frýdnavy a **Habrů** (6 km farní kostel Naneb. P. Marie starého založ. obnoven 1676—1678, staré náhrobky z konce 16. a poč. 17. stol. Zámek vyst. hr. Adolfem z Pöttingu 1718. Zde Sigmund 1422 Žižkou byl poražen, a hejtmaně Táboritů na rytíře pod širým nebem pasování. Odtud k J. V. vede silnice do Světlé (12 km); podle rybníka přímo k J.; po 3 km odbočuje v pr. přes Nový Dvůr, Kněž a Tis (letní sídlo, z Habrů 6 km. Odb. N. J. Pož.) a **Lučlee** (starobylý kostel, kostnice s oltářem z kostí postaveným) do **Okrouhlice** (16 km). Hlavní silnice jako podle pravidla sleduje dále na **Kámen** a **Skuhrov** a podle malých osad **Radostína** a **Pelestrova** do Nēm. Brodu.

Trať dráhy SZ. u Golč. Jeníkova obrací se náhle k Z. a pěknou lesnatou polohou probírá se v mírných obloucích ke **Kozohlodům** a **Vlkánči**, kde opět na jih se obrací

Ve Vlkánči je starý farní kostel (1384) sv. Jakuba se psaným canon missae, jež Vojtěch Kofara, sedlák a rychtář z Proseče r. 1890 (jsa stár 57 let) tak dovedně napsal, že jako tištěný vypadá. V blízkém okolí Vlkánče tvoří útvar křídový malý ostrov v rule.

Trať zahýbá do lesů u **Kamenné Lhoty** (v l.) a **Nové Vsi** (při trati) jimiž dospíváme do stanice

Leština-Habry (do Habrů lépe z nádr. Golč. Jeníkov autobusem). Odtud poštou neb povozem do **Ledče** a **Dolních Královic** (viz str. 47.) a odbočný výlet na **Chlum**.

Chlum. Od nádraží v pr. několik min., pak silnicí v l. do **Dobruče** (1½ km); zde od kost. v pr. přes **St. Chrambož** (Chraňbože) na Nov. **Chrambož** a ves **Chlum** (5 km), která někdy městem bývala a kde nad rybníkem spatřují se skrovné stopy hradu, jenž i s městem 1645 od Švédů byl vypálen. Hrad Chlum byl lenním sídlem proslulé rodiny **Slavatů** z Chlumu a **Košumberka**, jíž od r. 1574 patřil. Od zříc. rozhled na část Železných Hor.

Trať sleduje nějaký čas silnici **Ledečskou** v krajině dosti jednotvárné, která asi po 1 km počíná nabývatí zajíma-

vosti *Malou Sázarou* z l. strany k trati se přibližující; u *Vrbice* ji překročíme, takže odtud stále ji po pr. ruce máme. Za *Vrbicí* stranou v l. leží *Smrdov*, až do husit. válek městys. V krásném údolí *Josefském* objevují se sklárny, brusírny a letohrádek, trať obrací se náhle k JV. i spatřujeme před sebou dolinu *Sázavy* a v ní v pr.

Světlou (viz str. 48.) Odtud jde trať stále již podle *Sázavy* k JV.; v l. na stráni spatřujeme osadu *Příseku*, pak *Pohled*; při *Sázavě* mlýn *Dobrá* a za ním v pr. *Babice*, v l. *Volešná*, načež spatřujeme z daleka v pr. zříceniny *Lipnice*, vjíždíme do stan.

Okrouhlice, ves (267 ob., 400 m), pěkné a pohodlné Ls. v blízkosti lesů v poloze chráněné. Dobrý host. Fr. Hyrš. H. Zrzavý, říd. uč. má zde velké školky ovocných stromů, ozdobných keřů, stromů atd. v místě je škrobárna a syrobárna. Statek odkazem *Straky* z *Nedabylic* připadl Akad. *Strakovské* v Praze.

Výlety z Okrouhlice.

1. **Lipnice.** Na *Lipnici* možno buď ze *Světlé* (viz str. 49.) nebo nejbliže z *Okrouhlice* silnicí k J. přes řeku (v l. od mostu ústí *Perlový Potok*), za mostem v pr. ke kapliče, kde silnice se rozvětjuje (v pr. k *Světlé*); dáme se v l. na *Krásnou Horu*; však $\frac{1}{4}$ hod. cesty před touto v pr., většínou již lesem na *Lipnici* ($7\frac{1}{2}$ km, další na str. 49). Zpět přes město *Lipnici* s farním kost sv. *Vita* r. 1688 vyst., z jehož původní stavby zbyly jen ná-

hrobky *Trčků* z *Lípy*. V městě provozuje se kamenictví, soustružnictví perletě a kartáčnictví. Je tu škrobárna, pivovar, mlýn a pila. Od trigon. bodu (pyramidy) na *Holém Vrchu* nad městem vděčná vyhl. Příjemné Ls.

2. **Světlá**; kdo nechce po-
užití dráhy, může sledovati
silnici jako při č. 1. přes
most k *Babicům* a dále přes
Nov. Ves do *Světlé* (9 km)
nebo *Sázavu* podle tratě smě-
rem dosti přímým.

Něm. Brod, král. město (485 m), malebně rozložené nad *Sázavou*, honosící se pěknou starobylou i novodobou villovou výstavností, jest střediskem dosti čilého průmyslu (soukenictví, úprava a zpracování lnu, výr. stávkového zboží, parostroj. pivovar, škrobárna par. vále. mlýny, výr. kostní moučky, syrobárna, výr. lih. náp., kruh. cihelna, výr. hosp. strojů, výr. kaučuk. razítek, pilníků, 2 tiskárny a t. d.)

Z nádraží do středu města $\frac{1}{4}$ hod. Omnibusy (40 h.) U nádraží levnější hotel (neklid), v místě *hot. Moravec* dříve *Vrána* (28 pok., povozy), *U čer. orla* (20 pok., stan. turistů, cyklistů, povozy), *U bíl. koně*. Spojení na *Přibyslav-Zďár*, *Světlou* nebo *Pardubice*, *Humpolec*, *Jihlavu-Vídeň*, *Kolín*, *Prahu*, *Děčín*.

Náměstí v Něm. Brodě. Dům Havlíčkův s arkýřem na nároží.

Město pův. Brod, později Smilav, pak Něm. Br. zvané vzniklo v XIII. stol. původně jako místo hornické v blízkosti dolů stříbrných, jež tehdy Smilovi z Lichtenberka náležely. R. 1319 koupil král Jan polovici města a postoupil ji Jindřichovi z Lipé, který 1320 i druhou pol. města zakoupil. 1340 město poprvé, skoro celé popelem lehlo. Karel IV. 1363 připojil Brod ku počtu měst královských. Od r. 1376, kdy Lipnice s Brodem Bočkovi z Poděbrad byla zastavena, po važován B. za město ochranné. Čeněk z Vartenberka (str. 49.) zajal tu 1417 Heřmana Nikolského, 1422 byl tu Zigmund, před Žižkou prchající (str. 85.) poražen a město 10. ledna dobyt a požárem zničeno, takže po 7 let bylo bez obyvatelů a také stříbrné doly byly opuštěny. 1423 shromáždil tu Žiž

ka novou výpravu, s kterou pak přes pustý Brod ku Jihlavě táhl. 1436 vítali již Brodští ve městě vzkvétajícím Zikmunda, jako uznaného krále čes. Po Čeňkovi z Vartnb. byli na Lipnici a v Brodě pány páni z Lipé; 1470 zahájil odtud král Jiří výpravu na Moravu. 1472 učinili na město útok Jihlavští s pomocí zrádce, něstského hlásného Hnáta; zrada byla v čas odkryta nepřátelé odrazeni a hlásný žemami s věže svržen a kamením ubit. Kostra jeho potom byla na radnici postavena, dán jí do pravice zvonek a do levice kosa s nápisem «Qua hora nes-eis» (kterou hodinu nevíš); kostra ta shořela 1632; brodská smrt však ve výklenku nové stavby r. 1663 obnovena. 1560 přešel Brod prodejem v majetek Frant. hr. Turna. Martin hr. Turn prodal jej 1595

Janu Rud. Trčkoví z Lipě, jenž byl posledním pánem, jemuž byl Brod podléhal. Následkem své polohy trpěl potom Brod velice válečnými pochody v 17. stol. Jan R. Trčka byl jako účastník povstání 1621 v domě svým v Brodě zajat, však po dokázání své nevinu při statcích i svobodě zůstaven, nicméně však po jeho smrti 1635 proces proti němu obnoven a dědicové jeho statků zbaveni. 1637 prohlášen Brod za město svobodné. Několik požárů (1626, 1606, 1662, 1676, 1691), čtyřikrát vpád Švédů i jiné události válečné, rány morové (1661, 1610) těžce Brod stíhaly, 1671 uveden sem řád Augustiánů bosáků a položen základ býv. kláštera. 1735 otevřeno gymnasium z nadání měšťanky Kateřiny Kobzové, jež muselo 1779 býti zavřeno a v hlavní školu proměněno; teprve 1807 znovu otevřeno a v hlavní školu profesori praemonstráti kláštera Želivského. V Brodě narodil se Michal de Causis, pověstný odpůrce Husův na sněmě kostnickém a P. Eugen Kadeřávek, prof. a rektor čes. univ.

Památnosti města. Děk. chrám Nanebevz. P. Marie, původně got., vyst. řádem něm. rytířů 1350, později však přestavbami změnčován. Kopule osmihranná nad presbyterií vyst. 1725. Umělecky cennější jsou mnohé chrámové ozdoby a utensilie: křtitelnice s pěknou řezbou z r. 1512 poblíž kaple sv. Barbory; kalich tak řečený Kobzinovský, stříbrná monstrance, památný pacifikál, nalez. mezi starožitnostmi u Sv. Kateřiny. Varhany jsou nové z r. 1877 z bav. Ettinků. Mezi čtyřmi zvony Vilém z r. 1335 (2000 kg.) jest ze dvou nejstarších zvonů v Čechách. — *Býv. kaple Sv. Barbory* při vých. straně kostela z r. 1768, od r. 1820 bývala hlavní školou; v létech padesátých dávala se tu také div. představení. — *Kostel Sv. Trojice* z r. 1737 nijak nevyniká. Pod ním kaple sv. Kříže s dobrým pramenem. — *Kostel Sv. Kateřiny* se špitálem pro chudé na Dol. Předměstí stával již r. 1319. — *Hřbit. kostel Sv. Vojtěcha* neznámého založení ve slohu gotickém s oltářem a výplní barokní. 1595 činí se již o něm zmínka. Krásná, drahocenná okna z nové doby. Kristus na kříži na pobočním oltáři od Ad. Prokopa. Na hřbitovní zdi křížová cesta; zde odpočívají rodiče Havlíčkoví a dcera jeho Zdeňka; hrob zdobí pomník poř. Svatoborem a obcí německo-br. — *Býv. klášter Augustiánů* na Hoř. Předměstí *gymnasium* (viz výše děj.); chrám má barokní portál, stavěn jsa v pozdní renaissanci z r. 1705; při sev. straně kaple v maurickém slohu (prý věrná kopie bož. hrobu jeruzalemského). Na hl. oltáři *Rodina Boží* od Siarda Noseckého z r. 1747. V kreslárně novější budovy gymnasiijní pam. deska Dobrovského, kterýž zde studoval. — *Býv. radnice městská* s pověstnou *brodskou smrtí* (viz výše dějiny města). —

Dům Havlíčkův s arkýřem na náměstí, druhdy majetek rodičů Havlíčkových, nyní Spořitelny; zde 1851 zatčen Havlíček a odvezen do Brixenu. Na domě poprsí 1871 odhalené. — *Dům Malinův* na náměstí s krásným průčelím a zajímavou klenbou ve Vladislavské gotice v chodbě domovní; bývalé prý sídlo Jana Rudolfa Trčky z Lipy. — Na Horním Předměstí škola hospodyňská, okr. nemocnice z r. 1897, pivovar právovar. měst. — Na náměstí Koudelova kašna, k níž poutá se pověst o lakomém pekaři Koudelovi, sousoší Mariauské, záložna, nová radnice městská se spořitelnou, lidovou knihovnou a městským museem (uložena tu privilegia městská, stará práva česká z r. 1372, kancionál z r. 1505, staré artikule cechovní a j.) — Pěkné procházky poskytuje městský sad z lesa upravený, jenž k sev. táhne se nad vlnitým rybníčným údolím. S Kalvarie pěkná vyhl. na město, a na zříc. Lipnice.

Výlety z Něm. Brodu.

1. **Petrkov**, lázně první stanice na trati N. Brod Humpolec. Viz str. 65.

2. **Frýdnava a Hochtanov**. Cestou k nádraží, však za kost. Sv. Kateřiny v pr. přes trať cestou podle tratě až na Baštin (4 km), kde se cesty dělí; v l. 1 km do Frýdnavy, rovně dál ještě 2 km do Hochtanova; (nebo přes Frýdnavu do Hochtanova 3 km). **Frýdnava** (zast. SZ. dr. 400 m), pěkné místo (ls.) v lesnaté poloze s rybníkem (53 Č 299 N.). Zde otevřeny byly před časem nové šachty stříbrné, však opět opuštěny; zde vystupuje v ru. le také porfýr. Ves, dneska německá, jest staré české maurské sídlo, jehož tvrz teprve 1806 rozmetána.

3. **Sv. Anna a Pohled**. (Taky drahou.) Po silnici Příbyslavské přes ústí Loučné 5 km až k rozcestí; kdo chce do Pohledu, dá se ještě 1 km v pr.; do lázní však lépe v l. (ještě 1½ km). Slabé železité lázně, jež jsou v rukou něm. U Čechů bydlet lze nejspíše jen v Pohledu (dotazy u ředitele ma-

tičné školy). 1731 zřídil tu cisterciák Alen ze Žďáru kapličku, při níž prý zázraky se udály. Abatyše Kandida Marešová z Pohledu zřídila zde pak poustevnu; 1766 postaven z darů poutníků nynější kostel 1814. *Pohled* je obec smíšená s matičnou školou. Kostel býv. žensk. kláštera asi 600 let starý s ostatky sv. Faustina a Kandida ve voskových tělech, přioděných bohatým rouchem s uměle pracovanými ozdobami. Pěkný zlatý kalich z 18. stol., misál z r. 1751, breviář z r. 1670 a pontifikale stříbrem okované z 18. stol. Původně stával tu rom. kostel, jehož absida ve farní zahradě se spatřuje. Od r. 1243 byl Pohled majetkem pánů z Lichtenberka, r. 1263 prodán paní Jutě, vdově po ryt. Kunovi z Kovaně, která tu 1265 s pí Ludmilou z Dubé ženský klášter cisterc. založ. (odtud zněměně jméno Frauenthal). 1424, když Žižka táhl do Moravy, Husité jeptišky vyhnali a klášter pobořili; za 50 let znovu jeptišky se dostavily. 1486 po-

tvrdil Vladislav klášteru privileje Otakarovy; v probošství, postaveném 1714 od Sanktiniho péči abatyše Konstanacie Markvartovy, nalézá se fara. 1782 klášter zrušen. 1807 koupil statek od náh. fondu hr. Josef z Unverthu, jenž klášter na panské sídlo přestavěl.

4. **Ronovec.** Vlakem do Rozsochatce, odkudž znač. cestou $1\frac{1}{2}$ km k zříc. hradu Ronovec, zal. Smilem z Lichtenburka v 13. stol. Již od r. 1544 je pustý. — Cestu možno vděčně podniknouti přímo z Brodu pěšky.

niknouti přímo z Brodu pěšky po silnici Příbyslavské $2\frac{1}{2}$ km k Pohledskému Dvorům, odtud v l. do lesnatého a lučinatého údolí pot. Břevnického, v němž vystupuje zajímavá hornina *eklogit* zvaná (směs zeleného amfibolu n. smaragditu a červeného granátu).

6. Na **Žižkovo pole** (18 km) přes Šicendorf nebo Příbyslav dle hlavní tratě (viz níže).

7. **Lipnice.** Silnicí přes Okrouhlici (14 km) neb pěšky přes Poděbavy a Krás. Horn (14 km).

Z Brodu Něm. trať naše rozděljuje se třemi směry;

a) *Přes Příbyslav a Žďár* podle Sázavy a prodloužené posázavské tratě z Něm. Brodu do Žďáru. Trať sleduje Sázavu k zast. **Pohledští Dvořáci** a stanici

Pohledu, o níž výše pod čís. 3. více pověděno. Odtud přes *Bélou* silniční spojení na *Chotěboř a Ždírec*; s pěknými pohledy na Sázavu (v pr.) stihneme za krátko zast.

Čes. **Šicendorf**, úplně českou obec, kde kvetly druhdy doly olověné; nedaleko nad Sázavou kostelík sv. Kateřiny, ježž horníci r. 1539 vystavěli. Zde v Horách sv. Kateřiny Valdštýn těžil stříbro. V 17. stol. znovu se tu kutalo a v *Horkách Střílných* stříbro tavilo. V leštěnci v t. zv. Pekelné štole nalezeny také stopy zlata. Zde ústí do Sázavy Borovský pot., jenž zejména v partii mezi

Macourovem a Žel. Horkou. **Žižkovo pole. Borová.** Třeba jakož i na přítoku od Čes. Bělé jíti 2 km silnicí k Příbyslavi, tu ústíem poskytuje příjemné až ke kříži a tuto v l. k S. k lesnaté partii, z nichž přes mohyle Žižkově (1 km) odtud Heřm. Dvůr dojíti lze za $\frac{3}{4}$ k sev. do Schönfeldu a v pr. hod. do rodiště Havlíčkova většinou výsluním do Borové (ze Šicendorfu $2\frac{1}{2}$ hod.). (2 hod.).

Za Sázavou, již překročujeme, malá osada Utín, a při samé trati Hesov se zast., načež spatřujeme již staniční město

Příbyslav, staré hornické město, amfiteatrálně nad Sázavou rozložené. Pův. got. kostel sv. Jana Křt. je ve stavu z r. 1753, jen věž pův. stavby náleží k nejstarším stavbám města. Pamětihodná křtíelnice a obrazy Stětí sv. Jana od nezn. mistra. Ze hřbitova krásná vyhl. na Sáz. Na nám. u

radnice tur. mapa. Při Sázavě útulný sad Seidemanka. Výr. škrobu, líhu, octa, soustružnictví perleti, tkalcovství a barvířství. Hot. Klusáček.

Přibyslav jako Něm. Brod a j. místa v této části Posázaví děkuje svůj původ dolování na stříbro, jež těžíc ze žil většínou chudých od husitských bojů zaniklo, až i později (16. stol.) dály se v tom směru marné pokusy. 1424 byla Přibyslav Husity obležena a zničena a požárem 1767 znovu v niveč uvedena, takže málo se tu z pův. památek zachovalo a také pamětní knihy a spisy zmizely. Na »Vyšehradě«, vých. od kostela stával původní hrad Přibyslavský, na jehož místě r. 1560 Zachariáš z Přibyslavi vystavěti dal hrad nový; tato starší renes. stavba však nejspíše r. 1767 vzala pohromu a přestavěna byla, což r. 1847 se opakovalo, takže dnes nezbyvá mnoho pozoruhodného. Starý Vyšehrad jen několik domků a širokých hradeb tvoří. Kostel má ráz 18. stol., jen věž s got. okny ze starší doby jest zachována.

Výlety z Přibyslavi.

Výlety tyto možno si zkrátiti drahou do Ronova a Sázavy.

Rodný domek K. Havlíčka
v Borové.

1. Ronov. Od kostela k sev. po silnici a poslední uličkou v pr. na polní cestu vedoucí 2 km do vsi Ronova v pěkném údolí, nad nímž zvedá se několik malebných kopečků,

z nichž k JV. vyniká Rosička; za vsí ještě $\frac{1}{4}$ hod. nad Loseničkou nalézá se zřícenina hradu Ronova. Hrad vystaven 1250 Čeněm z Hronovců, jehož synové střídavě zde a na Přibyslavi sídlili. Později potomci měli četné spory s klášterem Žďárským. Čeněk z Ronova byl ve spolku s pány a Zikmundem a horlivým odpůrcem kalicha. Byl pak hrad Husity dobyt a zbořen. Od zříc. pěkná vyhl. na Posázaví a Českomor. Vysočinu.

Viz níže směr želez. trať k stanici Ronovu.

2. Žižkovo Pole. K s. silnicí, však hned v l. na Dobrou a cestou k S. (nikoli silničkou k záp.) ke kříži a k roze., 5 min. za tímto cestou v l. až na místo (4 km) označené mohutným pomníkem, kde Jan Žižka z Trocnova 11. října 1424 život svůj dokonal. Husité zmocnili se pak Přibyslavi. Mrtvola Žižkova několik dnů spočívala v dobytém hra-

Žižkův pomník u Přibislavě.

dě Ronově; po jejím přenesení tento byl zničen.

3. **Borová.** (Nepřízn. spoj. poštou 40 h). Rodné místo Karla Havlíčka (Borovského) 3½ km na sever po silnici přes Modlíkov. Nebo jako při č. 2. k mohyle Žižkově a od této přímo dále k S. 8 min. do

Z Přibyslavi sleduje trať naše Sázavu zprvu ještě hor-
natou polohou k stanici **Ronovu** (viz výše č. 1.); a dále k sta-
nici **Sázavě** v krásné poloze nad Sázavou (nádr. v Horní Sá-
zavě). Zde nalézáme se již v obvodu *Žďárských Hor*, pro něž
spec. psán je XIII. díl průvodce: »*Železné a Žďárské Hory*«. Odtud nejbliže je přístupna

1. **Rosička (643 m).** Od ná-
draží dolů podle Sázavy ½ hod.

Schönfeldu, odtud v pr. polní cestou do Borové (2 hod). Z daleka již viditelný jest kostelík Borovský, od něhož je pěkná vyhlídka do širého okolí. Na slavného publicistu a bojovníka upomíná pamětní deska na rodném domě (slavnost r. 1862 při odhalení konaná náleží k nejvelkolepějším nár. manifestacím své doby) a pomník prostřed náměstí. V domě č. 36 nar. se *Václav Zeleňý*. Od kostela sv. Víta ze XVII. stol. krásná vyhl.

4. **Peperek (Bergwerk, 669 m).** Pěší chodec dá se jako při č. 1., však hned za městem z pol. cesty v l. do *Hřístě* a *Losenic* (7 km), nebo přes Ronov údolím *Loseničky* až do *Losenic* (8 km, kostel sv. Jakuba ze 14. stol. v nyn. stavu z r. 1626), odtud podle rybníka v l. 2 km k vrcholi, s něhož je skvělá vyhlídka na Česko-mor. Vysočinu.

5. **Rosička (643 m).** Z Přibyslavě po sil. k Polné k J., však ode dvora polní cestou v l. do *Olešné* (1 km) a přes *Spinov* (6 km) do *Nížkova* (7½ km); dále pak ½ hod. silnicí k Sázavě pod Rosičku a v pr. na vrchol Rosičky, odkud je skvělá vyhl. do Čech i do okolí Žďáru na Moravě.

6. **Prameny Sázavy. Žďár.** Vděčná partie pro pěšího turistu, jež podrobně je vypsána v díle XIII. *Železné a Žďárské Hory*.

silnicí do *Nížkova*; po ½ hod. v l. na vrchol

2. **Peperek** (669 m). Od nádraží do Hor. Sázavy a silnicí přes řeku k SZ. k Losenici; brzy za městem v pr. cestou na Slakhamerský dvůr. Při samém konci od kříže v l. k vrcholi. Z Čertova Kamene na vrcholi krásný rozhled.

3. **Rozštěpená skála**. Jako při čís. 2. na Slakhamerský dvůr a dále do Slakhamrů, však u těchto v pr. cestou nad pr. břeh Sázavy, kde mohutná skála štěpí se v několik hro-

tů, hlubokými rozsedlinami oddělených. Pohled do »Pekla« u Najdeku.

4. **Zámek Žďár**. Pěší vděčnou partií možno spojit s návsťou dle č. 2., odkudž sestoupíme buď pěšinou k sev. a najdeme lesní cestu k vých. vedoucí, která za krátko překročí hranice zemské a po $\frac{3}{4}$ hod. dovede nás na silnici. Touto zprvu k S. pak JV. $\frac{3}{4}$ hod. do zámku Žďaru. (Další viz níže.)

Dráha sleduje dále tok Horní Sázavy pod Rozštěpenou skálou (v l.) úzkým korytem Peklem do malebně rozloženého Najdeku s vysoko položenými zbytky býv. tvrze nad býv. školou, za níž brzy následují Přední č. *Fiklovy Hamry* a za nimi Zadní čili *Frendlovy Hamry*, mezi nimiž je žel. zastávka nesoucí česky nesprávné jméno

Frendl-Figelhamry. Zde již opouštíme úplně vysočinu a za krátko kyne nám stanice prvního mor. města

Žďaru při ústí pot. Staviště do Sázavy. Sídlo českých úřadů, školy hosp. a odb. lnářské a čilého průmyslu (obuv, škrob, lepenka, cement, cihly, šátky a šály). Vývoz stav. dříví. *Hotel Veliš* na nám. Dráha pokračuje přes Bystřici n. P. do Tišnova (viz díl XIII. Železné a Žďárské Hory). (Pošt. spoj. s Jihlavou.) *Chrám sv. Prokopa s kaplí sv. Barbory* opravený r. 1841 má got. loď a krásný hl. oltář; kolem kostela sad. u něhož býv. tvrz s okolními budovami tvoří nejstarší část města. Také *kostelík sv. Trojice* (se hřbitovem) v ulici Komenského náleží k nejst. památkám města. Spolkový ruch soustřeďuje se v *Národním Domě* na Malém nám.

Výlety z-e Žďaru.

1. **Zámek Žďár. (Kláster)** leží od města $\frac{1}{2}$ hod. na sever. Cesta vede přes potok staviště; v pr. starobylý Moučkův mlýn pak silnice do *Vysokého*, v l. dále návrší (631 m) se *Starým Dvorem*, sídlem druhdy paní Eufemie, vdovy po zakladateli kláštera Bočkovi z Obřan. Přicházíme k zámku Žďaru po kamenném mostě, vyzdobeném osmi bar. sochami

světců s pohledem v l. na rybník *Branský*, kde stával pāv. dřevěný klášter, v pr. na ryb. *Konventský*, na jehož levém břehu malebně rozložen býv. klášter i výletní lesík *Borovinka* se *Zelenou Horou* v pozadí. Na této (610 m) poutní kaple z r. 1719, vystavěná šantním v podobě pětipaprskové hvězdy. Zde odpočívá spis. *Matěj Sychra* od r. 1830.

Zámek žďárský jest bývalá prelatura kláštera; 1240 povolal sem Jan z Polné Cisterciáky z Oseka v Čechách, kterým se tu však nelíbilo; dal potom les s pozemky za účelem založit kláš. Přibyslavovi, purkraběti Veverskému, který zemřev za vázal k tomu Bočka z Obřan, jenž založení 1251 uskutečnil. V 14. věku trpěl klášter loupeživou šlechtou, 1421 Husity, však pomocí kr. Jiřího se povznesl; 1737 a 1784 utrpěl požary a 1784 byl zrušen. — Město stávalo již ve 13. století jako majetek kláštera, jehož opatům děkovalo svůj rozkvět, a jehož osudy sdílelo. — Konvent, před nímž stojí dvě prastaré lípy, na nichž prý Husité některé mnichy oběsili, je částečně zbořen. Za ním sad nad studní, nad níž bývala socha P. Marie Studnické a k níž mnohé legendy se pojí. V prelatuře zasluhuje pozornosti bývalá *aula opatská*, konventní, nyní farní kost. *Nanebevz. P. Marie* je z největších kostelů na Moravě. Z původní stavby ve slohu přech. udržela se jen loď na sev. straně. Obraz na hl. oltáři z r. 1692 od Mich. Willmanna. Kaple, v níž nalézá se hrobka zakladatele, v nov. době zreštaurována.

2. **Prameny Sázavy** tvoří dva potoky: *Dářský*, jenž svádí své vody do ryb. Branského a *Stojanovský*, jenž vyvěrá na východě v lesích Žďárských Hor (na Žákově Hoře). Cesta k těmto pramenům vede turistickou partií na *Derět Skal* (viz níže), cesta k pramenům pot. *Dářského* vede přes Polničku, ryb. Velké Dářsko do Radostína a dále do Vojn. Městce a Krucemburku, nebo odbočkou na Borovou nebo Přibyslav. Podrobnosti těchto tří partií obsaženy jsou v dílu XIII. Železná a Žďárské Hory.

3. **Devět skal.** Nejzajímavější partie Žďárských Hor na sever od Žďáru, kamž vedou znač. cesty spojující se do Čech na Herálec, Křižánky a Svatku nebo do Nov. Města na Mor. Cesta vede od žám. ku Žďáru přes Stojanov, Světlínov do Cikháje, vlastního uzlu pod Žakovou Horou. Viz podrobnosti v díle XIII. Železná a Žďárské Hory.

b. Německý Brod - Jihlava.

Jiho-severoněm. spoj. dráha vede nás z Něm. Brodu podle pot. Sázavy kol Šlapánky do zastávky

Frýdnavy, odkudž lze vystoupiti na Hochtanov (viz str. 83.), za níž následuje stanice

Šlapánov (druhdý Přibyslav-Šlapánov), jež pozbyla svého významu pro pošt. spojení s Polnou a Žďárem. Po 2 km za Šlapánovem opouštíme Šlapánku, nad níž nedaleko leží Dol. Věžnice s německou většinou a nad ní česká obec Horní Věžnice, jež jsou známy zápasem o českou školu. Dráha odbočuje podle Zlatého pot. přes zast. *Kamenné* k něm. *Šicendorfu*, kdež nalézá se stanice

Polná-Štoky. Štoky leží odtud severoz. $\frac{5}{4}$ hod. (spoj. pošt. 50 h). Polná je spojena místní drahou (4krát denně, 6 km) se zast. v cihelně v Polné.

Polná město (486 m) s čilým průmyslem (3 škrobárny, 2 podniky pro výr. zboží pleteného a tkaného, 4 cihelny, pivovar, domácí prům. soukenický a tkalcovský). Poštov. sp. se Zďárem a Přibyslaví.

Polná uvádí se již v 13. stol. jako město. V 14. stol. posádka zajav do Prahy ji odstol. jako město. V 14. stol. vedl. 1486 prodal Viktorin Polvlád tu Jindřich z Lipé, v 15. nou Bočkovi z Kunštátu; pak Hynek Ptáček z Pirkštejna, náležel hrad zdejší Trčkům z jehož dcera provdala se za Viktorina, syna kr. Jiřího, pozd. kníže. Minstrberského, 1471 zmocnil se města Zdeněk ze Sternberka. Jeho Uhři páchali ukrutnosti v celém okolí; 1472 Jan Jenec z Janova Polnou dobyl a

Památnosti města. Zámek, druhdy nádherný mezi rybníky za Kateřinským předměstím, z části v rozvalinách. Starý děkanský chrám r. 1705 kníže Leop. z Dietrichštejnu přestavěný, vyhořel 1863. Starý kostel sv. Kateřiny na kopci v předměstí kateřinském. Kaple Sv. Barbory na hřbitově z r. 1715.

Od Něm. Šicendorfu dále údolím Zlatého pot. podle dvou rybníků následuje po 3 km *Třtětž* (viz výše); za ní minuvše v pr. bažantnici, v l. myslivnu s Karlovým Lesíkem stihneme při silnici *Pávor* (viz výše) a podle *Bedřichova* (v l.) zajedem k pohraniční parní pile a k stanici

Jihlavě, města se značnou českou populací. Správa v rukou něm. Matiční škola. Česká Beseda. Město již od r. 1257 trvající. Farní chrám Sv. Jakuba se znamenitým oltář. obrazem od Steinera; obnoven po požáru 1523. Při farním chrámu Matky Boží byl již r. 1243 klášter Minoritů. Velepamátná kaple Sv. Jana za městem, o níž praví se, že založena byla již r. 799 a byla majetkem rytířů německých. Město zřídilo pomník polic. ministr. Kempenovi. Na Jihlavce **Král. Kámen**, pomník na paměť, že zde r. 1527 Ferdinand I. na cestě své do Čech jazykem českým na české státní právo přísahal. Stavové moravští pomník r. 1649 a 1830 obnovili.

Host., Besední dům, Grand Hotel, Zlatý lev, Zlatá hvězda, U 3 křížů.

c. Německý Brod. Světlá. Ledec. Rataj. Čerčany viz zpětným směrem dle tratě I.

Trat V. Sedlec. Kutná Hora. Zruč. (Štěpánov a Dolní Královice).

Ze stanice Sedlec-Kutná Hora (viz str. 75) odbočuje býv. místní dráha do Kutné Hory, prodloužená nyní do Zruče. Minuvše zast. *Sedlec*, o níž je řeč níže (viz str. 92.) s pohledem v pravo na Kaňk, stihneme stanici památného města

Kutná Hora, král. svob. horní a mincovní město (13657 ob.) nad Vrehlicí, také Kutnohorským Páchem neb Malešovským pot. zvanou, které již od hlavní tratě poskytuje se Sedlcem, před ní rozloženým, imponantní pohled.

Přední hostince: U černého koně (Moravec), Chuchle u vlas. dvora, Haškův v ulici Kolárově, na Poště, Císařský, U Modré Hvězdy, u zlaté Stoupy blíže nádraží. Povozy v host. po ruce. Pošt. spoj. na Zbraslavice, Janovice Uhl., přes Suchdol, Bečvary a Zásmyky do Kouřimi.

Starobylé město s bohatými dějinami a nesčetnými památkami, jež samo stojí za delší návštěvu. Kdo zavítá jen na den, neopomeň navštívit aspoň chrám sv. Barbory, Vlaský dvůr, kostel sv. Jakuba, Kamennou kašnu a Kamenný Dům, při čemž i některé jiné památky cestou se namanou.

Původně stávaly na místě Kutné Hory hrady Žlunice, Cimburk a Hrádek. Žlunice (sev. od města) zmizela úplně, jméno Cimburku v husitských válkách zbořeného přešlo na mlýn pod ním postavený. Hrádek trvá dosud (viz níže). Jak se zdá, již r. 1304 obléhána Albrechtem Rakouským, jež Jindřich z Lípy zahnal. Tak i později jiní hleděli se Hory zmocnit, ač marně. V době husitské byla Hora jako Plzeň útočištěm katolicismu. Krvavé výpravy podnikány odtud na lov kacířů, kteří do šachet metání (Greifský couk pod kost. Vsech Svatých, šachty sv. Martinské; kněz Matouš Hradecký napočítal 5496 takových obětí; šachtě, která nejvíce oběti pohltila, přezdíli pak *Tábor*). Zigmund několikrát v Hoře prodlé, řídě odtud výpravy, z nichž často Tábor poražen sem se vracel. 1422 Mi-keš Divůček z Jemnišť, král. mincmistr proti Pražanům vytáhl, však před nimi na útěk se dal; kutnoh. věrnost kalichu slibující, prosili o milost, kteréž se jim dostalo; za to po několika týdnech, když Zigmund přitáhl, Pražany i Žižku zradili, že tento na Kaňku obklíčen (viz str. 91.) stěží se zachránil, aby u Kolína nové voje sebral. Zigmundova vojska nevyčkavše jeho návratu zapálila město. (6. ledna 1422). Žižka vešel do Hory, kázal oheň uhasiti a vydav se za Zigmundem k Něm. Brodu, ještě dvakrát jej porazil. Od těch dob nastal v Hoře obrát; stala se střediskem pod obojích; obrát dovršen 1424 po vítězství Žižkově u Malešova, kdy katolíci v chrámě sv. Jakuba útočiště vyhledavši, ohněm a dýmem byli zadušeni. Opuštěné doly znovu vzkvétaly, průmysl, umění i školství se

povznášelo. Však zhýralost mravů za doby Vladislavské, vzpoury horníkův a šmejdy cizozemcův v 16. stol. připravil úpadek. 1541 zatopen byl nejbohatší důl Oslí mezi Sedlcem a Nepřizní; v povstání proti Ferdinandovi pozbylo město všech privilegií; v 2. pol. 16. stol. třikrát postihla město rána morová. 1614 usnesl se sněm, aby doly byly opuštěny; později 1618 snažil se Vilém Vřesovec doly opět povznést, čemuž válka třicetiletá zabránila; za to týž Vřesovec jako komisař reformační zle řádl mezi nekatolíky, jichž mnoho donuceno k vystěhování se; statky městské skonfiskovány a 1626 dány Jesuitům, 1631 obsadili město Sasové, 1639 vydrancovali a vypálili je Švédové. Po míru 1648 obnovena sice práce v dolech, ale nezdolán odpor, ježž kladla voda; město chudlo vždy více, značně utrpělo zas 1742 za pruské inváze a huře ještě požárem 1770. Teprve v nedávné době zahájeny zas pokusy dolování, jichž rozvinutí však značně vadilo také znehodnocení stříbra a obtížná těžba, tak že definitivně opuštěny.

Nyní vzkvétá Hora opět utěšeněji; stala se sídlem četných úřadů, stavů a závodů průmyslových.

Hejtm., krajský a městský okr. soud se stát. návl., s notářskou komorou, horní senát a revírní úřad, hlav. ber. úřad a inspektorát, vrchní fin. komis., cejch. úř., okr. škol. r., okr. zast., arciděk. a vikariat, farářství evang., vyšší real. školy, pedagogium se evičnou šk. a zkuš. kom. pro ob. a měšť. školy, veř. nemocnice, chudobinec, sirotčinec, čilý průmysl: 2 cukrovary, městský piv. v Lorei, octárna, výr. likérů a kořalky, slév. železa, strojírna, jehlářství, kotlářství, zlatnictví, výroba úlů a včel. potřeb (vývoz), výr. akvárií a desinfektorů, výr. oček ke tkalc. brdům, 3 závody pro výr. varhan a harmonií (vývoz), puškařství, sochařství, tiskárna na zboží bavlněné, hrnčířství, výr. trikotového zboží, umělé zahradiectví atd.).

Okolí Hory kromě mohutných náplavů hlin. cihlářských a hojně vystupujících pískovců a slínů křídových (Kaňk, str. 7.), Lhota, (útes Exogyrový, Mezholesy (str. 7.), vykazuje i podklad rulový den vystupující (Kaňk, Hlouška, údolí Vrchlice), v němž vyskytují se i žíly magnetovce se serpentinem a amfibolovou nerostů.

Procházka Kutnou Horou (viz pláněk města a Sedlce). Doporučuje se vzhledem k návštěvě Sedlce cestu podniknouti hned z nádr. Sedlec-Kutná Hora, nebo zast. Sedlec, jinak zpětným pochodem k tomuto nádr., vystoupí li se až na stanici Kutná Hora město.

Z nádraží dráhy SZ. v Sedleci ($\frac{3}{4}$ hod.) (nádraží dráhy místní viz výše) vede nás cesta, nejprve do Sedlce přímo podle bývalého klášterního konventu, nyní továrny tabákové, a chrá-

vede Vladislavova třída na náměstí Palackého, končí v l. nárožím domu *Minsterberského* (knížecího, na protější straně nám. *stoup z bývalé radnice*). Pokračující Sedleckou silnicí přijdeme na Náměš (zde v pr. *chlapecké školy*, v l. *chrám Matky Boží na Náměti*; zahnuvše poněkud v l. kolem *staré fary* (na nároží v l.) a *bývalé tiskárny Havlíčkovy*, přijdem do Tylovy třídy, která v l. podle tělocvičny Sokola ulicí Sokolskou prodlužuje se k *nádraží místní dráhy*, v pr. podle *Tylova rodného domu* (v l. na náměstí Palackého); zabočivše odtud v l., přijdeme hned na náměstí Havlíčkovo s *pomníkem Havlíčkovým*; zde v. pr. *Vlaský dvůr* a za ním *chrám sv. Jakuba*; odtud úzkou ulicí (v pr. *horní úřad*) Ruthardskou podle *Ruthardky* (v l.) ke *Hrádku*, podle něhož v l. zahýbá Svatobarborská ul. (na mostě) se *sochami svatých podle bývalého jezuitského kláštera* (nyní kasáren) k *Chrámu sv. Barbory*; před ním v l. *kaple Božího Těla*. Vrátivše se (v l. *berní úřad a krajský soud*, v pr. dům dr. Štětky), v pr. ul. Svatobarb., dáme se za mostem v l. na Smíškovo náměstí podle Rakové ul. (tudy k *domu rodnému Dačického z Heslova*) na náměstí Rejskovo, kde stojí *kamenná kašna* (v pr. k *realným školám a rodnému domu spis. Brauna* na nám. Komenského); naproti kašně *spořitelna*, za ní *chrám sv. Jana*; Husovou tř. v pr. k náměstí Palackého (v Husově tř. *zeměpanské úřady, pošt. a telegr. úřad, hosp. záložna*, v Šultysově třídě z ní v l. odbočující *Dům Šultysův* (v l.) a dům, kde žil a zemřel Petr Veselský, spisovatel Kutnohorský, na křižovatce obou ulic *Boží Muka*; z Husovy tř. okolo hejtmanství v l. ke *Kamennému domu*; za tímto v l. Prokopovou tř. z města k *Chrámu Všech Sv.* (v l. Radnickou ul. k *všeob. nemoc., chudobinci, chrámu sv. Bartoloměje*; od Kamenného domu náměstím Václavským a Poděbradovou třídou podle evangel. chrámu (v pr. ke *klášteru Voršulinskému* (v levo) a z města ven na pr. k *rolnické škole a k Lorci*).

Kdo potěšiti se chce pěkným pohledem na město a zejména shlédnouti chrám sv. Barbory v celé jeho imposantnosti, sejde z Ruthardky podle Hrádku v l. k Vrehlici, dá se zde kousek po proudu k lávce a na druhé straně cestou vzhůru na pěknou promenádu ve stráni, která překrásný rozhled poskytuje.

Památnosti města: *Chrám, sv. Barbory*, nejnádhernější budova Hory (obr. na str. 94. a 97.) vypíná se na výšině nad Vrehlicí na jižní straně města.

Kutná Hora. Velechrám sv. Barbory v dubnu 1898 s částí býv. koleje jes. (kasáren) v pravo.

Chrám zasvěcený patron- provedlo. Chrám pův. třílodní ce horníků zal. v 14. stol. na Rejsek geniálně rozvrhl a pře- místě kaple, která tu již r. dělal na pětílodní. Beneš z 1300 stávala. Ve stavbě pokračoval se až do válek husit- ských, potom teprve zase až rektor koleje jesuitské Fab. roku 1841, nicméně byl vni- Veselý sněsti dal, nahradiv je třek částečně již ve 14. nepřípadnými věžkami, jež nyn- stol. pro bohoslužby upraven. ní novými zas nahrazeny. Byl-li navrhovatelem Petr Par- Vstup, není-li chrám otevřen, lélř, nelze s jistotou udati; po- po přihlášce u kostelníka. Vni- kračovatelé byli však Mat. třek velice imposantní s 8 pob. Rejsek (1489) a Beneš z Loun kaplemi tájí vzácný tabulový (1511—20), později mistr Miku- obraz z 15. stol. Jesuité vand- láš; však do r. 1565 stavba jen- dalsky vyklidili odtud vše, co do polovice provedena. Péči by jen trochu na dobu utra- země se nyní ještě na zacho- kvismu upomínalo; mezi jiným vání a dokončení polovice té také skvostně řezaný hl. oltář

od kutnoh. řezbáře Jakuba s řezanou večeří Páně (archa páně); byly-li sochy na galerii zbytky z tohoto oltáře, není jisté. Primátorské i ostatní stolice chrámové vynikají krásně řezanou gotickou prací z 15. stol. Oltáře odstraněné nahrazují se vesměs novými gotickými. Obraz sv. Barbory na býv. hl. ol'áři od jesuity Ig. Raaba, na postr. olt. někt. obr. od Brandla a Heintsche. Jesuité zničili také krásný hlavní portál chrámový se znakem městským. Z dob jejich povšimnutí zasluhovala freška Kovářova na záp. levé závěrečné zdi (život sv. Ignáce z Lojoly). Mnoho skvostných nádob a ozdob odňato bylo chrámu roku 1811, kdy státu odevdány býti musely. Nebudíž zanedbáno vystoupiti na zevnější galerii, odkud naskytuje se úchvatný pohled; byly zde také některé starobylé sochy (jedna M. J. Husovi, jiná Michalovi z Vrchovišť se připisovala, také socha sv. Barbory a j.), které novými byly nahrazeny.

Před chrámem sv. Barbory stojí *kaple Božího Těla*, krásná podzemní got. stavba se znamenitou klenbou, která stávala dříve než chrám sv. Barbory.

Od chrámu sv. Barbory ulicí Svatobarbor, čili po t. zv. mostě (jak nazvali Jesuité široký kamenný taras z města ku chrámu vedoucí) před kolejí jesuitskou, kde spatřuje se *13 mistrně vyvedených soch* od jes. fratera Fr. Baugata; od chrámu k městu následují za sebou:

Sv. Karel Veliký, Sv. Anna, Sv. František Borgiáš, Sv. Florian, Sv. Josef Kalasanský (nákl. hrab. Trautmannsdorfa), Sv. František X. se sochami Asie a Japonska po straně, Sv. Václav (nejkrásnější ze všech) se sochou Sv. Víta, Sv. Ludmily, Sv. Kosmy a Sv. Damiana, bolest. P. Marie s českou orlicí; Sv. Isidor se znakem p. Dačických z Heřkova, Sv. Ludvík ze znakem pánů Raabenhauptů ze Suché, Sv. Barbora se znakem knížat Lobkoviců a Sv. Jan Nepomucký se zn. pánů z Věžníků. Takto, možná že z pozdější doby pochází.

Kolej jesuitská, podle které se ubíráme, jest z největších budov Hory; dostavěna 1667 v půdorysu obráceného F na paměť Ferdinanda II.

Dvoupatrovou budovu zdo- bí na již. a sev. straně dvě věže: v první umístěny byly zvony, ze zbořených věží chrámu sv. Barbory přenesené. Třetí věž, nejvyšší v celé Hoře, která ve středu budovy stávala, byla r. 1844 zcela bez důvodů snesena. Když řád 1773 byl zrušen, byla kolej v kasárny proměněna; r. 1854 byl tu vojenský ústav vychovávací zřízen; při přestavbách za tím účelem provedených, shledal Petr M. Veselský, že se ku stavbě koleje mnoho starých náhrobků z chrámu sv. Barbory použilo. Ústav byl 1868 opět zrušen a kasárna znovu-zřízena.

Minuvše most a kolej jesuitskou, přijdeme k *Hrádku nad Páchem*, domu velkému, šosovnému, jehož jméno v obyvatel-

stvu již vymizelo; doptati lze se na budovu spíš jako na »seminář« nebo ústav učitelský. Nad vchodem pamětní deska Gustava Lindnera, jenž tu 1872—1882 byl ředitelem.

Hrádek nejstarší budova la se majitelkou obec, která Hory (viz výše str. 90.), jako jej jesuitům prodala a ti v někdejší tvrz na srázu k Vrch-něm seminář s gymnasiem zří-lici postavená, ovšem ve vál-dili. Při adaptacích k tomu kách husitských zničená a účeli mnoho se zde zkazilo a hlavně ku konci 15. a poč. 16. stavení během času schátralo stol. znovuzřízená. Z doby a teprve 1859 došlo k opravám. předhusitské pocházejí toliko Od r. 1870 je tu c. k. pedago-sklepy a hmořná spodní stav-gium se cvičnou školou. Na ba. 1458—1519 byly v držení závořníku klenutí v průjezdě Hrádku bohatí nákladníci hor-znak pánů Smišků. Krásný Smiškové z Vrchovišť; 1544 byl arkýř při hradní kapli, v mno-majitelem minemistr Albr. z-ném ohledu zajímavá, parádní Gutsteinu, za něhož dlu Osel-siň v horním patře prostřední-byl zatopen. 1615 byl v držení ho stavení. Z komnat nejzají-mavější je ředitelna c. k. pe-bovid, po Vřesovci minemistr dagogia, kde klenbové pasy Kutnoh., jenž pro svárli-vost spočívají na pěkných nosičích, byl ubit; vdovou jeho přešel pod kterými lidské podoby se Hrádek na Vác. Heralta Lieb-nalézají. stejnského z Kolovrat. 1676 sta-

Odtud v pr. úzkou uličkou Ruthardskou podle starých zdí městských (v l.) a zahrad (v pr.), kde stával dům *Ruthardův* (viz povídku Jos. K. Tyla: *Rosina Ruthardova*) do-jdeme za nedlouho ke *kostelu sv. Jakuba*.

Založ. 1310 k rozkazu bo-stěnách chrámových 16 velkých hatého nákladníka a rudo-obrazů z kláš. Sedleckého pře-kupece Jana Kunklina Rut-nesených (snad od Ign. Raa-harda, po něm vydatně pod-ba). Proti vchodu se strany porován Bořitou z Košic. Tří-sev. velkolepá řezba ze 16. stol. lodní chrám ve způsobu starší »Matka synů Zebedeových« zdomácněle gotiky. 1421 spu-devzdává je Kristu za uče-stošen byl Tábority, 1424 až-níky, práce mistra Jakuba, od 1622 byli při něm kněží utra-něhož pochází též 12 stolic kvističtí. Povšimnutí zasluhu-kněžských, znamenité práce jí: Kaple zv. Ruthardovská a řezbářské. V presbyterií Pie-Salazarovská; tato má galerii ta od Škréty. Z klenotů chrá-s krásnými got. motivy a nese-mových: got. monstrance ze znak Bořity z Košic, v ní cí-17. stol. Při chrámě v pr. arcí-nová křtitelnice, dílo Ondřeje děkanství, původně stavení ško-Ptáčka, imposantní renes. hl-ly kutnohorské z r. 1594—95. oltář, práce řezb. Kašp. Ei-Má krásný portál z červ. mra-glera se sochami Dav. Sulera, moru se znaky města. Mik. z Obraz Stětí sv. Jakuba z r. Ca-azarova a Kozla z Řisentalu 1763 od Fr. Xav. Balka, nad Zde arciděkanové teprve 1668 ním sv. Trojice od P. Brandla, se usídlili (dříve v domě č. 15 bylo děkanství. Roku 1500 Ruthardovskou Večeře Páně z bylo děkanství na arciděkan-ství povýšeno).

Hned za kostelem sv. Jakuba směrem do Havlíčkova nám. stihneme historicky nejzajímavější budovu města *Vlaský Dvůr*.

Sídlo druhdy královské a mincovna, zal. za Václava II. koncem 13. stol., od r. 1880 majerek městský, však druhdy značně sešlý, jehož důkladná restaurace nedávno dokončena. Založen ve slohu starých hradů, poskytuje zejména se strany východní, kde nalézalo se obydlí královské, zajímavý pohled. Na záp. straně nacházel se prostorný sál, jehož se k účtování horních výtěžků (*rechnungssaal-reitungssaal*) a také pro mnohé sněmy užívalo. 1471 byl v něm Vladislav II. za krále zvolen. Václav II. dal zde raziti poprvé české či Pražské groše povolav sem za účelem povznesení mincovnictví mistry z Florencie; odtud název dvora. Václav IV. vydal zde prosl. *Kutnohorský dekret* (1409) o rozdělení hlasů na vysokém učení pražském. V požárech doby husitské budova se zachovala. V sedmileté válce k účelům vojenským jí bylo poněkud a vojsko nemilosrdně v ní hospodařilo. Také Bedřich pruský r. 1742 tu bytoval do své porážky u Chotusic, po níž vlášský dvůr ve voj. nemocnici proměněn. 1744 byl tu voj. stan prince Karla Lotrinského; potom byl skladištěm obilí a materiálu dělostřeleckého, po požáru radnice r. 1770 přesídlen sem magistrát a vězení. Za těch okolností 1786 byl Vlaský dvůr velmi již poškozený eráru jen břemenem; snažil se je odprodati, dovolil

Chrám sv. Barbory po restauraci.

atd. Sněmovní sál byl 1830 zbořen a jižní část na kanceláře přestavěna. Z minemistrů, jichž dvůr byl sídlem, zasluhuje zmínky: Petr Zmrzlik ze Svojšína (1406, sepsal práva lidu hornímu), Petr ze Šternberka (1420, první husity do šachet metati dával), násilný Zdeněk Kostka z Postupic (1463, v den sv. Vavřince zasvěcený svátek horníků, v minci pracovatí kázal a hromem byl

zabit), Benes v Weitmile (1473, za něhož král Vladislav často tu dlíval), Albr. z Guttensteinu (1538, díl »Osle« za něho se zatopil); Jan z Vítence (1548, za něho stavba chr. Sv. Barbory dokonána); P. Hlavsa z Liboslavě (1564, novým způsobem tavení přes 55.000 prosmelcoval), Karel hr. z Bibrštejna (1566, cis. Maximilian zakázal Židům pod ztrátou hrdla do Hory docházeti), Vilém Vřesovec z Vřesovic (1616, pravá metla Hor Kutných, krutý komisař protireformační), Jan z Reibergů (1678, domnělý alchymista a marnotratník, jenž mnoho peněz pokusy a hody promarnil a mince zadlužil. 1783 byl úřad mince mistra zrušen. Vstupující do nádvoří se strany vých. (od Havl. nám.) vchodem, nad nímž nalézá se znak lazebníkův (udělený spolku Václavem V. z vděčnosti za jeho osvobození), nalézáme v přízemku tam, kde se pověstně mincovny nalézaly, místnosti sklepní; spatřuje se tu komora, v níž ryzí stříbro a mince ražené se uschovaly. Prostřed nádvoří kašna s bronzovým hávím na skále z perků Kutnohorských. V záp. a severním křídle byly umístěny školy, ve vých. a jižním radnice a městské úřady. Na zdi hlavního stavení, v l. spatřuje se 16 znaků v kameně tesaných z poč. 15. st., prý znaků měst, jichž obchodníci tu skladiště svá měli. Nad někdejší pokladnou mincovní nalézá se kaple z doby Vladislava II., překrásný pomník vladislavské gotiky; v arkýři jejím hlavní oltář sv. Ladislava a sv. Václava pěkné práce řezbářské;

po stranách dva malé oltáře s krásnými řezbovými obrazy; v l. řezbou ozdobená kazatelna, na stěnách bylo osm částí z někdejších skládacích oltářů; na stěně v přístavku starý, na dřevě mal. Kristus; před kaplí kříž s Kristem umělé práce řezbářské r. 1683 ve starém haraburdí nalezený. Z jiných památek chová se tu psaný missál latinsko-český, zvonce oltární gotic. tvaru a j.; některé památky tyto do musea byly přeneseny.

Na pravo od kaple vchází se do 1. patra, kde nalézá se nová zasedací síň t. zv. *sál Vladislavský* s kasetovým stropem a malbami nástěnnými, znázorňujícími tavení stříbra a ražení mince. Podle starých vzorů pořízen sem pěkný nábytek, strop pestrými květy zdoben, stěny dřívím vykládaný; mezi okny jak bývalo, kamenná sedátka. Malby jsou od míst. malíře Vysekala, nábytek od mistra Hrabáka od Kamenné kašny. V levém již. křídle v přízemku v klenuté místnosti strážnice. Po dřevěných schodech s krásným dřevěným stropem přijde se do 2. poschodí, kde podle dlouhé, nyní parou vytápěné chodby nalézají se úřadovny, nad nimi pak menší zasedací místnosti, na mnoze vykládanými dveřmi a pěkným nábytkem vyzdobené. Zevně přizpůsoben Vlaský Dvůr původní podobě a obklopen pěkným tarasovým parkem. Z údolí Vrchlice a protějších strání poskytuje krásný pohled. Přístup na ohlášení u domovníka při vchodu z parku.

Dávše se okolo pomníku Havlíčkova v l. na náměstí Pa-lackého, spatříme na tomto s jedné strany (v l.) *sloup z bývalé radnice* a naproti němu v pr. na rohu ulice Vladislavovy *dům Minsterberský*.

Dům Minsterberský či knížecí zv. takto dle Karla kníže Minsterberského, v jehož držení byl na poč. 16. stol., v nynější stav uveden v min. stol., však zadní věžovitá část domu, zbytek z bývalé stavby svědčí, že býval to dům nákladné stavby gotické. Pozdější majitel Arnošt biskup Solnohradský dal v této věži kapli zříditi; z ní zachován jest jen dovedně zbudovaný strop: zlatem a barvami polychromovaný, vzácná to ukázka práce svého druhu. Z pozdějších majitelů zmínky zasluhuje ge-

ner. císa. vojsk Španěl Jan Salazar de Monte Albano a z min. stol. hofmistr Mitis, za něhož dům až na zadní věž přestavěn.

Socha Havlíčkova jest práce J. Strachovského z r. 1883. Havlíček v Hoře žil a působil, vydávaje tu svého Slovana a Kutnohorské Epištoly.

Sloup z bývalé radnice, ze dřeva r. 1497 nádherně postavený a 1770 požárem zničený, zazděn jest v domě č. 97 a zakryt dvířky vedle výklad. skříně, které se na požádání otevrou.

Tylovou třídou podle rodného domu *Jos. Kaj. Tyla* (v pr.) přijde se do Sokolské třídy (v l. *Sokolovna*) a dál až k místnímu nádraží; na rozhraní obou tříd odvádí nás úzká ulice v l. podle bývalé tiskárny *Havlíčkovy* a *staré fary* na Náměstí, kde v pr. spatřujeme chrám *Matky Boží*.

Chrást tento, čistě gotické ho slohu vystavěn v místě, kde nalézal se t. zv. rudní trh, jak pověst praví, z výnosu namenteých rudních drobtů, (odtud i jméno místa „na náměti“). Také v 15. a 16. stol. dostávaly se mu příjmy z několika dolů a nákladníci horníci dali si proto na věži umístiti znaky hornické, jež se tu podnes spatřují. Chrám sám ze všech kutnohorských nejvíce požáry utrpěl, proto jeho věž i kryt pozbyly původní podoby, nyní opravené. Jest třílodní, má presbyterium uměle sklenuté (od r. 1860 podporovacím obloukem opatřené); ozdobou chrámu jest gotická kazatelna vzácné práce hrnčířské (z bílé pálené hlíny); rovněž i polovypuklé reliéfy čtyř evangelistů při vchodu na kazatelnu, i obrazy čtyř otců církevních a sošky na kazatelně stejně jsou zhotoveny. Zděný

chor pochází teprv z r. 1860, kdy odstraněny byly postranní kruchty dřevěné. Na přední zdi choru krásný na dřevě malovaný obraz Nanebevzetí P. Marie z 15. stol. Varhany na choru z r. 1865 pocházejí z dílny kutnohor. Buriana. V apsidě Hl. oltář renesanční s obrazem Nanebevz. P. Marie od Arnolda. Dva krásné gotické, ve dřevě řezané oltáře, přenesené sem z býv. opat. chrámu Sv. Kříže shořely r. 1873 a 1874. Na věži 4 zvony. Mezi opěr. pilíři kříž. cesta (malby J. Rychtra a J. Rusa z r. 1861). Při chrámě hřbitov, jenž nejspíše již v době založení chrámu byl zřízen, nyní zrušen. Nejstarší náhrobní kámen Mikul. Náchodského z r. 1542. V chrámě odpočívá proslulý český malíř *Petr Brandl* († 1735) v l. pod presbyteriem.

Od chrámu v pr. vede silnice k Sedlci; překročivše ji směrem k chlapecké škole, dáme se na malé prostranství, kde stýkají se ulice Sedlecká, třída Vladislavova (s domem Min-

sterberským) s ulicí Vocelovou (s rodným domem *Jana Er. Vocela*), kterou dáme se k *Loreči*, kde nalézá se městský pivovar a střelnice se stinnou zahradou. Pivovar umístěn v bývalém sídle pánu Loreckých z Elkuše, kteří s králem Vladislavem z Polska přišli a nejspíše zde sídlo to si zbudovali. Z rodu toho pochází po matce také Daniel z Veleslavína.

R. 1515 Lorečtí tvrz prodali, založili. Od r. 1776 mají tu oli: patřila pak nějaký čas *Da-* strostřelci střelnici, kteří tu čickému z Heslova, potom pí. utěšený park založili. Každoroč- Kateřině Smiřické, až 1588 ji ně 4. neděli po velikonoce (Can- koupila obec s právem pivová- tate) zde letní střelba slavnost rečným. Pivovar již Lorečtí zde ním výletem započíná.

Jsmeli již za městem, můžeme se dáti k chrámu *Všech Svatých*, jenž stojí asi v místech, kde první stříbrné doly na couku greifském byly otevřeny. Dnešní chrám nevyniká nijak svou stavbou; z původní stavby, která snad většinou dřevěná bývala, jen věž se starým znakem hornickým se zachovala.

Chrámu zal. ku konci 13. (sedlecký mnich Antonín nalézal stol., jest nejstarším chrámem na tomto bojišti vyrostlé tři kutnoh., chová uměle ozdobený pruty stříbrné), v lodi chrámo- hl. oltář (dřevořezba Fr. Kotr- vé 5 starých, na plátně malo- baura z 1702) s obrazem *Všech* vaných obr. práce mistrné. Na *Svatých* od Mik. Šimka (nikoli hřbitově nákladná got. hrobka od Brandla). Nad dveřmi sakri- z r. 1878. stie starý, na dřevě mal. obraz

Vracejíce se odtud do města, stihneme do končiny, kde na náměstí Pirknerovu kromě *všeobecné nemocnice* stojí také *městský chudobinec* a chrám *sv. Bartoloměje*, rovněž jeden z nejstarších chrámů města.

Stával již r. 1407; vyst. byl špitální kaple ponechána pro v slohu got. a do r. 1620 býval špitál, jenž tu pak postaven. při něm hřbitov. R. 1787 byl Vnitřní úprava kaple té po- zrušen a vyprodání věci chrá- chází, kromě krásného obrazu mových dražbou velmi drako- Bol. P. Marie, ze zrušeného chrámu Sv. Kříže. Ve špitál- nicky provedeno. 1888 z usne- ním refektáři obrazy »sedm řen, takže jen věž pozůstala a křesťanských ctností«. —

Prokopovou třídou dáme se na Václavské náměstí a od- tud v l. podle *evangelického chrámu* s nápisem »Památce mu- čedníků Kostnických« (v pr.) ke *klášteru Voršulinskému*.

Zal. 1712 hrab. Eleonorou a nemocnici vojenskou proměněn Maxmilianou z Trautmanns- a teprve 1743 opět vyklizen. dorfu a Veinsbergů, vystaven. Plán Dienzenhoferův byl nad byl (1733 až 1742) Janem Dien- prostředky zakladatelů velkole zenhoferem; však dříve než se pý, tak že klášter zůstal nedo v něm jeptišky ubytovaly, v. staven; z původního pětihranu

jen 3 strany byly zastaveny, kdežto tuto v úzké ulič-
než i ty činí dojem mohutný, je jsou zastrčeny.
zejména z venčí města pozoro-

Poděbradovou třídou zpět na Václavské náměstí dospěje-
me ku památnému *Kamennému domu*, krásné, starožitné bu-
dově, s níž mnohé historické upomínky jsou spojeny.

Dům ten t. zv. »Ka-
menný« byl si Václav
Smíšek z Vrchovišť kon-
cem 15. stol. vystavěti
dal a roku 1504 kutno-
horští jej pro biskupa
utrakvistického Filipa
Sidonského zakoupili, by
jej v Hoře udrželi. (Hrob
téhož v chr. sv. Barbory
byl jesuity vandalsky
zničen). Od r. 1849 zříze-
na byla v domě městská
radnice, která nyní do
Vlašského Dvora přene-
sena. Skvošná ta pa-
rátka umění stavitel-
ského s bohatým průče-
lím a pěkným arkýřem,
nyní restaurovaná, vyka-
zuje uvnitř dosud staro-
dávné rozdělení místno-
sti. V I. patře, k e byly
místnosti měst. úřadu,
nalézala se výtečně ře-
zaná socha Kristova z r.
1511 a starý, na dřevě
malovaný obraz z r. 1551,
starobylá lavice konšel-
ská, podobizna vůdce stu-
denta Jiřího Plachého,
nad dveřmi bronz. deska
s nápisem ze staré ra-
dnice, z které také Kristus
a lavice pocházejí. Věci
tyto nyní dílem do Vla-
ského Dvora, dílem do
musea přeneseny. V II.
poschodí bohatý archiv,
jeden z nejbohatších v
Čechách; v místnostech
radničních umístěno jest muse-
um archaeologického sboru
Vocel. Přístup kdykoli na po-
žádání. Spatřují se tu pozň-
statky z hlav. oltáře kostela
Kaňkovského (1705), staré pra-
pory vojenské z kost. sv. Ja-

Dům t. zv. Kamenný.

kuba přenesené, jedna staro-
bylá stolice z Vlašského Dve-
ra a paramenty staré z tamní
kaple, mnohé zajímavé zbra-
ně, nádoby kostelní, sbírka
mincí, koš železný, v němž
vystavena byla hlava Šulty-

sova na Kol. bráně; národní sklářské výrobky, tisky, mědi vyšívání a krojové části z o- rytiny a dřevořezby, pokladny kolí K. H. a Uhl. Janovic, a nádoby cechovní, rukopisy mezi jiným zajímavé skládané rodáků kutnohorských; dále obrázky; modely chrličů z pěkné sbírky nálezů předhisto- chrámu Sv. Barbory, staro- rických, zkameněliny z Kaňku bylé kachle a keramické i a j. míst v okolí Kut. Hory

Okolo hejtmanství dáme se odtud do Husovy tř.; zde v l. u Šultysovy ulice *Boží Muka*, sloup se sochou P. Marie z r. 1715 (na paměť moru r. 1713), práce laika jesuit. ř. Fr. Bauguta, od něhož jsou též sochy před kolejí jesuitskou. V l. v ulici Šultysově *Šultysův dům* (v l.), se skvostným portá- lem a pamětní deskou věnovanou primátoru Šultysovi, jenž r. 1621 na Starom. náměstí v Praze dokončil a jehož hlava byla potom v koši na Kolínské bráně v Kut. Hoře vystavena; naproti domu tomu v pr. *dům Veselského* (Petr Veselský o Kutnou Horu zasloužilý spisovatel; od něho zevrubný prů- vodce po K. H. z r. 1877 a p.). Husovou třídou zpět dojdeme na Rejskovo náměstí ke *kamenné kašně*.

Kamenná kašna.

Kutná Hora má půl- tisíciletí starý vodovod. přivádějící vodu z prame- nev svatovojtěšského, jenž napájí vodojem za Kouřimskou branou, od- kud se voda rozvětveným potrubím odvádí. Teprve r. 1892 vedle starého po- trubí položeno nové že- lezné. Jedno potrubí ve- de také do *Kamenné kaš- ny*, znamenité památky kameníek. umění z roku 1497. Jest to mohutný dvacetihran z kamene te- saný v got. slohu (nej- spíše i got. střechou kry- ta bývala), zevně arabes- kami a štítky zdobený. Původ její nejspíše zdá se Mat. Rejskovi svěd- čiti; kašnu dal Smíšek z Vrchovišť svým nákla- dem zříditi na poděko- vání, že jemu voda do

Hrádku byla puštěna (tehdy stavbu Hrádku, v němž nyní právě Mat. Rejssek řídil jemu/nalézá se c. k. paedagogium).

Z nám. Rejskova směrem k nám. Palackého možno se po- divati k *realným školám* a k rod. domu spis. *Brauna*; na

náměstí samém v Husově třídě spatřujeme ještě *spořitelnu a chrám sv. Jana*.

Chrám tento zbudován teprve v min. stol., když Jan Nepomucký za sv. byl prohlášen. Chrám o jediné lodi, zevně hrubě nevyniká; vnitř na třech kuplech al fresco obrazy z legendy sv. Jana Nep. Na hl. oltáři obr. od Fr. Balka.

S náměstím Rejskovým sousedí nám. Smíškovo. Podle ul. Rakové (kde nalézá se dům *Dačického z Heslova*) a domu dr. *Štětky* (druhdy také starosty města) a krajského soudu, kde r. 1851 před porotou stál Karel Havlíček, přijdeme opět k ulici Svatobarborské, odkud jsme vyšli. —

Kromě již uvedených budov památných dlužno ještě poznamenati chrám *Nejsv. Trojice*, ležící jihoz. od města u Bylan v polích nad Vrchlicí.

Chrám vnitř mistrně v slohu got. vyvedený a hřbitovem obklopený, má hlavní oltář pěkné práce řezbářské z r. 1683 (od Kašpara Eiglera). Obrazy z časů zřízení 1488 Smíškem z Vrchovic. Znamenitý tabernakl z hrubozrnného pískovce. Po pravé straně hlavního vchodu náhrobek Smíšků z Vrchovišť, starý votivní obelisk s nad pravým postr. oltářem znak téže rodiny. Chrám založen 1488 Smíškem z Vrchovic a 1504 posvěcen od utrakv. biskupa Sidonského.

Kutná Hora mívala ještě několik jiných chrámů, které zrušení r. 1785 podlehly. Kromě vzpomínaného chrámu sv. Bartoloměje (str. 100.) stával před Kouřimskou branou chr. sv. *Jirí* (nejstarší chrám kutnoh.), který stával dříve než K. H. sama; na předměstí Žižkovu (Čechu), kde říká se v Nišpurském, stával chr. Sv. Martina v obvodu šachet, do nichž kacíři bývali házeni; v městském špitále byl chrám sv. *Kříže* (got., z první polovice 14. století), po němž není rovněž památky; nedaleko špitálu na předměstí Karlovu (Kolmark) stával chr. sv. *Lazara* v místě, kde se ještě kaplička sv. Lazara nachází; býval při něm též hřbitov; na Rovni, jižně od téhož předměstí stával přímo proti sv. Barboře farní chr. sv. *Václava* vymizelé obce Puševické; na Rovni nalézá se také kaplička sv. *Petra a Pavla* v místě, kde stával chrám těchto apoštolů; v městě samém pak v ulici Libušině byla kaple *nejsv. Trojice* z r. 1741. nyní dům soukromý, jenž dosud známky kaple té nese. — Konečně pak na dolejší městě stával chr. sv. *Jana Křtitele* r. 1423 požárem zničený. — V Kutné Hoře narodili se: Ondřej Dačický z Heslova († 1571, spis. Paměti Hory Kutné) a pokračovatel v jeho práci Mikuláš Dačický z Heslova († 1626, Paměti Mik. Dač. z H.); Jos. Kaj. Tyl († 1856), Jan Erazim Voelcl († 1871), sochař J. Strachovský, spis. Braun a j.

Výlety z Kutné Hory.

Na Sedlec. Ze středu města směrem k nádraží ½ hod. tabák (přes 2000 děl.) a jehož cesty, obec s proslulým klášteřem cisterciáckým, v jehož kon-ventu zřízena velká továrna na chrám Nanebevz. P. Marie (obr. na str. 67. náleží 7k nejnádher-

nějším a také největším budovám svého druhu v Čechách; kromě toho s chrámem Všem Svatých s památnou kostnicí. — Klášter, první cister. klášter v Čechách, zal. 1142 Miroslavem Markvartcem a povolání sem mnichové Waldsaští.

Když 1304 Kutná Hora Albrechtu byla obležena, opustili mniši klášter a vrátili se teprve po vítězství kutnohorských. 1421 klášter i chrám v bojích husitských byly zpustošeny. 1454 povolal Ladislav na zpět opata Teodorika, jenž klášter i chrám opravovati se jal. Nejprve opraven chrám sv. Filipa a Jakuba, po němž již stopy není. 1560 při odvážení rumu nalezen poklad 10.000 zlatých dukátův. 1611 před pasovskými opat Sartorius s tímto pokladem klášterním do Pardubic utekl, na zpát. cestě však byl loupežníky přepaden, oloupen a zavražděn. 1618 stavové zemští, když klášter 2800 kop na vydržování vojska nesložil, mnichy vyhnali, klášter v nemocnici proměnili a jmění jeho Kutnohorským prodali. Ferdinand II. 1623 koupil tu zrušil a řeholníky zpět uvedl. 1641 byl klášter Švédy vydrancován 1753 až 1763 vystavěn nový nákladný konvent, čímž klášter se valně prodloužil. 1764 doceřa opat Freislauf s veškerým hotoým jměním a mnohými klenoty tajně uprchl; statky klášterní pro dluhy dány pod administraci a r 1784 klášter zrušen. 1786 veškerí duchovní kláštera rozděleni do jiných klášterů a všechno jmění prodáno dražbou za cenu nepatrnou. (Mnohé obrazy dostaly se do Vys. Mýta, varhany do Přelouče, posvátné věci chrámové do kláštera Oseckého atd., takže administrace státních statků prázdne budovy převzala.) V budově bývalého konventu 1812 zřízena továrna na tabák. O

statní 1820 prodány knížeti Schwarzenbergovi. *Chrámy Na nebevz. Panny Marie* nejspíše již při zal. kláštera stavěti se počal ve slohu románsko-gotickém, jak výše vytčeno; pak 1421 zkázu vzal. Sam Žižka prý těžce nesl jeho zkázu a žháře potrestati dal. Teprve 1669 až 1707 opat Jindřich IV. chrám restauroval (pohřben je v kapli čtrnácti sv. Pomocníků). R. 1776 zavřen a sloužil za sklad spíše vojenské; teprve 1801 rozhodnuto, aby chrám byl opraven, když sem fara z Malína byla přeložena; 1806 byl znovu vysvěcen. Nicméně vystaven byl chrám při nedostatku všech prostředků stálé zhoubě, až teprve r. 1814 přikročeno k opravám. Dodnes ještě mnoho tu zbývá vykonati, aby skvostná tato památka domácího umění stavielského pro budoucnost byla zachována i uvnitř důstojně doplněna. Sousední chrám sv. Filipa a Jakuba 1817 byl zrušen a zbořen. Z něho přenesen byl sem hl. oltář. Z obrazů jest tu sv. Juliana (s obrazem památné monstrance chrám.), Kristus a svatí paronové čeští od Brandla. Volivní oltář dle návrhu B. Gruebra provedený a Weidlichův obraz Nejsv. Trojice. Chrámové stolice, jichž mniši užívali a čtyři zpovědnice jsou pěkná díla řezbářská. Gotická monstrance chrámová náleží k největším pokladům chrámu. Ve velké síni klášterní fresky stojí za prohlédnutí. Rovněž *továrna na tabák* sama. (Při hlášky u portýra ve vchodu v l. od chrámu.) *Chrámy Všem Svatých s kostnicí* vystavěn uprostřed někdejšího hřbitova. Sestává z dvou kaplí; horní, přístupné po kamenných schodech a kromě řezby na hl. oltáři nicím nevynikající; dolní takřka pod zemí, do níž po 17

stupních se přijde (kaple Ježíše Krista v zahradě jetse-manské se modlicího) jest pro-slulou *kostnicí* sedleckou. Z le-bek a kostí tu sestaveny je-hlance, sloupy, věnce, lustry, erby atd. Erb Schwarzenber-ský snesen jest nyní do ka-pla a nahrazen křížem nad vcho-dem. Opat Jindřich II. přinesl pry něco zeměš Kalvarie, kterou na hřbitově zdejší rozsel; povstalo z toho obecné přání v lidu, aby na tomto posvát-ném poli mohl býti pohřben. Tak pry jen r. 1318, kdy velký mor panoval, sem 30.000 mrt-vých pochováno bylo. Okolnost ta zavdala podnět k vystavění kostnice. V pravo od vchodu pamětní deska spisovatele a děkana sedleckého P. Fr. Rau-tenkranze věnovaná arch. sbor-em Vocelem.

2. **Kaňk** (hornické městečko a kopee 315 m). Z K. H. přes Sedlec 3½ km nebo přímo k S. 2 km. Městečko obklopené četnými haldami a starými šachtami má památný kostel sv. Vavřínce z 15. věku, stav. řízením Beneše z Loun, v něm překrásná kamenná kazatelna a mistrovské sanktuarium od mistra Rejska. Nad městečkem kopee Kaňk, pamětihodné na leziště křídových zkamenělín (str. 7.), kde 1421 Žižka byl Zigmundem obklíčen, však nepřítele obelsiv, šťastně vyvázl. Holý někdy vrch byl zásluhou hr. Rud. Chotka zalesněn; též postavil zde sešlý již pomník obětem náboženského fanatismu dob husitských s německými nápisy. Překrásná vyhl. ke Středohoří a Krkonošům, na vých. až k Českom. Vysočině, a na celé bližší okolí s Kutnou Hor., Malínem, Sedlcem, Kaňkem, Kolínem atd.

3. **Malín**. Přes Sedlec k nádraží, za nímž nedaleko leží obec Malín, proslulá pěstová-

ním výtečného křenu. Jeviště bitvy r. 1101 mezi Bořivojem a Oldřichem. 1480 nar. se zde dě-jepisee Boh. Bilejovský. Sta-robylý chrám sv. Štěpána.

4. **Malešov a Roztěž**. Delší, však zajímavější cestou podle Vrchlice kolem čet. mlýnů k Vel. Rybníku a dál přes Lho-uz, kde vystupují na den lože magnetitová se serpentinem, až k silnici; odtud v pr. někol. min. k hájovně a za ní něk. min. lesem do *Roztěže* (2 hod.) pěkn. výl. místa, žel. lázně a host.). Odtud podle Švadlenky a Vrchlice ½ hod. (na půl ce-stě vystupuje shluk serpentinu) do *Malešova*; již odtud nad rybníkem Dubinský mlýn, kde 1. června 1424 Pražané Žižkou byli poraženi. Silnicí od Du-binského ml. za ½ hod. přijde-me k mlýnu *Sionu*, kde stával hrad Roháče z Dubé Sion, 1437 Hynkem Ptáčkem z Pirkštejna zbořený; nyní jen stopy příkopů a naspů se tu spatřují.

5. Na **Vysokou**. (471 m) silnicí přes Přitoku do Miškovice (1 hod.), kde dáme se v l. na Mezholesy (naleziště rudistů), obědíme vrch do osady Vysoké, odkudž výstup (1½ hod.). Z osady Vysoké k S. přes Suchol do Radboře (směr ke Kolinu) malá hodina Miskovice (jako na str. 75.)

6. **Perštejnice**. Bažantnice 2 km k JV. přes cvičiště vojensk. výletní místo v nejbližším okolí k JV.

7. **Sv. Jakub**. Přes Karlov (Kolnark) k cihelnám a k dráze, kde Nov. cesty se dělí; v l. lo *Sv. Jakuba* (4½ km viz str. 75.). 7

8. **Kačiny**. Okolo Bělidla do Nov. Dvora; dál silnicí přes lesní park k zámku (7 km, viz str. 75.).

Z Kutné Hory obrací se žel. trať k jihu do zast. **Pollčany** a malebně nad Rakovským ryb. rozloženého

Malešova (stanice), odkudž do výl. místa Roztěže (str. 105.) $\frac{3}{4}$ hod. Trať sleduje stále směr silnice zručské k zastávce

Bykání, vsi připomínané již 1327. R. 1359 držel ji Purkart, purkrabě magdeburský ke hradu Malešovu. Kostel z r. 1720; 20 min. k Z. Dubinský Ml., dějiště vítězné bitvy Žižkovy u Malešova. 1 km severněji křižovatka se silnicí Malešovsko-Čáslavskou, od ní kousek v pr. *Bykanec*, samota, druhdy tvrz, již 1410–1416 držel Hanuš od Kutné Hory, později Bykanecký z Vrbice, obec kutnohorská, Salavové z Lípy a j. Posléz patřila ke *Křeseticům*, několik min. dále při silnici ležícím, jež sluly tak po Křesatovi a patřily Sedleckému kláš., později jesuitům Kutnoh.

Přes *Křesetice* vede silnice hrobky Lukaveckých a Matědál k V. do *Kluku* se zámkem, a přes *Močovice* (cukro-
jež vystavil Obytecký z Ovar, zast.) do Čáslavi (od By-
bytce (18. stol., v kostele nákaně 12 km).

Z Bykání na vých. hod. cesty na potoku Medeneckém leží Třebonín s korycanskými lomy, v nichž vyskytují se četné zkameněliny. Zde již r. 1384 stával far. kostel sv. Kříže, r. 1790 zvětšený a jako kostel sv. Matyáše vysvěcený. Minuvše směrem k j. zast.

Bahno, stihneme za krátko ve vyšší lesnaté poloze (431 m) stanici

Černíny-Cerv. Janovice. $\frac{1}{2}$ hod. od městyse Cerv. Janovic (za lesem ležících) vzdálené. Cerv. Jan. až do stol. 18. sluly Janovičky.

Ve 14. stol. patřily pp. ze hraběti z Thürheimu, který Soutic, v 15. Janovským, v 16. zde expos. farní založil. Fara několika rúz. majitelům, v 17. teprve od r. 1812. K S. silnice Heraltovi Libštejnskému z Ko- do *Opatovic*, ležících na shlu-
lovrat, pak Obyteckým, až 1715 ku břidlic amfibolových.

Tri čtvrtě hod. na východ od Janovic pěkné údolí pot. Paběnického s Paběnicemi, odkudž pocházeli Voračičtí z Paběnic. Mineme siln. křižovačku u *Štípoklas* a stihneme stanici

Zbraslavice, město (502 m), v starých listinách zv. Zbrasl. Zelená. Z průmyslových odvětví zmínky zasluhuje výroba vojenských oděvů a soustružnictví perleti. Starobylý kostel Sv. Vavřínce (již r. 1374 byla tu fara) s dobrým obrazem sv. Vavřínce od nezn. mistra. Náhrobek Doroty z Neibergu z r. 1650.

Zbraslavice náležela ve 14. Zruče, v 16. stol. Malovecům st. Kolovratům ze Zbraslavice, z Malovic. Po běloh. bitvě skon-

fiskována Andreáši Hornatěckému z Dobročovic, jenž však zaplatil král. fisku 51.000 kop grošů, zůstal majitelem. Až do dneška velké množství majitelů se vystřídalo. Zámek, jenž tu stával, zničen 1809 požárem města, při němž i mnoho historických dokladů vzalo za své.

Čtvrt hodiny za městem na západ leží osada Chotoušice v údolí potoka Hodkovického, jenž odtud až do Sázavy tvoří malebný, většinou lesnatý úval s četnými mlýny. Směr jeho sleduje i Zručská silnice i dráha mající podle něho zastávky:

Hodkov a Želivec, za nimiž hned následuje konečná stanice této tratě, zároveň stanice posázavské dráhy

Zruč (viz str. 42.). Ze Zruče tato příčná posázavská trať najíti může dvojí dokončení směrem ku železničním stanicím zasázavským:

Zruč nad Sázavou.

a) k **Štěpánovu**. Přes řeku a od kapličky vzhůru ke kříži na silnici, jež v pr. vede přes Soutice k Štěpánovu (viz str. 65). Celkem 2 hod.

b) K **Dol. Královicům**, k nimž vede přímá silnice ze stanice Horka-Buda, kratčeji přes vodu od kapl. vzhůru až ku kříži na silnici jako výše, zde však přímo dále do *Neměřic* na Želivce; přes tuto přímo k J. do Hulic a zde v l. na Borovsko (přes pot. Sedlický) a přímo k J. přes Bernatice do Dol. Královic (viz str. 65.). 3 hod.

Trať VI. Pečky-Bečvary. Kolín-Bečvary-Rataje Hrazené n. S. (Leděčko). Divišov. Benešov.

Druhá příčná trať posázavská (třetí tvoří trať Praha-Benešov, čtvrtou Kolín-Něm. Brod-Jihlava) počíná na dvou bodech státní dráhy Praha-Kolín a sice v Pečkách n. dr. a v Kolíně, odkudž se obě tratě spojují v Bečvarech. Trať Kolín-Bečvary má příznivější spojení (přímě) na Hraz. Rataje. Z

Peček n. dr., ubíráme se drahou podle továrny na hnojiva (v l. při seřad. nádraží) a cukrovaru u Dobřichova, jehož okolí proslulo četnými nálezy archeologickými k stanici

Radimí na pot. Vejrovce se zámek a panstvím kníž. Lichtenštejna. Objíždíme kopce stejnojmenný (267 m) v l. kolem Chotutic (v pr.) a Chronstova (v l. vápené lomy, naleziště koryc. zkam.), mineme zastávku

Vrbčany (v pr.) a překročivše silnici kolínskou, stihneme stanici

Plaňany, městys s cukrovarem, allod. dvorem kníž. Lichtenštejna, děk. chrámem Zvěst. P. Marie. Úrodnou rovinou obracejme se k J. přes pot. Zalesany (v pr. pot. Kouřimka) s Klášt. Skalici do

Bošice, stanice, kde odvětňuje odbočka do Kouřimi a vléčná trať do cukr. Svojšického. Svojšice samy spojeny s tratí přes Bošice silnicí (2½ km), mají zámek s parkem hr. Althana a krásné sady ovocné.

Kouřim, vzdálená k záp. ½ hod., je býv. král. město s děk. chrámem sv. Štěpána a cukrovarem. V okolí zvláště švestky se daří a kromě cukrovky vydatně jetelové semeno pěstuje. Z Bošic podle sadů, domů, bažantnice ubíráme se k jihu; krajina nabývá vlnitějšího rázu mezi Bečvárkou (v l.) s jedné a Vavříneckým potokem (v pr.) s druhé strany a Vlčím Dolem pot. Vavříneckého stihneme stanici

Zásmuky v půvabné končině, které se dotýká již zevrubně trať III. (viz str. 73.). Ze stanice zásmucké vracíme se k S. a podle pot. Bečvářky stihneme stanici

Bečvary. (Viz níže.)

Z Kolína vede nás trať podél cukrovaru a chemické továrny (draslavky) k stanici této odbočné tratě, z níž podle pot. Polepky obrací se k J. podle *Neborid* (v l. do stanice

Červ. Pečky (také Hrobařovy zv.) s fil. kost. sv. Kříže na hřbitově a zámkem s krásným parkem sv. p. Hrubého z Je-
lení. Trať zatačí tu podle tov. na hliněné výrobky, dvorů
Amalína, Dobešovic a několika mlýnů k

Radbořl, vsi s cukr. se starým kostelem sv. Václava r. 1672
obnoveným. (Viz str. 74.) v přímočárném směru podle zastá-
vek

Chotouchova a Pučle (v l.) vede nás i tato trať do

Bečvar, vsi s cukrovarem a pivovarem, jež před povstá-
ním bělohorským patřila Lad. Kostomlatskému z Vřesovic,
jenž musel polovinu ceny jejich složit jako pokutu za úča-
stenství své v povstání stavovském. 1765 koupila je cis. Marie
Terezie a darovala poln. maršálkovi Laudonovi za jeho služ-
by. Témuz již od r. 1760 patřily také vých. položené Bečvářky.
1775 koupil je opět stát a prodal v dražbě r. 1824.

Zámek vyst. Laudon 1766 | pěknými empirovými kamny; v
(ač ještě 1774 se na něm pra- | sousedních pokojích jiná jed-
covalo). Je to pěkná barokní | nodušší; elegantní rokokové
stavba; zejména průčelí za- | dvéře; v přízemí kaple s ol-
hradní bohatě jest vyvinuto. | tární architekturou, na stěně
V prvním patře sál ještě v | malovanou. U zámku pěkný
původní výpravě s freskami | angl. park.
Hagera a Redelmayera a s

Z Bečvarubírá se společná trať přímo k J. podle zast.

Drahobudice se starým hradištěm (ve valech) a s kostelem
sv. Trojice, jenž 1352—1623 byl farním. Nynější stavba 1762.
Hlavní oltář kromě mensy s tabernaklem na stěně malován se
zavěšeným obrazem sv. Trojice, dobré práce. V dlažbě mra-
morový náhrobek Marie Anny z Prandova (1761); pěkný got.
kalich z r. 1541 a paprsková monstrance výborné práce z r.
1751. Při zdi hřbitovní staré náhrobky ze 16. stol. Půl hod.
na východ od Drahobudic leží

Hrádek Červený nad Poděhusy (pův. Poděúsi).

Zámek v nyn. podobě r. | Cimburka a četných jiných
1747 Janem Václ. Vraždou z (Salazára z Montalbánu. Viz
Kunwaldu postavený na místě | Kut. Horu), Smila Myšky ze
tvrze, jež bývala sídlem p. ze | Žlunic, (odtud také Hrádek
Slivna (1260 až 1298) později z Myškův).

Za Drahobudicemi následuje za krátko zast.

Hatě, za níž v pr. rozkládá se nově napuštěný rozsáhlý
rybník *Vavřinec*; v l. pak vede 1½ km silnice do

Jindř se zámkem a koste- | Bapt. Kavanghem (1765); po-
lem sv. Václava, jenž stával | blíž kaple s hrobkou Walburgy
již r. 1384, obnoven hr. Janem | z Wamboldtů (z r. 1819).

Mineme v l. *Žižov* a v pr. při rovné trati *Chmeliště* i stihneme stanici

Janovice Uhlířské, město, (427 m) s domácím průmyslem tkalcovským, pletením krajek a s výrobou hedvábných látek (3 závody pracují pro Vídeň).

Janovice Uhlířské, uváděné farní, jenž měl býti již zboř., tímto jménem již 1431, patřily však opr. a 1871 znovu otevřen. ve 14. stol. Sternberkům; za Nový chrám sv. Aloisia založil Jiřího byly jim odňaty. Vlá- žila 1767 (dostaven 1795) Anna dislav jim je 1845 opět vrátil. Fer. kněžna Savojská. Starý kostel sv. Jiljí, již 1384

Z Janovic ještě malý kousek jde dráha k jihu, u *Sylvanky* (v l.) obrací se k záp. do *Ratajské* obory, za kterou mine zast. *Mirošovice* (v l.) a stihneme hlavní stanici

Nový Dvůr n. S. nad samými *Rataji*. Odtud sestupuje serpentinou do stanice

Rataje Hrozené, (viz str. 37.) a do spojovací posázavské stanice

Ledečka. Sledujeme-li odtud posázavskou dráhu ale str. 39. do *Sternberka*, stihneme ve *Sternberku* silnici, jež *Posázaví* napříč z *Uhl. Janovic* spojuje s *Divišovem* a *Benešovem*.

Silnice tato vede přes *Šternov* (pěší turista si za tímto v l. nadejde přes *Měchnov*) ke hřbit. židov. a odtud ostrůvkem útvaru permského do

Divišova 445 m, z *Benešova* 15, ze *Struhařova* 9 km, ze *Sternberka* 5 km, města s továrnou na hedvábné samety a plyše a s výrobou sametu (také v okolí) na ručních stavech (asi 150 dílen). Samet tento jde výhradně do *Vídně* a vrací se často do *Čech* jako cizí výrobek.

Místo již r. 1218 se uvádí ilr. 1545 jest *Divišov* městem. psal se odtud *Diviš* z *Divišova*, 1623 *Divišovští* účastnili se jehož syn *Zdislav* postavil vybití hradu *Sternberka* (str. *Sternberk*. Od panství *Sternb.* 39.). 1742 velká část městečka koupil D. Zoul z *Ostředka*, je a mnoho cenných památek muž odňat 1493 pro loupeže a zničeno požárem. 1744—46 po připadl koruně. 1420 patřil opět staven nový chrám, r. 1854 ob k št. 1453 založil kněz *Jakub* novený. sektu bratří *Divišovských*. Od

Z *Divišova* použijeme nejraději spojení, jež vede silnicí přes *Lbosín* k žel. zast. *Struhařovu*, a odtud dále *vlašimskou* silnicí do *Benešova*.

Rejstřík jmen místních a věcných.

<p> Aldašín 51, 71.
 Amfibolit 6.
 Anna Sv. 11, 83.
 Bába 37, 44.
 Babice 29.
 Bahno 106.
 Bečvary 74, 109.
 Bedrč 54, 56.
 Bedřichov 89.
 Bělá 84.
 Bělá (N. Br.) 11.
 Bělokozly 37.
 Benešov, 5, 53, 54.
 Blánice 40, 58.
 Blaník 20, 58.
 Blažejovice 90.
 Bohulib 26.
 Bojiště 47.
 Bolechov 61.
 Bolina 58.
 Borek 42.
 Borová 11, 21, 84, 86.
 Borovnice 59.
 Borovsko 65.
 Bošice 108.
 Brabčice 77.
 Brandl Petr 76.
 Brázda Čertova 36, 74.
 Brod 57.
 Brod Český 8.
 Brod Něm. 5, 9, 11, 79, 80.
 Brodec 28.
 Bruck viz Brod.
 Brunšov 26.
 Břevnice 79.
 Břeží 11.
 Březina 43.
 Břežany Dolní 26.
 Břidlice prahorní 5.
 Buda 35, 39, 43, 52, 70.
 Bučice 44.
 Bykanec 106.
 Bykaň 106.
 Cimburk 90.
 Církvice 73, 75. </p> | <p> Ctibor 58.
 Čabelice 38.
 Čakovice 28.
 Čáslav 9, 11, 20, 76.
 Čechtice 59.
 Čechtický potok 43.
 Čerčany 8, 11, 16, 32, 51, 52, 53.
 Černíny 106.
 Černýš 42.
 Čeřenice 37.
 Čestín 6, 41.
 Čtyřkoly 32.
 Čížov 42.
 Čábel 26.
 Dačický 93, 103.
 Damhoř 43.
 Davidka 37.
 Davle 11, 18, 24.
 Deboř 43.
 Devětskal 20, 88.
 Diorit 6.
 Divišov 8, 40, 58, 109.
 Dnespeky 11, 16, 28, 29.
 Domašín 57.
 Donbravčany 73.
 Drahobudice 109.
 Drahoňovice 40.
 Dubá Stará 11, 32, 33.
 Dubá viz Dubá Stará.
 Dubsko 32.
 Dvory Nové 75.
 Eklogit 80.
 Erythronium 6.
 Fijalník 6, 10, 43, 44.
 Filipov 77.
 Flora 7.
 Frýdnava 11, 83, 88.
 Fylit 6.
 Habr 51.
 Habr 47. </p> | <p> Habry 79.
 Hamry 87.
 Hate 109.
 Havelský Kopec 10, 61, 63.
 Havlíček K. 82, 85, 86.
 Herálec 63, 64, 88.
 Hláska 10, 11, 16, 17, 31, 32, 51, 53.
 Hněvkovice 42, 93.
 Hodkov 107.
 Hochtánov 10, 83.
 Holý Vrch 10, 49.
 Hora Kutná 7, 9, 11, 20, 75, 90.
 Arciděkanství 93.
 Boží Muka 102.
 Brandl 99.
 Dějiny 90.
 Dám Kamenný 93, 101.
 D m Minsterberský 93, 99.
 Dám rodný Braunův 93, 102.
 Dám rodný Dačického 93, 103.
 Dám rodný Tylův 93, 99.
 Dám rodný Vocelův 92, 100.
 Dám Ruthardův 95.
 Dám rodný Štětky 103.
 Dám Šultysův 93, 102.
 Dám Veselského 93, 102.
 Dvůr Vlaský 93, 97.
 Fara stará 93.
 Hrádek 90, 93, 95.
 Chrám sv. Barbory 93.
 Chrám sv. Bartoloměje 93, 100.
 Chrám evangel. 100. </p> |
|---|--|---|

- Chrám sv. Jakuba 93, 96.
 Chrám sv. Jana 93, 103.
 Chrám sv. Jana Křt. 103.
 Chrám sv. Jiří 103.
 Chrám sv. Kříže 103.
 Chrám sv. Lazara 103.
 Chrám Matky Boží 93, 99.
 Chrám sv. Petra a Pavla 103.
 Chrám sv. Trojice 103.
 Chrám sv. Václava 79.
 Chrám Všeoh Sv. 93, 100.
 Chudobinec 100.
 Kaple Božího Těla 93, 95.
 Kaple sv. Lazara 79.
 Kaple Nejsv. Trojice 79.
 Kasárna (kolej) 95.
 Kašna Kamenná 93, 102.
 Klášter Voršul. 93, 100.
 Kolej jesuitská 93.
 Lorec 92, 93, 100.
 Museum 101.
 Nemocnice 100.
 Okolí 103.
 Památnosti 72.
 Plánek města 92.
 Pomník Havlíčkův 93, 98, 99.
 Procházka městem 91.
 Ruthardka 93.
 Seminář 93.
 Sloup z býv. radnice 98, 99.
 Sochy před kolejí jesuitskou 93.
 Sokolovna 99.
 Soud krajský 103.
 Školy realné 102.
 Tiskárna Havlíčkova 93, 99.
 Úřady, průmysl, zá-
 vody, hostince 90.
 Výlety 105.
 Huňkovic Bilé 47.
 Horka n. Sáz. 44.
 Horka Želez. 84.
 Horky Stříbr. 7, 84.
 Hrad u Břevnice 79.
 Hrad Chřenovický 45, 47.
 Hrad Ledčský 46.
 Hrad Sokolovský 11.
 Hrádek 43, 58, 90.
 Hrádek Červený 100.
 Hrádek Komorní 11, 17, 19, 33, 51, 52.
 Hrádek Včelný 11, 19, 26, 69.
 Hradiště 32.
 Hradištko 25.
 Hrušice 11.
 Hrušovský mlýn 30, 51.
 Humpolec 5, 9, 11, 19, 48, 61, 62.
 Hůrka u Prachůan 59.
 Huron 5.
 Hutě St. 41.
 Hvězdovnice 17, 33, 52.
 Hvozdec 12, 30.
 Chaběřice 42.
 Chlum 7, 9, 10, 16, 31, 32, 54, 56, 79.
 Chlum (zříc.) 10.
 Chocerady 12, 16, 17, 20, 33, 51.
 Chotěboř 5, 12, 20, 79, 84.
 Chotoměřice 94.
 Chotouchov 109.
 Chotoušice 107.
 Chotusice 10, 76.
 Chrambož 79.
 Chrást 27.
 Chrástfany 56.
 Chrdoby 97.
 Chřenovice 12, 43, 44.
 Chvaltiny 74.
 Chvojno 17.
 Ivan sv. 35.
 Jindice 109.
 Jakub sv. 12, 75, 105.
 Janovice Červené 106.
 Janovice Uhl. 74, 109.
 Janovický Kopec 193.
 Janovický pot. 28.
 Janské Údolí 10.
 Janský Potok 95.
 Javorník 16, 72.
 Jelen Al. 48.
 Jemniště 57.
 Jeníkov Golčův 6, 12, 78.
 Jeníkov Větr. 64.
 Jevany 12, 18, 51, 71.
 Ježov 51.
 Ježovice 40.
 Ježovská mysl. 47.
 Jihlava 11, 64, 89.
 Jílové 7, 12, 18, 26, 67.
 Jinorázové kam. 6.
 Jistbice 59.
 Jivina 58.
 Kabáty 69.
 Kácov 8, 12, 39, 40, 41, 43, 58.
 Kačiny 75, 105.
 Kadeřávek Eug. 86.
 Kaliště 47.
 Kamenná Trouba 47.
 Kalvarie (N. Brod) 10.
 Kámen Královský 92.
 Kámen Velký 59.
 Kamenice 17, 28, 29, 30, 53, 69.
 Kamýk 7, 10.
 Kandík 6.
 Kaňk 6, 10, 105.
 Keblov 65.
 Kejžlice 62.
 Keřtejn 79.
 Kilian 25.
 Kladruby 58.
 Klášter Sázavský 12, 25, 36.
 Klokočná 51.
 Kluk 106.
 Kněží Hora 29.
 Koberovice 47.
 Kondrac 12.
 Konojedy 71.
 Konopiště 3, 10, 12, 17, 20, 28, 30, 50, 55.
 Kostelec n. Č. L. 7, 8, 12, 18, 71.
 Kostelec n. Sáz. 28.
 Kostelec u Křížku 69.

- Kostelec Zbořený 12, 16, 17, 19, 28, 29, 53, 69.
 Košetice 60.
 Kotěra 79.
 Kouřim 108.
 Kout 47.
 Kozlí 17, 56.
 Kozoblody 79.
 Kozojedy 70.
 Královice Dol. 43, 47, 59, 65, 107.
 Králov. Horní (Cinadrový) 66.
 Krhanice 16, 27.
 Krchleby 108.
 Krkavčí skála 34.
 Krupá Dol. a Horní 72, 79.
 Krusičany 36.
 Krůty 73.
 Křelovice 60.
 Křesetice 106.
 Křesický Potok 40.
 Křída 6.
 Křivsoudov 59.
 Kunějovice 59.
 Kunice 52.
 Kvasetice 63.
 Květena 7.
 Květinov 63.
 Ladví 29.
 Laurentin 5.
 Ledec 16, 28.
 Ledec 8, 12, 45.
 Leděčko 37.
 Lesy 8.
 Leština 79.
 Lhota 12, 54, 58.
 Lhota Dobrovítova 47.
 Lhota Kamenná 79.
 Lhota Štěpánova 42.
 Lhotice 47.
 Libeň 18, 26.
 Libež 58.
 Licoměřsko 58.
 Lichnice 20, 77.
 Lípa 64.
 Lipany 72.
 Lipina 58.
 Lipnice 8, 12, 47, 49, 62, 80, 84.
 Lochy 12.
 Lomec 95.
 Loreta u Pyšel 16, 17, 28, 53.
 Loreta u Vlašimi 58.
 Losenice 86.
 Losiny 41.
 Lošany 74.
 Louňovice 18.
 Loužek Studený 26.
 Lštění 16, 32.
 Lučice 79.
 Lukavec 59.
 Macourov 84.
 Magnetit 6.
 Malešov 6, 12, 20, 105, 106.
 Malin 12, 105.
 Malice 72.
 Malovidy 35.
 Mančice 51, 74.
 Manda 51.
 Maňanov 41.
 Mazour 40.
 Medník-Luka 26.
 Medník 7, 10, 18, 19, 24.
 Mechy 7.
 Melechov 47, 49, 66.
 Městečko 30.
 Mezholesy 6, 75.
 Mezihoří 31, 32, 56.
 Meziklasy 47.
 Michalovice 63.
 Michael de Causis 82.
 Miskovice 75.
 Mnichovice 29, 30, 50.
 Močovice 106.
 Mokřany 29, 52.
 Mráč 17, 31.
 Mukařov 52.
 Mušle 37.
 Mysl. Loukovská 47.
 Najdek 87.
 Nebovidy 108.
 Nechyby 74.
 Netvořice 56.
 Neveklov 56.
 Nížkov 86.
 Nová Ves 79.
 Obor 61.
 Obora u Vlašimi 57.
 Obrvaň 45.
 Okrouhlice 12, 80.
 Ondřejov 5, 8, 12, 51, 52.
 Onšov 59.
 Opatovice 106.
 Orlik 10, 12, 62.
 Ostrov 25.
 Otryby 39, 41.
 Oujezdec 27.
 Ovčáry 75.
 Paběnice 106.
 Pavlovice 58.
 Pecirady 30.
 Pečky na dr. 108.
 Pečky Červ. 109.
 Pecný 51.
 Peklo 20.
 Pelišek 40.
 Peperek 10, 11, 20, 85, 86.
 Perm 6.
 Perštejnice 105.
 Petrkov 7, 12, 65, 83.
 Pikovice 18, 26.
 Pískovec 7.
 Plaňany 108.
 Pobísky 41.
 Poděvůsy 27.
 Podmráčí 9, 12, 31, 54.
 Podubí 16, 17, 51.
 Podveky 38.
 Pohled 9, 12, 83, 84.
 Pohledští Dvořáci 84.
 Pohor 69.
 Pokoř 58.
 Poličany 106.
 Polná 9, 13, 64, 89.
 Pomník Žižkův 13, 19.
 Popovice V. 31, 52, 53, 70.
 Porfýr 6.
 Poříčí n. S. 13, 30, 31, 56.
 Posada 42.
 Postupice 57.
 Potok Záhořanský 18.
 Požáry 27.
 Prachňany 66, 73.
 Propašť 34.
 Proseč 47.
 Proudý Svatojanské 26, 56.
 Průmysl 8.
 Příbyslav 8, 13, 19, 84.
 Přítoka 75.
 Přívoz Kamenný 13.
 Psáry 58.
 18, 27.
 Pučice 109.

- Pyšely 5, 8, 17, 29, 52, 53.
 Radboř 74, 109.
 Radešovice 18.
 Radim 108.
 Radiolites 7.
 Radlík 26, 69.
 Radonice 40.
 Radošovice 58.
 Rapošov 96.
 Rapotický vrch 47.
 Rataje 6, 13, 19, 37, 41, 109.
 Rautenkranz 105.
 Ronov 13, 85.
 Ronovec 84.
 Rosička 11, 85.
 Rozkoš 13.
 Rozsochatec 79.
 Roztěž 8, 13, 106.
 Ruly 5.
 Ryby 8.
 Říčany 8, 13, 51, 52.
 Samopše 37.
 Sázava 9, 13, 35, 40, 71, 74.
 Sázava Dolní 49.
 Sázava Malá 80.
 Sázavy prameny 81, 88.
 Sedlec 13, 90, 100.
 Sedmipany 65.
 Senohraby 13, 16, 20, 52.
 Senožaty 13, 60.
 Serpentin 6.
 Sion 13, 105.
 Skála 62.
 Skála Rozštěpená 87.
 Skalice 34.
 Skalice Stříbrná 34, 35, 71.
 Skalka u Zbinoh 64.
 Skorkov 64.
 Skuhrov 79.
 Sloupy 25.
 Slovinec 64.
 Smrdov 80.
 Smrčná 42.
 Smržná 64.
 Soběšín 40, 41.
 Soutice 11, 42, 43, 66.
 Spálený Mlýn 25.
 Spálený Vrch 37.
 Spiranthes 6.
 Strachovský 99.
 Stránčice 30, 31.
 Struhařov 18, 51, 56, 57, 109.
 Stříbro 7.
 Stvořidla 43, 49.
 Suchdol 74.
 Suchý Vrch 64.
 Svatoj. Proudý 25.
 Světlá 5, 9, 13, 47, 48, 80.
 Svojšíce 74.
 Svrabov 72.
 Svratka 20.
 Sychra Matěj. 87.
 Šicendorf Čer. 20, 84.
 Šicendorf Něm. 7, 13, 64, 88.
 Škvrňov 73.
 Šlapánov 88.
 Štěchovice 18, 19, 25.
 Štěpánice 5.
 Štěpánov 43, 65, 107.
 Šternberk 6, 13, 19, 20, 37, 39, 42, 58.
 Šternov 58, 109.
 Štipoklasy 106.
 Štířín 7, 13, 17, 28, 30, 70.
 Štoky 64.
 Švihlík 6.
 Švýcarsko Poříčské 31.
 Talmberk 13, 19, 36, 39, 74.
 Těhov 52, 58.
 Tichonice 58.
 Tis 15, 79.
 Trnová-Měchenice 24.
 Třebonín 7, 9, 13, 106.
 Třebšín 25.
 Třítež 89.
 Tyl J. K. 76, 79.
 Týnec Hrad 28.
 Týnice n. S. 13, 27, 56.
 Újezd Vys. 55.
 Ulehký 58.
 Ůsobi 64.
 Ůžice 74.
 Václavice 28, 56.
 Vápenec 7.
 Vavřinec 73, 109.
 Velká 47.
 Věradý 32.
 Věžnice 88.
 Věž 63.
 Vilímov 20.
 Vilimovice 96.
 Vitice 47.
 Vlastějovice 6, 8, 12, 20, 43, 44, 66.
 Vlašim 13, 57.
 vlnčické Ůdolí 34, 37.
 Víkaneč 79.
 Víková 11, 17, 19, 28, 29, 31, 52, 53, 69.
 Vlpy 26.
 Vogel J. 100.
 Voděradý 71, 74.
 Vojnoměstec 20.
 Vojslavice 47, 59, 61.
 Volešec 72.
 Vorlina 58.
 Vrbčany 108.
 Vřesník 61.
 Všechlapy 58.
 Všenory 18.
 Vysoká 11, 74, 105.
 Vystrkov 11, 62.
 Vyžlovka 13, 52, 70.
 Záhořany 26.
 Zahrádka 47, 61, 66.
 Zalíbená 89.
 Zásmuky 8, 14, 73, 103.
 Závídkovice 47, 49.
 Závist 28.
 Zbinohy 64.
 Zbraslavice 20, 106.
 Zbyslav 7.
 Zdebuzeves 40, 58.
 Zdislavice 5, 65.
 Zelený Vác. 86.
 Zlato 7, 68.
 Zlenice viz Hláská,
 Zliv 42.
 Zruč 6, 8, 14, 19, 20, 42, 66, 107.
 Zvonějov 82.
 Žák 96.
 Žampach 6, 14, 19, 26.
 Ždánice 72.
 Žďár 5, 8, 14, 20, 87.

Ždírec 20. 84,	Židovský Kopec 59.	Žlábek 33.
Žeivec 107.	Žiňanky 54.	Žleby 18, 20, 77.
Želivka 61.	Žižkov 58.	Žlunice 93.
Želivo 5, 14, 19, 47, 60, 62.	Žižkovo Pole 84, 85.	Žuly středočeské 5,

OBSAH.

	tr
Předmluva	3
Posázaví Zemědělský úvod	5
Nejzajímavější body Posázaví	10
Cestovní rozvrh	14
Orientační mapka	15
Prázdninová cesta Posázavím	19
Pokyny cestovní	21
Trať I. Po Sázavě. Davle. Poříčí. Sázava. Šternberk. Zruč. Ledeč. Světlá	24

Davle. Medník 25. Svatojanské Proudy. Spálený Mlýn 25. Libeň. Jílové. Pikovice. Medník. Luka. u Bohuliby. Žampach. Studený Loužek. Jílové. Včelný Hrádek 26. Kamenný Přívoz. Požáry. Oujezdec. Krhanice 27. Týnice n. S. 27. Brodec Kostelec Zbořený. Vlková. Dnespeky. Kamenec. Ledce. Dnespeky. Konopiště. Benešov 28. Dnespeky. Vlková. Mnichovice 29. Dnespeky—Hláška. Konopiště. Benešov. Poříčí. Pecirady 30. Poříčské Švýcarsko. Podmráčí. Chlum 31. Čerčany—Chlum. Hradiště u Lštění. Dubsko—Dubé. Hláška—Zlenice 32. Dubé. Hvězdovice. Komorní Hrádek. Hrádek Čejchanův. Chocerady—Skalice Hor Stříbrných. Sázava 34. Samechov. Ostředek. Stř. Skalice. Sázava 35. Talmberk 36. Hrazené Rataje. Čes. Šternberk. Vlkanečické údolí 27. Ledečko—Rataje 37.

Rataje—Šternberk. Talmberk. Černá Buda—Sázava. Otryby—Kácov. Čes. Šternberk 39. — Šternberk—Sázava. Divišov. Údolí Křešického pot. Rataje. Kácov. — Po Sázavě k Soběšínu. 39. Kácov 40. — Kácov—Šternberk. Rataje. Losiny. Čestín. Po Sázavě k Souticům, ústí Želivky. Přes Zliv a Chotěšice do Zruče 42. Zruč—Dol. Královice. Soutice—Štěpánov—Kácov. Vlastějovice 43. Drahou na Horka a Vlastějovice. K Chřenovicům 44. Hrad Chřenovický. Ledeč 45. Hrad Ledečský 46. Ledeč—Královice. Zahrádka. Želivo. Melechov. Chřenovický Hrad 47. Ledeč. Humpolec. Drahou z Ledče do Světlé. Smrčná. Světlá 48. Světlá—Dol. Sázava. Melechov. Lipnice 49. Světlá—Humpolec 50.

Trať II. a) *Mnichovice. Benešov. Vlašim. Humpolec. Ném. Brod. Větr. Jeníkov. Jihlava.* — b) *Vlašim. Dol. Královice.* — c) *Vlašim. Štěpánov. Zruč. K. Hora. Sedlec* . 50

Mnichovice 50. Mnichovice—Zlenice (Hláška). Komor. Hrádek. Poddubí. Čerčany. Jevany. Říčany 51. Mnichovice — Mukařov — Říčany. Vlková. Kunice. Velké Popovice. Mokřiny. Čerčany. — Senohraby. Velké Popovice. Vlková. Vlková—Kamenice. Pyšely. — Pyšely. Loreta. Vlková Zboř. Kostelec. Benešov. Hláška a hor. Posázaví. Čerčany. 53. Čerčany—Chlum. Podmračí. Benešov 54. — Benešov—Konopiště 55. Benešov—Chlum. Poičí. Kozlí. Struhařovský potok. Kom. Hrádek. Svatoj. proudy. Týnec n. S. 56. — Struhařov. — Jemniště—Postupice. Brod—Domašín. Vlašim 57. — Vlašim—Blaník. Šternberk. Kácov. Údolí Vorliny. Drahou na Bolinu 58. Židovský kopec. Kunějovice. Borovnice. Jistbice. Vel. Kámen. Čechtice. Křivsoudov.—Ledeč. Dol. Královice. Lukavec. Onšov. Vojslavice 59. Košetice. Královice. Želivo 60. — Želivo—Obor. Vojslavice. Zahrádka. Údolím Želivky Humpolec 61. — Humpolec 62. Humpolec—Želivo. Havlův kopec. Vystřkov. Orlík. Lipnice. Ledeč. Skála. Věž. Květinov. Michalovice. Ném. Brod. 60. Herálec—Úsobí. Větr. Jeníkov—Jihlava. Štoky. Polná 64. Petrkov. Ném. Brod 65.

IIb. Vlašim. Zdislavice. Štěpánov. Sedmipany. Keblův. Dol. Královice 65. Dol. Královice. Zruč. Vlaštějovice. Melechov. Ledeč 66.

IIc. Vlašim—Štěpánov viz IIb. Štěpánov. Zruč 65. Zruč. K. Hora—Sedlec viz zpětným směrem trať V. na str. 90.

Trať III. *Jílové. Mnichovice. (Říčany). Kostelec n. Č. Lesy. Zásmyky. K. Hora* 66

Davle—Jílové 67. Jílové—Kabáty. Všel. Hrádek. Kamenice. Vková. Zboř. Kostelec. Radlík Kostelec. u Křížku. 69. Štířín. V. Popovice. Kozojedy 70. Kostelec n. Č. Lesy. Aldašín. Jevany. Sázava. Skalice Stříbrná 71. Kostelec—Lipany. Svrabov. Volešec. Ždánice. Malotice 72. Doubravčany. Zásmyky. Cirkvice. Škvrňov. Krůty 73. Zásmyky—Sázava. Talmberk. Chvaltiny. Mančice. Voděrády. Lošany. Bečvary. Suchdol 74. Vysoká. Radboř. Kolín. — Mískovice. Přítoka. Kutná Hora 75.

Trať IV. a) *Sedlec. (K. Hora). Čáslav. Světlá. Ném. Brod. Jihlava.* — b) *Ném. Brod. Žďár. Jihlava.* 75

Sedlec (K. Hora). Nové Dvory. Kačina. Sv. Jakub 75. Čáslav 76. Filipov 77. Jeníkov Golčův 78. Habry. Tis. Lučice. Skuhrov. N. Brod. Chotěboř. Ném. Brod. Kozohlody. Vlkaneč. Leština—Habry. Chlum 79. Syvětlá Okrouhlice—Lipnice. Ném. Brod

80. N. Brod—Petrkov. Frýdnava. Hochtánov. Sv. Anna. Pohled 83. Ronovec. Žižkovo Pole. Lipnice. — Pohledští Dvořáci. Pohled. Čes. Šicendorf. Macourov. Žel. Horka. Žižkovo Pole. Borová. Příbyslav 84. — Příbyslav. Ronov. Žižkovo Pole 85. Borová. Peperek. Rosička. Prameny Sázavy. Žďár. — Stanice Ronov—Rosička 86. Peperek. Rozštěpená Skála. Zámek Žďár. Nozdek. Fiklovy a Frendlovy Hamry. Žďár. — Žďár—Zámek Žďár 87. Prameny Sázavy. Devět skal 88.

b) Německý Brod. Frýdnava. Štěpánov. Věžnice. Polná—Štoky 88. Polná. Jihlava 89.

Trať V. Sedlec. Kutná Hora. Zruč. (Štěpánov a Dol. Královice).

90

Kutná Hora. Dějiny 90. Místopis a okolí. Procházka městem 91. Památnosti města 93. Chrám sv. Barbory 93. Kaple Božího Těla. Kolej jezuitská a sochy na tarasu před ní. Hráděk n. Páchem (učit. ústav) 95. Dům Ruthardův. Kostel sv. Jakuba 96. Vlaský dvůr 97. Sloup z bývalé radnice. Dům Ministerberský. Socha Havlíčkova. Rod. dům J. K. Tyla. Sokolovna. Býv. tiskárna Havlíčkova. Chrám Matky Boží na Náměti. 99. Rod. dům J. E. Vocela. Lorec. Chrám Všeoh Svatých. Všeob. nemocnice. Chudobinec. Chrám sv. Bartoloměje. Ev. chrám. Klášter Voršulinský 100. Kamenný dům 101. Boží Muka u Šultysovy ulice. Šultysův dům. Dům Velselského. Kamenná kašna. Reál. školy, rod. dům spis. Brauna 102. Spořitelna. Chrám sv. Jana. Dům Dačického z Heslova a dr. Štětky. Krajský soud. Chrám nejsv. Trojice 103. Kut. Hora—Sedlec 103. Kaňk. Malín. Malešov a Roztěž. Vysoká. Perštejnice. Sv. Jakub. Kačiny 105. Poličany. Malešovka. Bykáň. Bykanec. Křesetice. Kluk. Mocovice. Třebonín. Bahno. Černíny. Červ. Janovice. Opatovice. Štipoklasy. Zbraslavice 106. Hodkov—Želivec. Zruč. Štěpánov. Dol. Královice 107.

Trať VI. a) Pečky. Bečvary. — b. Kolín. Bečvary. — Bečvary. Rataje Hrazené n. S. (Ledečko). Divišov. Benešov. 108

a) Pečky na dr. Radim. Vrbčany. Plaňany. Zalesany. Bošice. Kouřim. Zásmyky. Bečvary 108. — b) Kolín. Nebovidy. Červ. Pečky. Radboř. Chotouchov. Pučice. Pučery-Bečváry. — Bečváry—Drahobudice. Hráděk Červený. Hatě. Jindice 109. Janovice Uhl. Mirošovice. N. Dvůr. Rataje Hraz. Ledečko 110.

Přehled vyobrazení.

	Str.		Str.
1. <i>Geologie.</i>		Humpolec	62
Radiolites Sanctae Barba-		Chrám v Sedlci	67
rae	7	Kostelec n. Č. Lesy	70
Profil již. dílem Ondře-		Chrám sv. Petra a Pavla	
jovského shluku prahor-		v Čáslavi	76
ních břidlic	8	Domnělé pozůstatky Ja-	
Dioritové žíly v amfibo-		na Žižky z Trocnova . . .	77
lové žule v zářezu dráhy		Zříceniny Lipnice	78
u Mnichovic	10	Náměstí v N. Brodě s	
2. <i>Květena.</i>		domem Havlíčkovým . . .	81
Dvě zajímavé rostliny Po-		Žižkův pomník u Přib. . . .	86
sázavské	6	Rodný domek K. Havlí-	
3. <i>Pohledy.</i>		čka v Borové	85
Hlásky u Senohrab	5	Chrám sv. Barbory v K.	
Sázava	24	Hoře	94 a 97
Zbořený Kostelec	29	Kamenný dům	—
Farní kostel sv. Havla v		Kamenná kašna	—
Poříčí n. S.	30	Zruč n. Sázavou	107
Zříceniny basiliky klášte-		4. <i>Mapka orientačních tratí</i>	
ra Sázavského	36	cestovních	15
Hražené Rataje	38	Mapy gener. štábu	22
Ledeč	44	Plánek K. Hory a Sedlce .	92
Konopiště	50	5. <i>Vložka: Mapa Posázaví.</i>	